

errefuxiatuen aurkako erasoaldiak gogoi
jarraitzen du

ARGIA

1.984 - Iraila 30 - XLVII garren urtea - 1029 zenbakia. 100 pezta

**Untzigitza
zazpiurteko
krisi probokatu
baten aurrean**

**Arrasaten
piztu da sua**

**Ikastola
eta
eskola publikoa
elkargune bila**

**PNV barneko borroka,
estatutua biabilitaterik
gabe?**

DIRUA ORDU GUZTIETAN

Ordu guztietan Kutxaren zerbitzuak zure mesedetan daude.

Hemen duzu gure Txatel Berdea. Txartel Berdearekin eragiketa guztiak, diru ateratzea, diru sartzea, etab. edozein ordutan egin dezakezu, gauean edo egunean, lanegunetan edo eta jaiegunetan. Txartel Berdeak ez du ezagutzen jairik.

Erlojua begiratu barik, behar dituzun soluziobideak zeure eskuetan daude:

- Edozein unetan dirua ateratzen.
- Dirua sartzen.
- Zure saldoa berehala ezagutzen.
- Taloi txekeak eskatzen.

KREDITUA EDOZEIN TOKITAN

Bidai agentzietan, hoteletan, jate-txetan, dendetan, erostetxe handietan.

Bizkaian 2.000 toki baino gehiagotan.

Munduan zehar 2.600.000 tokitan.

Bizkaiko Aurrezki Kutxaren Master Charge txartela erakutsirik **NO NAHI**, txakur txiki bat ere gabe, erosiko duzu.

Horrela, ez duzu gainean dirurik eraman behar ez eta konturik atera behar.

Gauzez gozatzeko ez duzu itxaron behar. Pagatzeko itxaron behar duzu, gure kreditu osoa duzu eta.

ETA 5.000.000 TAKO SEGURU DOHAIN BAT

Bizkaiko Aurrezki Kutxaren Master Charge txartelarekin harantz honuntz ibiltzea ez da bakarrik eroso. Segurua baita.

Abioiez, trenez edo eta itsasuntziz egindako bidaiak txartelaz abonatzen badituzu, zuek eta zeure etxeok

istripuen kontrako aseguru bat duzue. 5.000.000 pztako asegurua hain zuzen. Dena debalde.

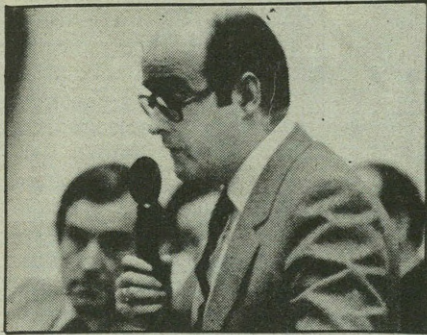
Horregaitik ere Bizkaiko Kutxaren Master Charge-a eduki eta erabili behar duzu.

Seguru gaude.

**CAJA DE AHORROS
VIZCAINA**

**BIZKAIKO
AURREZKI KUTXA**

Gasteizko Parlamentuan Emilio Gaborik gobernuaren lege proiektu bat, Lurralde Historikoen Legea, atzera bota zuenean azaleratu zen PNV barruan komunitate autonomoa egituratzeko dauden bi jarrearen arteko borroka. Baina oraingoan gauzak urrutirago doaz. Oinezko euskaldun «korrientek» ulertzen ote du saltsa guzti hone-tan ezer? Iñaki Zubiondok behintzat bere ikuspegia ematen digu **11. orrialde-tik aurrera.**

Ikastola eta eskola estatuen arteko elkarrenganatzea ez da gauza erraza suertatuko. Arrasaten behinik behin bata bestearen kontra agertu dira «El Ferial»eko istiluetan. Nahaste hoei he-datua egin da Gipuzkoan eta bat baino gehiago dabil erro horretan arrantza egin nahiean (**22. orrialdean**)

- 4.— Aste giroa.
- 10.— Ttanttaka.
- 11.— Sinisten al du estatutuan PNVk? I. Zubiondo.
- 14.— Mitterrand-ek Gonzalez-i euskaldun iheslariak saldu.
- 15.— Mundua ez da borobila.
- 16.— Nazioartekoa: Tentsioak hegoaldeko konoan. P. Sastre.
- 18.— Quebec-en frantsesa desagertze bidean hasia. Ar-lantz.
- 21.— Oñatiko ardi zakur txapel-keta. Patxi Esnaola.
- 22.— Arrasaten pizta da sua: ikastola eta eskola estatala elkargune bila. J. Mollarri.
- 26.— «Itsaso-Petronor»ek ezin-go du aurtien Elkanorena egin. J. Mollarri.
- 26.— Untzigintza: zazpi urteko krisi-prozesu probokatua. K. Landa eta A. Azkargorta.
- 30.— Txomin Barullo Irratia edo Bilboko uhin setatiak. K.L.
- 31.— Kulturaren ataria.
- 32.— Literatura: J.I. Lasa bere bigarren poema liburuaren aurrean. J.L.
- 33.— Soziolinguistika: Hizkuntza Minorizatuei buruzko ihardunaldiak. Joan Mari Torrealдай.
- 34.— Pintura: Sistiaga, «eti-ka-zentzu sakon batez egin dut beti lan». M. Antza.
- 36.— Zinema: Miarritzeko Zinemaldian askatasuna gai nagusia. I. Borda.
- 37.— Arteak: Italiako argazkila-ritza futurista Bilbon. L. Mintegi.
- 38.— Txutxumutxuka.
- 40.— Bertsioak: «El Ferial»eko Ferial. T. Manterola.
- 42.— Azkena: J.R. Etxebarria.

Untzigintzako hoge mila langiletik gora dira gobernu sozialistak eta INIK kaleratu nahi dituztenak. Birmoldake-taren arazoa dugu, UCDe 78. urtean hasitakoa. Langileak ordea gogor dau-de beren lanpostua defenditzeko postu-ran. Greba hasia dute UGT eta ELA alde batetik direla eta bestetik CCOO, LAB eta CAT. (**28. orrialdean**)

Kultur orrialdeetan Sistiaga pinto-reak bere lanaz aritu zaigu hizketan, Jon Iñaki Lasa poesia-egile gaztea be-zala. Joan Mari Torrealdaik Faduran ospatu behar diren ihardunaldi sozio-linguistikoei buruzko artikulua egin digu, eta Miarritzeko Zinemaldiari eta Bilboko argazki erakusketari ere ireki diegu atea.

ARGIA

Jabea: Zeruko Argia Kooperati-ba.

Donostiako erredazioa: Josu Lan-da, Joxemi Zumalabe, Pello Zubi-ria, Iñaki Uria, Xalbardin, Jon, Joseba Alvarez.

Gasteizen: Xabier Etxaniz.

Bilbon: ANAITASUNA taldea.

Iparraldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Hiribarren, Allande Soka-rras.

Iruñean: Pello Lizarralde.

Kolaboratzaileak: Martxel Aizpu-

rua, Enrike Amonarriz (Jo...Ada-rra), Mikel Antza, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Luis Mari Bandres, Xabier Erro, Iñaki Ka-mino (Aste Giroa), Emilio Lopez Adan «Beltza», Alfontso Marti-nez, Mikel Nabarro «Trikuharri», Eneko Olasagasti, Xabier Portu-gal, Koldo San Julian, Andoni Sa-rriegi «Murumendi», Joseba Sa-rrionandia, Pablo Sastre, Joxean Gezalaga «Zaldubi».

Marraskilariak: Joxemi, Julio, Zut.

Argazkilariak: Kristina, Txema Ormazabal, Luis Otaegi.

Publizitatea: Xabier Erro.

Administrazioa: Joxe Mari Osto-laza.

D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA. Virgen del Carmen, z/g. Ramonenea behea. DONOSTIA-12.

Telefonoa: (943) 28 33 99.

Inprimategia: GRAFICAS SEMI.

Hego Euskal Herria,	
Estatu Espainola.....	3.500 pta.
Iparr Euskal Herria,	
Beste atzerriak.....	4.800 pta.
Airez.....	7.300 pta.
Ale bakarra.....	100 pta.

IRAILA 29 URRIA 5

Urriaren 1-ean ilgora

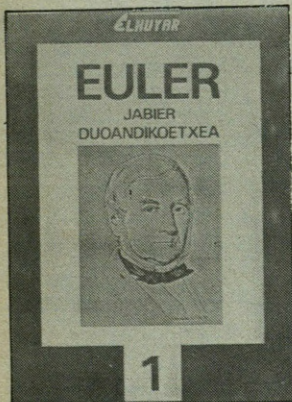
mareak
(Iraila 30koak)
gora: 08.46 eta 21.19
behera: 02.36 eta
15.01.

eguzkia: (Irailaren 30an)
irten: 08.09
sartu: 20.00

(ordulariaren ordutan)

liburuak

Iñaki Camino

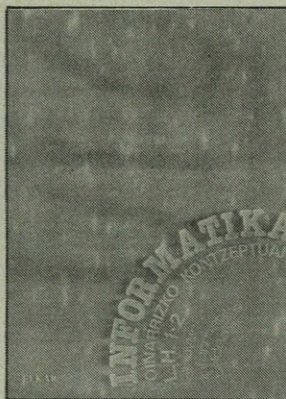
Izena: Euler.
Prestatzailea: Elhuyar.
Argitaletxea: Elkar.

Euler matematikari ospetsuaren heriotzetik berrehun urte betetzen zirela eta Jabi Duoandikoetxea XI. Uda-ko Euskal Unibertsitatean emandako hitzaldirako prestatu zuen materialean oinarritzen da liburu hau.

Jabi Duoandikoetxea, egilea, Universidad Autónoma de Madrideko matematikako irakaslea da. Uda-ko Euskal Unibertsitateko partaide sutsua da eta bertan lehenago ere argitaratu izan ditu beste lan batzuk.

Euler-en lana hain zabala izanik, liburu honetan ez da guzti horren azterketa sakinik egiten. Matematikaren bilakaeran interesaturik dagoenarentzat Euler-ek emandako pausoen laburbilpen baliotsua izan nahi du lan honek. Beraz Euler-en bizitzaz gainera, sailez sail, bere zenbait ekarpen aztertzen dira, noizean behin zehaztasunen bat ere emanez erabilitako metodoak eta sortutako ondorioetaz. Karlos Santamariaren aintzin solas eder batez hasten da liburuak.

Formato txikiko liburuak da eta 80 orrialde ditu. Euler-en lan zabala bezain sakona ezagutzeko erreminta baliagarria da.

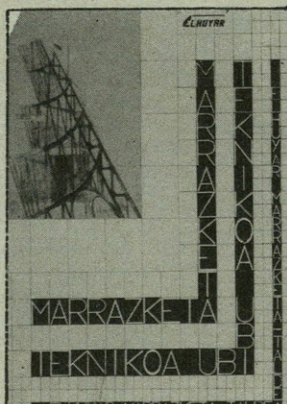

Izena: Informatika L.H. 1.2.
Egilea: Elkar lanean.
Argitaratzailea: Elhuyar-Elkar.

Liburu honetan Lanbide-Heziketako 1.2. kurtsoko programa betetzen bada ere, eta beraz, Lanbide-Eskoletan erabiltzeko egokia izan, badu liburu honek bestelako helbururik. Gaur egun informatikak duen garrantzia dela eta, gai honetako oinarriko kontzeptuak ezagutu nahi dituen edonorentzat baliagarri gerta daiteke liburu hau. Hasierako pausok informatikan eman nahi di-tuenarentzat aproposa da oso.

Egile-taldeko gehienak Informatikaren irakaskuntzaren munduan dabilen jendea dira, Donostiako Informatika-Fakultatean edo Lanbide-Eskoletako irakasleak alegia. Hauek izan dira lantaldeko partaideak: Iñaki

Alegria, Xabier Artola, Martin Urretabizkaia, Kepa Sarasola, Pedro Legorburu, Arantxa Diaz de Ilarraza, Julio Gonzalez eta Iñaki Lakuntza. Liburuak 7 kapitulu ditu eta 209 orrialde. Fotoz eta irudiz horniturik dator.

Izena: Marrazketa teknikoak.
Egilea: Elkar lanean.
Argitaratzailea: Elhuyar-Elkar.

Liburu hau ere irakas-kuntzan erabiltzeko prestatua dago, UBI mailako Marraketa Teknikoa programari zehatz-mehatz jarraitzen bait dio. Liburuan bertan azaltzen da asignatura horretan programa ofizialak eskatzen duena.

Aurrekoan bezala, egile-taldea nagusiki irakasleek osatzen dute. Elhuyareko hainbat argitarapenetan gertatzen ohi den moduan beraiek bait dira beharrak ikusiz talde honen inguruan lan egiten dutenak. Hauexek dira egileak: Iñaki Azkune, Balere Barrero, Miguel Angel Irazabalbeitia, Iñaki Le-kuona eta Andoni Sarriegi.

Liburuak hiru zati nagusi ditu, bakoitza sei kapituluz osatua: 1. Marraketa geometrikoa, 2. Errepresentazio-sistemak eta 3. Formen analisia. Esan beharra dago hirugarren atal honen lanetan Euskal herriko emaitza arkitektonikoen adibide ugari dagoela.

Azkenean eta eranskin modura hiztegitxoak dago, liburuaren erabiltzaile izango denaren lagungarri. jakin dugunez, hiztegitxo hori ez da, lan hau argitaratzeko bidean UZEIren laguntza, landu behar izan den beste

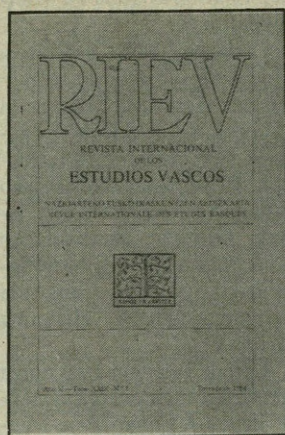
zabalago baten zati txiki bat besterik. Inor interesaturik egonez gero, hiztegi horiek edonori eskuratzeko prest omen dago taldea. Gaiak eskatzen duen bezala, irudi eta foto ugari ditu liburuak, parte handi bat beraiek osatzen dutelarik. Irudigileak Emilio Barrero, Josu Ibarguren eta Sto. Tomas Lizeoko ikasle-talde bat dira. Azkenik, esan beharra dago liburuaren formatoa DIN A-4 delakoa dela eta 327 orrialde dituela.

aldizkariak

Izena: Habe.
Ezaugarriak: 49. zenbakia.
84.eko irailaren 15.a ar-
tekoa. 150 pta. 8 libera. 48
orrialde.

Rufino Iraola dugu gerra aurreko bertsolarietaz ihardu-ko, elkarriketa Jesus Atxari tokatu zaio aste honetan. Atxa Nafarroako ikastolen munduan sartua den irakaslea dugu, orain hango egoera benetazkoa aztertzea doana. Iparraldean Gurekin euskaraz teleaio didaktikoa dabilenekin ere elkarriketa-tatu dira Habekoak, teleaio hori egiteko behar dituzte baldintzak oso estuak direla adierazi dute egileek. Testu-gintza arloan gai batzu oso gutxi landu direla dio Paulo iztuetak, erreteriar batek gasez dabilen motore turboa asmatu duela, Miarritzen dagoeneko bideotefonoak martxan, testamentu kontu-tako maratila, ijituen arazo artean Gasteizko komunitatearen integrazioa eta beste-tan ere ohizkoak diren sai-lak.

Izena: RIEV. Revista Internacional de Estudios Vascos.

Argitaletxea: Eusko Ikaskuntza. Diputación Foral de Gipuzkoa.

Bereizgarriak: XXIX. liburukia. 1984. urtea. Urtarrila-ekaina. 900 pzta. 196 orrialde.

Zenbaki polita egiatan RIEV-ek oraintsu atera duena. Asko dira bertan idazten dutenak eta gaiak ere askotarikoak. Tribuna deritzon sailean Luis Mitxelena da aurrena. Los Vascos y su nombre lanarekin. Ezagutua dugun aurren izena Vascones omen dela, euskara hitzak ausci erroarekin izan dezakeen lotura, euskara eta vasco erro berberetik ote datozen, pirineoz bestaldeko nafarren baskoi izena, ifarraldeko vascoak, Detxeparek dioen baskoak, Espainialdeko bizkaitarrak, gaskoiaren euskal sustratoa, Lingua navarrorum-ari dagozkionak, vascongado izenaren indargaltzea, euskaldun senditzen direnendako izenik eza, Euskaldun hitza- ren esanahi linguistikotik hutsa, Eusko terminoak indar hartu behar ote lukeen eta abar luzea. Lan honek, horratik, ez du argitasun handirik ematen, idazlearen asmoa gaiak ukitzea, ez aztertzea, baita.

Idarokitze zientifikoen artean maiz aurki daitezke euskaldunon izenarekin zerikusi askorik ez duten jardunak, ez bait zaio euskaldunon izenari buruz argibide pittin bat nahi duenari bat

ere axola Mitxelenari inoiz holako edo halako sasotian euskaraz edo erdaraz idatzi izana damutu ote zaion jakitea, badira hizparringiak horretarako.

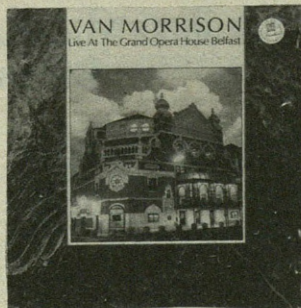
Joseba Arregi da hurrengo lanaren egile. Xabier Zubiri donostiar filosofoaren pentasamenduaz iharduki. Antonio Beristain, Donostian eskubide penaleko irakasle denak Recherche de sociologie criminologique dans une ville de population moyenne azterketa nimañoa dakar frantsesez. Azkenik Luis Mari Mujika idazle aspergaitza da Kanpoko lirikaren eragin zehatzak 12 euskal textutan aztertzen dituenak. 12 testu horiek hauxek dituzte: Irigarainen alarguntsa, Monja gerralria, Neskatxa ontziratua (eta lokartua), Peru gurea Londresen, Goizetik yagi zara (Egunon jainkoak dizula, Xinkoak dizula egunon), Judu erratua, Pazkuetan den alegerena, Frantzie korteko erromantzea, Seta haria, Oies errondan dabil, Mairuei saldutako neskatxa, ura ixuririk, Erromantze, balada, kantu edo direlako hauek Europa aldeko tradizioan nolako aitzindari tematikoak dituzten erakusten digu Luis Marik, galiziako testu zaharretan, katalandarretan, Menéndz Pidalek bidlutako erromantzeroetan, Frantziako aspalidiko olerti lirikoa. Zenbaitetan... Kasu askotan Neskatxa untziratuann adibidez, paralelismoa lineala da, ia ahapaldiz ahapaldi gertatzen dena. Euskal Baladak izeneko obraren egile direnei zuzendutako kritika gogorra ere sartu du bere lanean Luis Marik. Reseña deritzon sailean hiru ditugu lanak: J. Antonio Aiestaran Lekuoniak Larrameniri buruz eginiko Raices del populismo vasco, Julian Alustizaren Lihoaren penak eta nekeak liburua dela eta, eta J.M. Satrustegi egin aipamena eta Ignacio M. barriolak Luis Sánchez Grangel-en Historia de la Medicina vasca liburua burutu duena.

Bibliografia sailean Karlos Otegi bibliografia oso oso interesgarria damaigu euskal nobelagintzari dago-

kion guztia sartuta. Euskal Literaturaren historia orokorren barnean, azterketa orokorrak (nobela dela ta), nobelagileei buruz inork inoiz eginiko aipamenak, nobela jakin bati buruz inoiz egin aipamen edo kritikak. Garbi azaltzen digu Otegi non, noiz eta zein orrialdetan datorren. Bestalde Luis Mari Bandresek zientzi sailaren bibliografia eskaintzen du. Noticia deitu sailean Eusko Ikaskuntzak prestatu uda ikastaro baten berri ematen zaigu. 1983. urtean Paleografia eta Iturri Diplomatikaz egin zena hain zuzen. Baita 82.ean Eusko Ikaskuntzak bere Sailetako Argitalpenak liburuen aurkezpenen berri demaiguna. Aingeru Irigarai Eusko Ikaskuntzako kide zenaren heriotza dela ta idatziriko In Memoriam bat. Azkenik Manuel lekuonari 83.ean egindako omenaldian entzun ziren hitzaldien idazketa: hitzaldiak jaun-andre hauek eginak: Kortadi, Mañarikua, Akesolo, Juan M. Lekuona, Zumalde, Arrazola, Aizarna eta Barandiaran. Ondoren Orkestra Sinfonikoak jo zituen doinuak ere bertan agertzen dira. Etxenike eta Lekuonaren beraren hitzak ere ez dira falta.

diskoak

Kaki

Izena: Live at Grand Opera House. Belfast.

Egilea: Van Morrison.

Diskoetxea: Mercury.

Van Morrison jauna azken hoge urteotako moda, korrante eta estilo iragankor ororen gain etenik gabeko musika lan prozesua bakaina daraman artista dugu.

Irlandar honek, bere herriko musika, soul beltza eta bere bizitza du oinarritzko iturri musika egiterakoan. Bizitza ibilkariak, ezertan behingoz finkatzen uzten ez dion nortasunak eskeintzen dion gizartearen ikusmira zorrotz eta kupidarik gabea.

bere nortasun bihurri honek ordea beste aurpegi bat erakusten ere badaki, bere burua zeintzuekin dagoen jakitearena, gaurko musikak sortu duen industriak bere burua usteltzen ez uztearena, salneurririk ez onartzearena.

Horregatik ez duzue agian, salmenten zerranda anerats horietan maiz ikusiko. Eta nahiz ere aurreko lanak ezagutu, nahiz Van Morrison-i buruzko lehen berriak hauetxeak izan, 83.aren hasieran Belfast-en grabaturiko ekitaldi hau preziatua bihur dakizueke, bigarren kasuan zaudeteno bereziki. Bere azken lanetako doinuak. Cleaning windows, beautiful viison, rave done John, errepertorioan jadanik klasikoak bihurtu direnekin uztartuak. Guztiak bere banda izugarri hori eta batez ere, emakumezko ahots beltz paregabe lagundua gureganatzen den ahots garratz hori direla medio.

Ahots adierazkorra, hala-korik bada bederen. Liriko-tasun oinazetsuenaren eztenkadak gure sentiberatasuna harrotzeko prest.

hitzaldiak

Hiru hitzaldi eta kantaldi bat

Usurbilen eta Aginagan antolatuta duten ihardunaldi honen amaiera iristen da urriaren lau eta bostean azken hitzaldi eta kantaldiarekin. Hitzaldia **urriaren 4ean** emango du ilunabarreko zortzi terdietan **Iñaki Esnaolak** gaia Plan ZEN eta Errepresioa Euskal Herrian delarik. ZEN delako plan hori be-

te betean aplikatzen ari delarik Estatu Espainola benetan interesgarria izan daiteke nondik norako gehixeago ezagutzea, gehixeago eta zehazkiago, azken finean guk nozituko bait dugu. Hitzaldi hau orain arte eman diren beste biak bezala Udaletxean izango da.

Kantaldia berriz **Eltzegor taldeak** eskeiniko du Aginagan. urriaren bostean ostirala gaueko hamarretan. Kantaldi honek bi zati nagusi ditu lehena Eltzegorrek eskeintzen duen **Ebihotz** knataldia, eta bigarren Puerto de Santa Mariako presoek, gaur egun Herreran daudenek idatzitako **Eguberri Amarauna** poema liburuko poemez osatutako montaia bat duzue.

ospakizunak

30 Bortuaren egunaren atzerapena

Eguraldi txarraren erruz joan den igandean **Urkulu** ingurura abiatu zirenek ez zuten zorte haundirik izan, bertan ospatzekoa zen **Bortuaren Eguna** atzeratu beharrean gertatu bait ziren antolatzaileak. Jakinarazi digutenez, atzerapena datorren igandearte izan da. Beraz, irailaren azken egunean ospatuko da Bortuan bizi direnen eguna, aurreko astean iragarri genizuen egitarau beretsuarekin. Ea ba igandean abiatzen garen oi eguraldiak ez digun failo egiten oraingoan.

kulturaldia

Azkueren omenezko kulturaldia Lekeition

R.M. Azkueri omenaldi eginez kulturaldi aberatsa prestatu dute lekeitiarrek abuztuan, irailean eta urrian zehar. Azkueren 120 urteurrena dela eta lekeitiar haundi horri zor ziztaion omenaldia egitea erabaki zuten eta antolakuntza lanetan **AEK, Argazki Elkarteak, EHE, Eskola, Ikastola, Kultur Batzorde** **Munizipala, Sustrai aldizkaria eta Teknik Ikastetxea** aritu dira Lekeitioko **Udalak** Babesturik.

Esan bezala, abuztuan hasi zen kulturaldia eta irailean zehar jarraitu du, **urriaren 14a arte**, egun horretan ospatuko bait da azken ekintza. Egun guzti horietan zehar izango diren ekintza eta hitzaldien bitartez Azkueren lan erraldoiaren berri emateaz gain beste zenbait gaur egungo gai ikutuko da. Onodren aste honetan zehar Lekeition aurkitu ahal izango dituzun ekintzen berri emango dizugu:

Irailaren 29an, larunbata, Herriko eleizan Lekeitio beratko Itsas soinu taldearen kantaldia.

Urriaren lehenean, astelehena, mahai ingurua Euskara Lekeitioko irakaskuntzan gaiarekin eta Herriko eskola, Ikastola, Teknik ikastetxea eta AEK partaide direlarik. Mahai inguru hau Ikusgarrin ospatuko da arratsaldeko zortziretan.

Urriaren 2an, asteartea, aurreko eguneko toki eta ordu beretan beste mahai inguru bat Literatura gaur gaiaren inguruan, gonbidatuak Bernardo Atxaga, Josu Landa eta Laura Mintegi izango direlarik.

Urriaren 4ean, osteguna, Ikusgarrin arratsaldeko zortziretan Juan San Martin jaunaren hitzaldia Azkue Folklorista gai duelarik.

Urriaren 5ean, ostirala, arratsaldeko zortziretan Ikusgarrin, beste mahai inguru bat Txillardegi, J.R. Etxebarria, Luis-mari Mujika, Xabier Kintana eta Xabier Kintana gonbidatuekin Azkue euskararen aztertzaile mintzagai izango dutelarik.

ihardunaldiak

Hizkuntza Minorizatuen Soziologi Biltzarrea

Urria
1 **Urriaren lehen bost egunetan** zehar ospatuko da **Soziologoen Euskal Elkarteak** antolatu duen Nazioarteko Soziolinguistika Lehen Kongresoa **Getxoko Faturan, Bizkaian**, hizkuntza minorizatuen normalkuntza izango delarik kongresu horretako lan gai nagusia. **AR-ka** honetako kultur orrialdetan bertan aurkitu ahal izango duzu Joan Mari Torrealdayk egindako artikuluan biltzarre honi buruzko berri zehatzagorik. Ondorenean egun horietako egitarauaren gutzigorabeherakoa eskeiniko dizugu:

Urriaren lehen egunean, astelehenez, goizeko bederatzi terdietan zabalduko da Biltzarrea, eta Hizkuntz ordezkatzeko prozesu historikoa izenburutzat daukan lehen egun honetan **Luis Aracilek** aurkeztuko du lehen txostena, arratsaldean bigarrenaren berri emango duelarik. Bestalde goizeko mahai inguruan **Saizarbitoria** eta **Sanchez Carrion** mintzatuko dira Prozesu historikoen berrikusketa gaiaren inguruan. Arratsaldeko

Lekeition aurkitu ahal izango dituzun ekintzen berri emango dizugu:

Lekeition aurkitu ahal izango dituzun ekintzen berri emango dizugu:

Urriaren 2an, asteartea, Gutzientasun egoeraren analisi eta diagnostikoa izango da gai orokorra, eta **Robert Jaulinek** aurkeztuko ditu txostenak. **Pello Salaburuk** betekok dituelarik moderatzaile lanak. Goizeko eztabaidazko gaia berriz. Analisi soziolinguistiko aplikatua izango da eta arratsaldean. Hizkuntz jarraerak.

Urriak 3ko gaia Hizkuntza gutxiengotuen prozesua izango da eta **J. Cobarrubias** izango dugu bai goizez eta bai arratsalde txostenak aurkeztuko dituen. Mahai inguruak. Arautzapena, goizez, eta Hizkuntz normalkuntza eta komunikabideak, arratsalde, gaien inguruan ibiliko dira.

Urriaren 4ean, osteguna, Hizkuntza plangintza eta arautzapena lema daraman egunean. **R. Ninyoles** eta **Sanchez Carrionek** txosten bana aurkeztuko dute. Mahai inguruen gaiak hauek direlarik: Hizkuntza eta hezkuntza eta Erakunde publikoak eta Hizkuntza gutxiengotuenak izango direlarik.

Azken egunean, **urriaren bostean** hain zuzen, Hizkuntz plangintza eta giza erabilpenaren inguruan arituko dira biltzarerratuak. Txostenak **W.Mackey**-ek aurkeztuko ditu eta mahai inguruetako gaiak Hizkuntza eta nazioa eta Berdintasuna versus be-reizkeria.

Ikusten duzenez nahiko gai interesgarri Faturan aste osoz.

antzerkia

Gasteizko IX. Nazioarteko Antzerki Jaialdia

2 **Urriaren 2an** hasiko da nahiko desprestijatu dagoen jaialdi honen edizio berri bat, **Urriaren 11a** arte luzatuko dena. Euskal Herriko ordezkariak bost talderen artean montatutako

Celaren Oficio de Tinieblas da. Euskal antzerki talde bakar bat ere ez dute egitarauan sartu. Bestalde, **Nuria Espert** egongo da Geneten obra batekin, eta **La Fura dels Baus** katalandar taldeak Accions ariketak aurkeztuko ditu. Holandar talde bat, Ingeles beste bat, Frantziako bi eta bi obra aurkeztuko dituen italiar batek osatuko dute egitaraua. Kanpoko antzerkia ikusteko aukera jaialdi deserrotu eta norabidegabeko batean.

EAZI Gipuzkoan

Euskal Antzerkiaren Zirkuito Iraunkorrek Gipuzkoan datorren astean emango dituen emanaldien berri daukaze ondoren:

Irailaren 29an

Hernaniko Aitor antzokian, Elgoibarko TAUPADAK Behin batean...ju, ju, ju... obra antzestuko du.

Legorretako Eliz antzokian, Donostiako TXOTXONGILOk Erreka Mari eskeiniko du.

Ordiziako Herri antzokian, Ondarruko Kamiñazpiko TXO! Kolektiboak Isoñai Umila antzestuko du.

Urriaren 5ean

Irungo Amaia antzokian, Bilboko MASKARADA taldeak Pistolaren Begi Zuri Beltzak antzestuko du.

Andoaingo Arrieta zineman, TXO! Kolektiboak Isoñai Umila obra emango dute.

kirolak

30 Debako Marathoi txikia

Irailaren 30ean goizeko hamarretan emango zaio hasiera hondartzako esplanadan Debako Marathoi-Txikiaren VI. edizioari hasiera. Korritu beharreko ibilbidea hemezazpi kilometro eta zazpirehun eta berrogeitamar metrotakoa da, klasifikazioan sartzeko dagoen denbora epea bi ordu eta ordulaudenetakoa da. Aurten ere gero eta garrantzi handiago duen kirol froga herritar hau

Gau-Txoriak kirol elkarteak antolatatu du. izen emateko epea froga egunean bertan bukatuko da.

jaiak

Urnietako San Migelak

Irailaren 29an ospatzen da Sanmigel eguna **Urnietan** ere. 30ean ere jaigiro ederra inguru horretan, baserritar eguna denez egun guztian zehar herri kirolak, trikitiak, zantantzarrak eta bertsolariak izango dira. Urriaren lehen egunean haurren eguna, haurrentzako joku eta dibertsio ugariekin. Bestalde 6ean eta 7an errebestak izango dira Urnietan, egun hauetan izango diren ospakizunen berri datorren astean emango dizugarik.

mendia

Beteranoen IX. Ibilaldia

iraila
30 Euskal Herriko Mendigoizale Federazioak, Nafarroako delegazioaren bitartez irailaren 30erako **Beteranoen IX. Ibilaldia** eratu du Etxarri-Aranan.

herri kirolak

Asto-probak Busturian

Bi txandatan ospatuko dira aurtengo Busturiako asto-probak egon ziren dudamudak alde batera utziz gero. **IV. Sanmigel Sari Nagusi** honen lehen txanda asteburu honetarako programatu dute, hau da irailaren 29 eta 30erako. Bigarren txanda hurrengo asteburuan, urriaren 6 eta 7an. Dagoeneko izen-emate epea itxia dago. Karraiatu beharreko harria 600 kilotakoa izango da eta oinarritzko zama 440takoa, astoak 250 eta karreteroek 180. Eta sari ugari lehen hamarrentzat, hambost milatik hirumilara, bost lehenek trofeoa jasoko dutelarik.

Laukizen idi-probak

Irailaren 21etik urriaren lehen eguna arte ospatzen dira Laukizen idi-probak. **Sanmigel XXVII. Sari Nagusia** deritzan horren barruan. Proba hauek probalarien erregularitateko puntuagarri dira. Sei egunetan zehar ospatuko da proba hau eta 1.910 kilotako harria karraiatu beharko dute probalariak ordu erdiz bikoteka. Asteburu honetan larunbatean izango da bostgarren eguna eta gaueko hamarretarako ezarri dute hasiera ordua, probalari hauek izango direlarik lehian: **Fullaondo Laukizekoa, Izurieta Iturbaltzkoa, Bilbao, Gatikakoa eta Mungiako Talleres Xabi**. Urriaren lehenean; eta azken egunean, faborito batek aktuatu du azken postuan **Arientza bergararrak**, horrez gain, **Bakio**ko Uriagereka anaiak, **Aurrekoetxea Lauroskoa** eta **Elgoibarko Soa** te. Horrekin bukatuko dira Laukizeko idi-probak eta hortik aterako da irabazlea.

kirolak

Beteranoen Euskadiko Txapelketa Santurtzin

Datorren igandean **irailak 30** amaituko dira Santurtzin ospatu diren Beteranoen mailako Euskadiko txapelketak. Goizeko hamarretan hasiko da bilera deportiboa eta hauek dituzue bertan ospatuko diren frogen zerrenda: 10.000 metro, disko jaurtiketa, jabalina jaurtiketa, altura jauziak, emakume eta gizonen zkoentzako 200 eta 800 metro, emakumezkoen arteko 3.000 metro eta 3.000 metro oztupoekin eta 4X100 txandakatzuz. Froga guzti hauen amaiera gisa bazkaria izango da Santurtzin bertan.

jaiak

Bizkaian

Irailaren 29an, Mikeldeuna Zornotzan, Amoroan, Bazarin, Busturian, Karrantzan, Durangon, Gunesen, Ipazterren, Markinan, Atxondon, Igorren eta Zallan. Irailaren 29 eta 30ean

Ereñon.

Irailaren 29tik Urriaren lehen

nera

Laukizen. Irailaren 28tik Urriaren lehen

nera

Mendata.

Urriaren 4ean

Lemoizen.

Gipuzkoan

Irailaren 29an, Mikeldeuna, Adunan, Aizarnazabalen, Gaintzan, Iruran, Itsasondon, Urnietan eta Oñatin.

Nafarroan

Korellan, irailaren 29a arte. Kortesen, irailaren 29an.

Araban

Murgian, irailaren 29 eta 30ean.

Nafarroa Beherean

Berrogainen, irailaren 29tik urriaren 2rarte.

jaialdiak

Saturrarango
Rock-Gaua

Saturran hondartzako jaialdia datorren larunbatean, **irailak 29an**, ospatuko da. Eguraldia lagun delarik gaueko hamar t'erdietarako jarri dute antolatzaileek hasiera ordua. Rock-Gaua honetan ekinen arituko diren talde ia guztiak berri-berriak ditugu, hau da, aurtengo erbelazioak, musika zaletuen deliziak egingo dituztenak ziuraski: **Primitivos, La Vieja Escuela, Vanguardia Civil, Oklahoma** eta **M-ak**. Zurrumruen arabera **Hertzainak** taldea ere bertan egon daiteke. Rockzaletiek badaukate zita.

kirolak

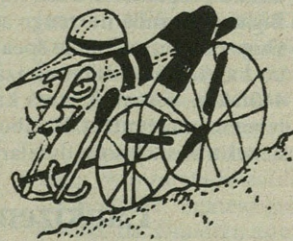
futbola lehen
mailan

Futbol jokalariei profesionale greba bukatu zelarik datorren asteburuan ere zaletuek futbola ikusteko aukera izango dute, lehen mailakoetan Atotxako futbol zelaian, irailaren 29an, arratsaldeko 8etan Donostiako real Sociedadek Hercules futbol taldearen jokatu du partidua, arbitroa Navarrete izango delarik. Igandean, Sadar futbol zelaian Osasunak eta Gijonek jokatu dute Miguel Perezen arbitratzepean.

estropadak

Aurtengo denboraldia datorren asteburuan amaituko da. Denboraldi luzea, zeinatan zumaitarrak goitik behera nagusi ibili bait diren. Zier-

benan ospatuko diren bi ihardunaldiak emango dute aurtengo Zierbenako Estropadako irabazlearen izena. Irailaren 29an eta 30ean ospatuko dira eta horrekin arraunaren zaletuek datorren denboraldia begira jarriko dira. Esan dezagun eraberean ETBk zuzenean eskeiniko duela estropada hau.

ziklismoa

Iurretan eta
Egiarretan
zaletuentzako
frogak

29

Iurretan larunbatean irailak 29an ospatuko da **Sanmiguel Saria**, zaletuen bigarren mailakoen artean. Frogari arratsaldeko hiruretan emango zaio hasiera eta egin beharreko ibilbidea larogeitama bost kilometrotakoa izango da.

Egiarretan izango da hurrengo frogak, baina igandean, irailaren azken egunean. **Egiarretako Jose Maria Aris- train IV. Memoria**l goizeko hamarretan hasiko da eta zaletuen bigarren mailakoek ehun eta hamar kilometrotako ibilbidea burutu beharko dute. Froga hau taldeko taularako puntuagarri da eta esan dezagun oraingoz Durangoko Baque-Zeus doala aurrena.

eskubaloia

Hasi da dagoeneko eskubaloiko goi mailako txapelketa, eta irailaren 29an larunbata arratsaldeko zortziretan partidua bizia eskeini ahal izango dute Bidasoa-Elgorriaga eta Altecnisa ekipoei Irungo Unrantzu frontoian.

aste kulturalak

Bergarako Aste Kulturala

Bergarako aste kultural honi irailaren 21ean eman zitzaion hasiera eta asteburu honetan amaiera iritsiko zaio. Aste kultural honen hondarrean bagaude ere, bada emandiriki bi egunotan, **irailaren 29an eta 30ean**.

Irailaren 29an, goizeko hamarretan zabalduko da aurtengoarekin bigarren ospatzen den lore, fruitu eta barazkien lehiaketari. Gaua partean, hamar t'erdia inguruan. Irala zinematokian mendi filme baten emankizuna, filmea Nafarrak K-2 mendian izeneko izango da eta ondoren mendi horretara igo zen **Mari Abrego** bertan egongo denez hizketaldirako aukera egongo da.

Irailaren 30ean, igandez, goizeko bederatzi t'erdian hasita eguerdi arte **artisaunen azoka-erakusketa** zabalduko da; eta arratsaldeko zazpi t'erdietan, Herriko Plazan, erromeri alai.

jaiak

San Mielak Oñatin

Ostiralean hasi eta asteburu osoan festa ederrak prestatu dituzte Oñatin San Mielak ospatzeko. Ostiralean bertan **Nikanor Zabaletaren** arpa kontzertua, 7,30tan Agustinoen eleizan. 10etatik aurrera, tanborrada, txaranga eta dantzaldia. Larunbatean tiroalplato 11tan. 7,30tan abesbatzak San Miel eleizan. 8,30tan bandaren kontzertua. 10,30tan pilota partidua. 11tan Rock kontzertu izugarria **Barrikada, Hertzainak** eta **La Polla Record**, -ekin. Gaupasa egin ondoren, sokamuturra igande goizean, ziklistak, eskubaloia, pasakalliak eta txistulariak. Arratsaldean sokamuturra berri. Umeentzat eta helduentzat. 8tan organo kontzertua. Gaueko 10,30tatik aurrera dantzaldia **Sabiron** taldearekin. Festak pasa eta kultur-aste bati ekingo diote asteartetik hasita. Arratsaldeko 7,30tan izango dira mahainguruak, eta institutoko aretoan. Asteartean: Irrati libreak. Asteazkenean: Bikoteen arteko harremanak. Hilaren 4ean Biolentzia. 5ean musika-tresnen erakusketa. Egun berean eta 8,30tan **Lope de Agirrerri buruzko lau filme**, eta guztia ondo amaitzeko bertsoari jaialdi ederra, gaueko hamaiketan eta polikiroldegian.

Kilometroak direla eta kultur
ekintza ugari

urria
7

Dagoeneko jakingo duzuen bezala **urriaren 7an** ospatuko da **Oreteretan** aurtengo Kilometroak-en edizioa. Kultur ekintza frango prestatu dituzte antolatzaileek horren inguruan. Urriaren lehen erakusketa bat irekiko da Donostiako udal-letxepean: Basterretxea, Zumeta, Mendiburu... Egun berean Coro Saez pianoan eta Itziar Bustelo txistuan kontzertu batean bildurik. Urriaren 2an, 7,30 M.A. Quintanaren laburmetraiak pasako di-

ra. San Pedro Manterolaren hitzaldia Nestor Basterretxearen obrari buruz. Ostegunean Paco Palaciosena, musikari buruz. Urriaren 6an Eskola dantza taldearen saioa. Horrezaz gain aipatu behar dira ikastola guztian ospatzen hasiak dituzten Olinpiadatxoak, 4.500 haurrek baino gehiagok parte hartu duen jada horietan. Horien finalak Oreteretan izango dira Kilometroak ospatuko diren egunean, hau da Urriaren 7an.

Gaurik ederrena

Filmea: La noche más hermosa. **Zuzendaria:** Manuel Gutiérrez Aragón. **Aktoreak:** Victoria Abril, José Sacristán, Bibi Andersen, Fernando Fernán Gómez, Oscar Ladoire. **Produktorea:** Luis Megino.

Espainoladak ez dira amaitu nahiz eta Gutierrez Aragónek oraingo hau amerikaradaz mozorrotuz nahi izan. «Demonios en el jardín» zuzendu zuenak, eta «Feroz»ekin izandako azken frakasoren ondoren, zerbait «ona» egitea pentsatu zuen. Beti izan gugu arraro xamarra Gutierrez Aragón hau, eta oraingoan, bere erritmo geldo hori utzi eta komedia klabe batean sartu zaigu. Hori bai, erudito-intelektualillo aire hori utzi gabe. Forma aldetik estatu espainolean «kristoren berrikuntzak» egin nahiean. Neoi argien erabileraz ari gara. Lehenbiziko aldia horrelako argiak, eta hainbat, erabiltzen direla Espainiako zinemagintzan. (Oroitzen al zarete Coppolak duela pare bat urte aurkeztutako «Coppolada» hartaz? Ba teknika kontu horiek espainolizatzea izan du helburutzat). Noski, «amets atmosfera bat sortzeko», «zineari bere irudimenezko dimentsio hori emateko». Etabar. Argumetuak pila daude nahi dena defendatzeko.

Gauza da, «Feroz»en frakasari buelta ematea. Nola? José Sacristán (Federico), Victoria Abril (Elena), Fernando Fernán Gómez (Luis), Oscar Ladoire (Oscar), eta nola ez, Bibi Andersen (Bibi) hartu eta tira. TVE tartean. Elena Federicoren emaztea da. Federicok TVERako egiten du lan, eta Oscar montatzen ari den obra bat prestatzen ari da telebisiarako «La noche de Don Juan». Don Juan Tenorio, noski. Eta nork egiten du lan hor? Ba Bibi-k. Azkenik Luis guzien jefea da TVEn (Calviñoren moduko bat).

Enredoa listo dago hasteko. Federicok esaten dio be-

re andreari ea zergatik ez duen Oscar kortejatzen. Kontxo, bere laguna dela eta... Bestalde, Luisekin enroilatu balitz ere ez legokeela batere gaizki. Hori ematen dio aditzera, TVEn posturen bat igotzeko... Elena bere aldetik TVEko nagusienarekin ere hasten da tonteatzen. Eta zirkulua ixteko Federico Bibi-ekin ibiliko da, hau Luiseko enamoratua dagoen hein beretan. Hau da, totala.

Baina guziori ez da ezer-tan mamitzen. Komedia lelo eta gatzbako batean baino. Akatsik handiena gidoian bertan bilatu beharko litzateke. Kometa bat agertuko den gau zoragarri horretan nahastuko dira denak. Eskerrak beste ehun urtetan ez dela kometa hori berriz agertuko.

Interpretazio aldetik ere bakoitzak nahi duena esango du, baina Oscar Ladoire tragatuko duenik ea nork aurkitzen duen. Victoria Abril bueno. Bibi, ba. Eta besteak ere. Sacristán eta Gómez beren neurrian.

Neoi argiak nahi adina. Atmosfera berri hori lortu xamarra, baina komediak berak ez du gauza haundirik balio.

mendi ibilaldiak

irailaren 30erako

Club Vasco de Camping (Donostia). Kopakarri-tik travesia. Tf. 428479.

Ganerantz (Portugalete): Kalamua (767 m.) Eibar-tik (egun erdia).

Anaitasuna (Azkoitia), eta **Lagun Onak** (Azpeitia): Ernio.

Antiguo (Donostia): Lizarrusti-Enirio-Ganbo-Parde-lutz-Coll. Bestela: Betelu-ra. Tf. 211440.

Sestao Alpino: Izpegi-Aura (1.366 m.) Errazu.

Aitzarte (Egia-Donostia): Osma-Repico-Arrano.

Galarreta (Gallarta): (29-30) Carés-ko travesia (Picos de Europa).

Arrola (Antzuola): Ernio, egun guztirako.

Gasteiz: Larrañe-Gaztarria (1.725 m.)-Otsogorrigañe (1.916 m.) Belai-Belagua. Tf. 250354.

Pagoeta (Zarautz): Ernio.

Tabira (Durango): (28-30): Kanpaketa.

Besaide (Arrasate): (umeentzat) Arantzazu-Otzaurte. tf. 798474.

urriaren 7rako

Pagoeta (Zarautz): Kilometroak 84.

Tabira (Durango): Durangaldeko XVI. gailur inguraldia. Gazteen XI. ibilaldia, Durangon, 7tik 21era. San Fausto Argazki Sariketa.

Euskalduna (Andoain): Tolosa-Larte (801 m.) -Berastegi (umeentzako). tf. 592232

Gasteiz: Castro Grande (1.086 m.) - Villabasil (Burgos).

Antiguo (Donostia): Isaba Kakueta-Santa Barbara-Erronkari edo Alto Garde-Calveira-Idoia-Garde.

Kresala (Donostia): Andoain-Usurbil travesia. rf. 420905.

Aitzarte (Egia): Lekunberri-Uli-tolosa.

Miru-gain (Otxandio): Belamendi (827 m.).

Lagun-Onak (Azpeitia): Urbia. tf. 812025.

Galarreta (Gallarta): hilaren 5ean. Kartografiari buruz hitzaldia.

Artibai (Markina): 9an. Aiako Harriak.

Anaitasuna (Azkoitia): Otzaurte-Aizkorri-Urbia.

ARGIAREN OHARRA

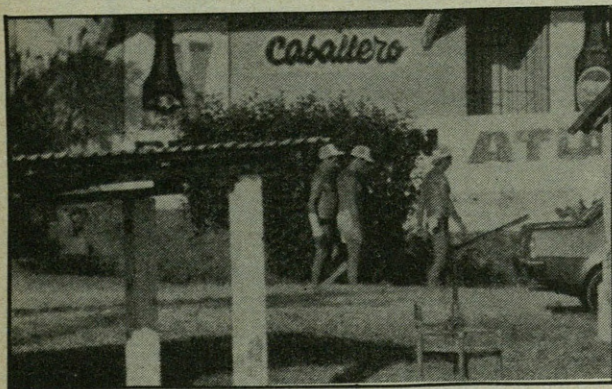
Astegiroa sailaren irakurleei eta sail honetan beren berriak argitaratzea nahi duten guztiei ohar garrantzitsu bat jakin erazi nahi die ARGIAko erredazioak.

Astegiro bakoitzean, ARGIA irten eta ondorengo aste-buruko berritik hasiz hurrengo ostiral artekoak bakarrik sartuko dira. Hau da, ARGIAk bera irten eta hurrengo

igandeko data eramaten duenez gero, data horren aurreko larunbatetik hurrengo ostiral arteko berriak sartuko ditu ASTEGIROAN

Zuek bidali eta sartzen ez baditugu, ia beti, beranduegi iri si zaizkigulako izan ohi da.

Hori gerta ez dedin zuen berriak HAMABOST EGUN AURRETIK JAKIN BEHAR IZATEN DITUGU.

Kuban deportaturik daudenei «oporrak» bukatzen

SEI hilabetetarako bidali zituen Kubara Miterranden gobernuak Hegoaldeko bost errefuxiatu politiko: Pello Ansola, txutxo Abrisketa, Karlos Ibar-guren, Mujika Arregi eta Jesus Mari Larretxea. Eta datorren urri honetan bukatzen dira sei hilabeteak. Zer gertatuko da ondoren?

Ez dirudi errefuxiatuok hango agintariekin oso gaizki konpondu direnik, baina hor ere Estatuak bere kalkuloak egin beharko ditu.

Amnistia eskatzen Madrilgo kaleetan

ESPERO zitezkeen zifrak gaindituz, 3.000 lagun bildu zituen Amnistiaren aldeko Batzordeen deiak Herrera de la Manchako espetxearen aintzinean. Berrogeitamar autobus eta kotxe askotan hara joanda, ziur presoentzako kristoren poza izan zela.

Baina historiara pasako dena bigarren zatia da, bildu eta Madrilgo kaleetatik manifestazioa egitea erabaki zutela. «Por la calle de Alcalá» gainera. A ze sustoa madrildarrena: hiru mila lagun ikurrinekin eta amnistia eskatzen.

Hala ere zaila izanen da lerrook Herreran irakurtzea. Astero igortzen diegu ARGIA, beti bezala... baina astero itzultzen dizkigu espetxeko zuzendaritzak «No procede su entrega» jarrita.

PNVren krisiak EEn ere espektatibak sortu

EUSKADIKO Ezkerrak bere kongresua atzeratu due-nean zenbait hipotesi erabili da eskuartean. Bata, ez daudela irtenbide posibleak nahiko helduak. Bigarrena, PSOEren kongresoan zer gertatuko den aztertu behar dela,

nahiz eta pentsatzekoa den Felipe Gonzalezek ordurako dena ongi lotua edukiko duela, baina sozialisten mugimen-duak asko esan nahi du bere espazio politikoa aurkitzea kostatzen zaion EEntzat.

Bada beste hirugarren hipotesis, edo agian hobe arrazoin, bat ere. PNVko krisian zer gertatuko den ikustea. Giputz eta Araba Buru Batzarrak aurreratu egin dituzte, eta Bizkaiko tonika bera jarraitzekotan sozialdemokrata jendeak ez du PNVn pagotx haundirik. Non bukatuko dute PNVko so-zialdemokratek?

Ballesterosek gauza harrigarriak deklaratu juezari

HENDAYAIS ostatuan Jean Pierre Haramendi eta Joseph Camio hil zituzten tiroka 1980ko aza-roaren 23an, eta handik minutu gutxitara muga batere gelditu gabe pasatzeagatik detenitu zituen polizia es-painolak Clement eta Pierre Perret eta Jaques Debesa. Sanchez Pacheco «Billy el Niño» poliziari deitu eta berehala utzi zituzten libre.

Ekintza haren ondorioz zabalik dagoen sumarioan badirudi azkenean garai hartan Barne Arazoetako ministro zen Juan Jose Roson ere deituko dutela deklaratzeraz, juezari egia argitzen ez laguntzeagatik. Bi-tartean, bere deklarazioa egin du orduko MULako zuzendari zen Manuel Balesteros poliziak. Berak juezari adierazi dionez, Hendayaisen sartu ziren bi ti-poak ez ziren poliziak, espainolen «berriemaileak» ziren, eta harmarik gabe zihoazen. Polizia espainola-ren ustez ETako buruetakoa den Txikiardi-ren atze-tik zebiltzen eta beste gazte batzuekin biltzen zela ikusi zutelako sartu ziren ostatuan. Ostatuan ezagutu egin omen zituzten eta tiroka hasi.

Azkenean Barragan juezak erabaki beharko du Hendayaisko hilketa Txikiardik egin zuela.

Atochako eta Yolanda Gonzalezen hiltzaileak kalean

EZ oraindik baina laster irten daitezke kalera. «El Pa-pus» astekariko atentatua (bat hil zuten), Yolanda Gonzalezen asesinatoa eta Atochako bulego laboralistako krimena egin zituzten hamar ultraeskuindar bigarren gra-duko egoerara pasa dituzte espetxe barruan. Hau da, per-misoak hartuta irten ahal izanen dira.

Epaulariek azpimarratutako erabakia da hori eta, presoe-tako bat, Emilio Hellinek, Yolanda Gonzalez hiltzeagatik 43 urtetara kondenatua, alde egin zuen 1980an Alcaláko gart-zelatik, nahiz eta gero harrapatu zuten. Eta hala ere aste-bu-ruetan ateratzeko baimena izanen du.

Jaurlaritza eta Diputazioak ezin konpondu

SINESTEN AL DU ESTATUTOAN PNV-K?

Bost urte geroago, ixtiluz, betea ageri da Estatutua.

Gasteizko Parlamentuan Emilio Gebarak gobernuaren lege proiektu bat, Lurralde Historikoen Legea, atzera bota zuenean azaleratu zen PNV barruan komunitate autonomoa egituratzeko dau-den bi jarreraren arteko borroka. Orduan piztutako eztabaida aurrera doa, eta joan den negu eta udaberrian guduketa berririk ikusi da: Garaikoetxearen nominazioak ekarritako liskarrak, Bizkai eta Euzkadi Buru Batzarren berritzea, Nafarroako espultsioa... Baina oraingoan gauzak urrutirago doaz, Bizkaiko diputatu nagusi den Makua parlamentarien eta Jaurlaritzaren gainetik Madrilen negoziatzen ari bait da. Oinezko euskaldun «korrienteak» ulertzen ote du saltsa guzti honetan ezer?

Gebara arabarra foralisten lehen bozeramaile

LTH edo euskarazko LHL siglak hainbeste aldiz errepikatu eta badi-ru-di azkenean batere ez argitzeko aris-kua dagoela. «Dena dela, benetako

izena gaur ez duk hori», diosku gai ho-netaz tesina bat burutu eta tesis bat prestatzekotan den Iñigo Lamarck, «izena beste bat duk: 'Autonomia-el-karte osorako erakundeen eta bertako kondairan lurraldeetako foruzko ihar-dutze-erakundeen arteko harremani

buruzko legea', hori da euskarazko izena».

Estatutoko Eusko Jaurlaritza eta Legebiltzarra sortu ditu eta lehendik probintzia bakoitzak bere Biltzar eta Diputazioak zituenenez, sail guztietan lortutako kompetentziak denen artean banatu beharra zegoen. Horretarako, Garaikoetxearen gobernuak **Lurralde Historikoen Legearen (LHL)** lehe-nengo proiektua aurkeztu zuen 1981ean, baina Arabako diputatu na-gusi zen **Emilio Gebara** altxa zen aur-ka, lege berriak Arabari lehendik zeu-kan estatusean kalte egiten ziolako.

Ez da ahaztu behar Francoren ga-raian ere, Gipuzkoa eta Bizkaia «**pro-vincias traidoras**» izendatu zituzten arren, Araba eta Nafarroak beren **Kontzertu Ekonomikoekin** jarraitu zutela. Eta Diputazioentzat Jaurlarit-zak proposatzen zituenak baino kon-petentzia gehiago ematea eskatzen zuen Gebara arabarrak; hor planteat-zen da publikoki PNV barruan **fora-listen** eta «**zentralisten**» arteko tirabi-ra.

Proiektua defenditzen zutenek Eus-kal Herriaren naziotasuna indartzeko beharrezkoa zela argudiatzen zuten arren, Jaurlaritzak atzera egin behar izan zuen eta beste lege bat egiteko erretiratu, bere alderdiak behartuta, historian gutxitan gertatzen den beza-la.

Ez du asko iraun LHLko tratuak

1982an presentatu zen bigarren egi-tasmoa, probintziei lehenengoak bai-no **kompetentzia** gehiago eskainiz. Eta kompetentziak dioenak dirua dio. Ma-drili eman beharreko kupoa zenbate-koa den beste era batera kalkulaten da (Madrili ahalik eta gutxien ematen denak ados egonen direla pentsatu

beharko), baina 81eko projektuan Diputazioek Jaurlaritzari eman behar zioten dirua formula **automatiko** batzuekin erabakitzen zen; bigarrenean berriz **negoziaketa** proposatzen zen: hiru diputazioen eta gobernuaren artean osatutako batzorde batek zehaztuko zuen diru kopurua.

PSOE eta EEK kontrako botoa eman zuten, legea probintzialistegia zelako, eta **APk** berriz zentralistegia zela adierazi zuen. PNVren laguntza bakarrik eduki zuen beraz, eta hori ere konpromezu batzuetara iritsi ondoren: puntu eztabaidagarrienak atzerako uzten ziren, legearen desarrolloak eta interpretazioak erabaki zezan.

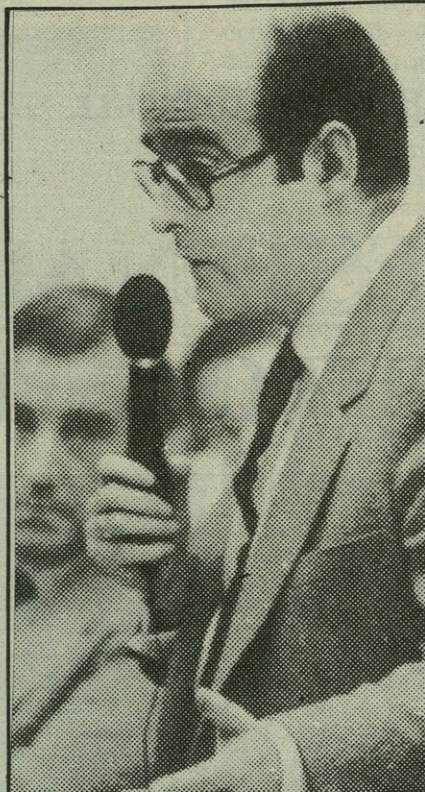
LHL berri honek diputazioen eta Lakuako gobernuaren arteko harremanak zuzentzeko hiru erakunde jarri zituen bidean. **Consejo Vasco de Finanzas Públicas** delakoak erabaki beharko zuen zenbat diru joango zen Jaurlaritzara eta zenbat geratuko diputazioetan (ez ahaztu zergak diputazioek biltzen dituztela), eta batzorde horretan erdia gobernuaren ordezkariak eta beste erdia 3 diputazioen artean osatuko zuten, edozein arazotarako azken hitza parlamentuari utziaz.

Bigarrenik, konpetentziak banatzeko **Batzorde Mixtoak** sortuko ziren departamentu bakoitzean, eta LHLk airean uzten zituen puntuak komisio horietan negoziatuko ziren. Eta hirugarrenik, **Batzorde Arbitral** bat osatuko zela agintzen zen, negoziaketa guzti horietan sortutako gorabeherak konpontzeko; dena dela oraindik martxan jarri gabe dago hain garrantzizko izan beharko lukeen erakunde hori.

Garaikoetxea ahultzeko operazio luzea

Konpetentziak banatzeko garaian piztu dira berriro diskusioak PNV barruan, eta **Bizkaiko Diputazioa** agertzen da foralista edo probintzialisten buru. Jaurlaritzarekin akordio batzuetara iritsi ezinean, bere aldetik hasi da errealitateak inposatzen; Industria departamenduan gertatua da adibide bat: joan den udaberrian izandako polemikaren ondoren, eta industriako konpetentziak nork dituen erabaki gabe dagoelarik, egunkarietan hori ikusten ditugu Bizkaiko Diputazioak industri promoviorako eskaintzen dituen dirulaguntzen iragarkiak.

Zergatik jaritzen dira zalantzan LHLk proposatzen dituen erakun-

Emilio Gebarak piztu zuen sua.

deak? Arrazoi bat ageri da: **Arzalluzen** inguruan Alderdiaren zati maioritarioa osatzen duten demokristau eta foralistek legea interpretatzeko garaian aldatu nahi zuten, diputazioentzako LHL hori ere gutxiegi delakoan. Horretarako, Gasteizko gobernuari indar haundiagoa eman nahi dion sektorea ondo lotu behar zuten, eta urte honetako polemiken zati haundi bat ildo horretatik doa.

Garaikoetxeari disziplina ezarri nahi izan zitzaion, ondoren Bizkai eta Euzkadi Buru Batzarren jabe egin, eta lehendakariaren aldeko sutsuena izan den **Napar Buru Batzarra** Alderditik bota. Eguberrietan irabazitako batailatxoak laguntza ederra emango dio Garaikoetxeari; orain **EBBk** hartzen dituen erabaki guztiak afiliatu guztiek bete beharrezkoak bait dira, eta berak disziplinatik «liberatu» egotea erabili dezake. Arzalluzen sektorearentzat hurrengo urratsa **Araba eta Giputz Buru Batzarren** jabe egitea da, Garaikoetxeari dimititu eraziz eta operazioan **Sudupe** erreaz atzean gordeta daukaten Arzalluz alderdiaren eta Gasteizko Jaurlaritzaren lehendakaritzara eramanez. Zerbaitegatik ari da prentsa behin eta berriro aipatzen PNVko arazoak bi buru edukitzeagatik gertatzen direla.

Zarautzko akordioak ere zortzi hilabetetan lurpera

Eguberrietan lehendakaritzarako Garaikoetxea nominatzeko izan zen krisian, puntu batzuetan jarri ziren ados PNVko joera ezberdinetakoak, aurrerantzean komunitate autonomoa egituratzeko sortzen ziren arazoak konpontzeko. Horiak dira **rautzko akordioak** itzen direnak. LHL aplikatzeko sortu beharreko erakunde garrantzia azpimarratu egin zen Zarautzko akordio horietan, hau da Finantz Kontseilua eta Batzorde Mixtoak indartu eta Batzorde Arbitrala sortu beharra.

Orain ordea alderdiaren burutik, **EBBtik** agiri berezi bat etorri zaie afiliatuei. Joan den astean filtratu da idatzi hori prentsara eta bertan aitortzen da arazoak konpontzeko abiapuntuak Estatutoa eta LHL direla; baina **EBBk** idatzi honen laugarren puntuan kokatzen du arazoa egoera berri batean: «Eztabaida hemen zentratzen da, Estatutoa egin zenerako Araba eta Nafarroak zein ahalmen zituzten batetik eta Estatutoan eta LHLn zein konpetentzia izendatzen diren bestetik». Ondoren aipatzen da bi alde horien artean egon daitezkeen kontresanak akordio baten bidez konpondu behar direla.

Ikusten denez, **EBBk**, PNVko sektore maioritarioak beraz, proposatzen duena ez da jadanik Estatutoan zintzilik gelditutako arazo batzuk lotzea, baizik eta Estatutoa eta bere LHL batetik eta aurretik (Francoren garaian ere bai) Araba eta Nafarroak zituzten egoera bereziak uzartzeko. Ez da txantxetako aldaketa.

Baina Garaikoetxearen aldeko jeltxak sail batek nota bat atera eta probintzialisteen ofentsiba egunotan gelditu eraziz ari diren bitartean, Makua ez da paper eta hitzetan geratzen eta Madrilan ibili da **De la Quadra** ministro sozialistarekin negoziatzen.

Kontzertuak, Estatutoa ala Ley de Régimen Local?

Espainiako Parlamentuak, jakina denez, **Ley de Régimen Local** delakoa eztabaidatu behar du laster, Estatu osoko udal eta diputazioen ahalmen eta funtzionamenduak zehaztuko dituen. Komunitate autonomoko diputazioak hortik kanpora gera zitezen nahi zuten PNVkoek estraina, baina orain badirudi Bizkaiko Diputazioko

nagusi den Makuak berak negoziatu duela, Garaikoetxeari albisterik eman gabe, diputazioak «corporación local» bezala kontsideratzea. Horrek esplikatu luke, neurri batean, prentsako hainbeste orri bete dituen «**sekretarioen gerla**» famatua negoziaketa hauetarako indar bezala erabiltzea, beste ARGIA batean aipatu genuenez.

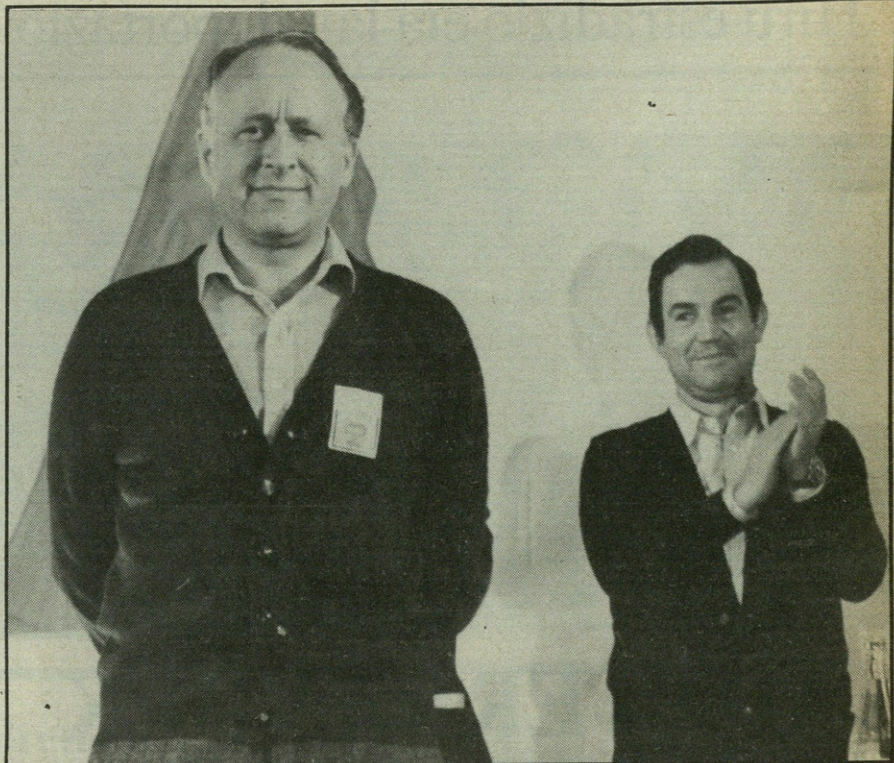
Madrilgo negoziaketa horiei ere ez zion inork jaramonik egin, baina al daketa ederrik ekarri du. Bata, «**ahalmen**» (capacidad) eta «**konpetentzia**» hitzen erabiltzea. Orain artean eztabaidatzen zen sail bateko edo besteko konpetentziak nola banatu Jaurilaritzaren eta diputazioen artean. Orain, berriz argudiatzen dute sail batean konpetentzia eduki dezakeela Jaurilaritzak baina hori gestionatzeko «ahalmena» diputazioek erabiliz. Industrian adibidez: departamentu hori komunitate autonomoaren konpetentzia da baina gestionatzeko ahalmena diputazioek ere eduki dezakete.

Bixtan dagoenez, Garaikoetxea eta bere sektorea atzeraka doaz eten gabe. lehenego LHL legea aldatu e-razi, gero legearen desarrolloa berriz negoziatzera behartu (Zarautzko akordioak), eta orain Ley de Régimen Localekin nahastuz deskafeinatu. Bitartean Alderdiaren aparatoa ere jan diote eta Suduperekin enfrentatuz irudia hondatzen ari zaizkio.

PNVk noizbait Ajuriaenea galdu lezake, baina ez diputazioak

Baina zergatik nahi dute banatu autonomia probintziak? Arrazoin funtsezko bat apuntatzen digu **Iñigo Lamacak**: «Gasteizko parlamentuan juxtu mantentzen dira, oso maioria estuz. Beste alderdiekin tratuak egitera behartuak daude askotan, APrekin edo EErekin, ikastolen arazoan bezala. Areago, PNVk egunen batean gobernu-a galtzeko posibilitatea balegoke. Diputazioetan aldiz ez dago horren arriskurik: hiritarrak diskriminatzen dituen hauteskunde sistema baten bidez, PNVk diputazioetan agintzea ziurtatua dauka. Gainera, Legebiltzar-rak Jaurilaritza pittin bat kontrolatu badezake, Juntek ez dute ia indarrik eta diputazioek eskualde libre dituzte».

Arazo hauek irakurketa ekonomiko bat ere badute, noski. PNVk klandestinitatetik atera eta urte gutxiren buruan hiru probintzietako ia erakunde

Eguberrietan Garaikoetxeak irabazi zuen; tanto ederrak atera dizkio Arzalluzek geroztik.

guztien jabe egiteko indar ekonomikoekin tratuak egin behar izan ditu, eta horiek politikan ere isladatzen dira.

Gero, Alderdiaren barruan dauden borroka ideologiko-politikoak ere sartzen dira saltsaren erdian. Horrela, Arabako Diputazioak hasitako gerlari jarraipena Bizkaikoak eman dionean, Gipuzkoakoa mutu geratu da. Garaikoetxearen joeratik hurbil. Hala ere, eta saiatu garen arren, ez dugu lortu Gipuzkoako diputatu bakar baten deklaraziorik, EBBk isiltzeko eman duen agindua bete nahi dutelako.

Batzuek ez sozialistekin tratua egiteko baina bai horiekin oso gaizki ez etortzeko joera duten bitartean, Arzalluz eta Unzueta-ren sektoreak eskundarrekin behin eta berririo egin dituzte. Nafarroako Parlamentuan gertatua historiara pasako da. LODE ere eskuindarrekin bozkatu zutela gogora erazten zigun Iñigo Lamacak.

Estatutoaganako fedea galdu

Donostiako zuzenbide fakultatean irakasle den Koldo Gorostiagaren eritziz, «Konstituzioarekin egindako errore bera egin dute Estatutoarekin ere: puntu arriskutsuak gerorako utzi, gure historian hainbeste indar izan duten diputazioen tratamendua negoziatzeko utziaz. Eta hor jarraitzen dute

arazoei bost urte geroago. Herriar batek administrazioarekin zerbait konpondu beharra duenean askotan ez daki nora jo behar duen ere».

Estatutoaganako fede falta aurkitzen die Koldo Gorostiagak jeltxideei. «Goitik behera egin beharrean behetik gora egin balitz eta lau probintziak batean egon, gauzak oso diferente egongo ziren. Baina PNVkoak konturatzen dira komunitate autonomoa nahiko errealitate probisional dela, oraingoz benetako errealitate bakarra lurralde historikoak direla, eta orduan denak ari dira bakoitza bereari eusten. Horregatik daukate hainbeste indar foralistek». Egia esan, Mixel Unzuetak berak deklaratu da LHLren probisionaltasuna kontutan ez hartzeagatik sortzen direla istiluak.

Iñaki Esnaola eta **Iñigo Iruin** ere Koldo Gorostiagaren ildotik doaz. «PNV diputazioetan atrintxeratu da, eta horrela aitortzen du Moncloako Estatutoak ez duela komunitate autonomoa benetan erakundetzeko agente politikorik eskaintzen. Eta PNVk uko egiten dio gure Herriari agente kota gehiago erdiesteari, diputazioak administrazioarekin konformatuz».

Laster betetzen ditu bost urte Estatutoak eta Hego Euskal Herriko mapa ez da estabilizatzen.

Iñaki ZUBIONDO

Hiru estradizio eta lau deportazio

la alegia. Eta frantsesentzako ere ero-soagoa zirudien.

Dirua eta indarrak menderatu arrazoinak

Baina pesimisten kalkuloak bete dira. Errefuxiatuak udan detenitu ondoren eta Pauen epaiketa azkar eta ustegabeko bat antolaturik, aurreko hilabeteetan errefuxiatuen aurka eramandako kanpaina hurutzeko dena prest uzten zen. Parisko gobernuak erabakirik gogorrena hautatu du.

Urtebetean borobildu dute operazioa sozialistek, Tolosako bi iheslari gazteak «bahitu» zituztenetik hamabi hilabete eskasetara. Tartearen gogor jo dute GALEkin batetik eta diplomazia mailan bestetik. Demokrazia honen miresle amorratuek badute non aztertua: zertarako balio izan du operazio horren hari ezkutuak mila bider prentsatik bezala kaletik salatzeak?

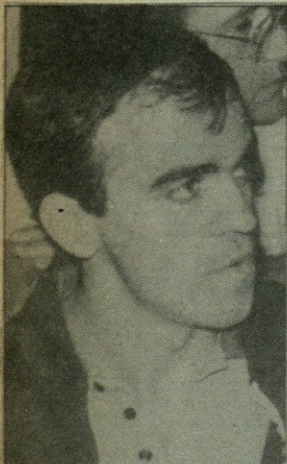
Ekonomiaren eta geopolitikaren interesek askoz ere indar haundiagoa dute, aukera askoren artean eta euskaldunen erantzunen beldurrik gabe frantsesek aukerarik gogorrena hartzeak erakusten duen bezala. Merkatuak, OTAN eta Europako Ekonomi Elkartea.

Extradizio pila bat gehiago ditu Madrilgo gobernu sozialistak eskaturik, eta orain estraditatu eta deportatu dituztenak nola harrapatu zituzten ikusiz, edozein egunetan erortzeko beldurra hedatzen da Iparraldean bizi diren errefuxiatuen artean. Edo GALEk hil edo poliziak harrapatu eta estraditatu. Beldur horrek edo eta gure artean egunero argitaratzen diren torturek ez diete mellarik egin Sakharovez hainbeste arduratzen diren sozialista horiei. Nola, Turkia torturatzailearekin OTAN berean badaude?

Alarma piztu da. Madril eta Paris erreparo guztien gainetik batean datoz euskaldunon kontra. Madrilgoena aspalditik zen ezaguna eta sozialistek ere berehala erakutsi dute gurekiko beren planak nondik doazen. Parisekin konfiantza gehiago zen eta onean saiatu gara, arrazoinenez. Baina interesak eta indarra nagusitu dira. Pentsatu behar da Washington ere ez dabilela urruti.

Batean eta gogor erasotzen digute. Ba al dugu euskaldunok batean eta gogor erantzun beste biderik?

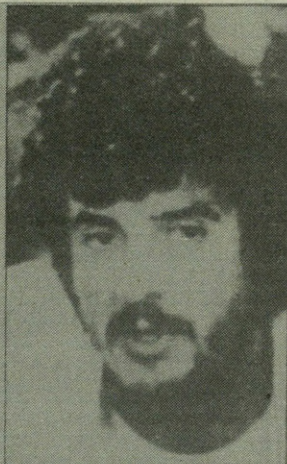
I.Z.

Lujanbio

Beistegi

Garcia Ramirez

MITTERRANDEK GONZALEZI IHESLARI EUSKALDUNAK SALDU

Mitterranden gobernuak hiru errefuxiatu Espainiara estraditatu eta beste lau Togora deportatzeko erabakia jakinerazi duenean, Parisekiko geratzen zen itxaropen printza itzali dio euskaldun askori. Lujanbio, Garcia eta Martinez espainiara eta Castrillo, Izagirre, Galdos eta Alberdi Afrikako estatu galdu batera. Belgikak lehen hartutako erabakitik Frantzia ere abiataturik, Europako estatuek Euskal Herria itotzeko lanean zuzenki laguntzen dute.

Aspaldian gure artean erdietsi ez zen bateratasun giro bat lortua zen errefuxiatuen aldeko kanpaina. 200.000 sinadurak gainditu dituen firma bilketa, alderdi abertzaleen deklarazioak, mobilizazioen zabaltasun nahia... Azkenean Eusko Jaurlaritzak eta komunitate autonomoko lehendakaria bera ere estradizioen aurka mintzatu ziren, estatu mailan galantak ent-

zun behar izan zituzten arren.

Hego Euskal Herrian estradizioen aurkako kontsentso bat lorturik, errefuxiatuei egozten zaizkien delituen politikotasuna frantsesek kontutan hartuko zutela espero zitekeen. Eta deportazioen posibilitateaz ere mintzatzen hasia zen: PNVk espreski gaitzesten ez zituelarik, mobilizazioak en-gainatzeko tranpa hortik joan ziteke-

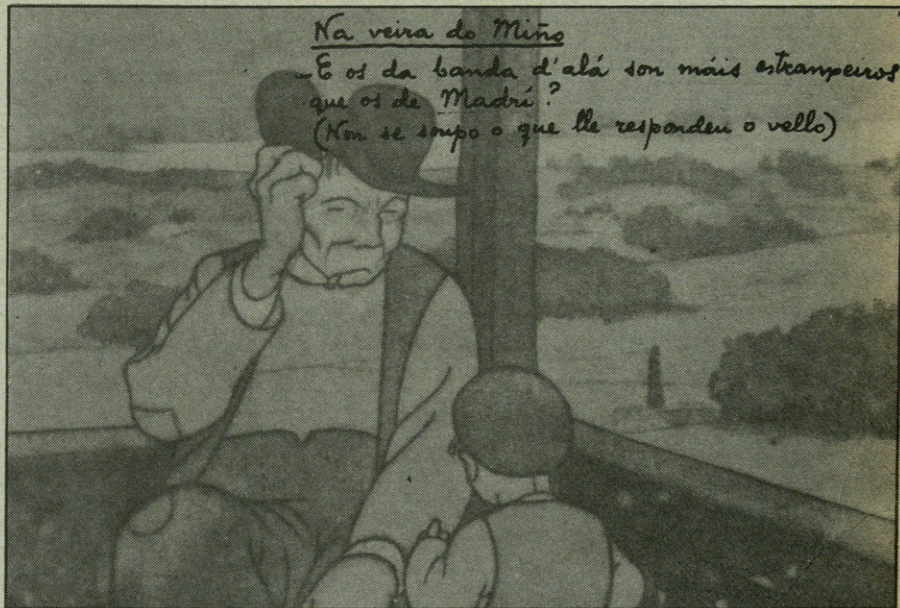
Galizia:

hauteskunde aurrekoetan

Fetxa segururik ez duten autonomi hauteskundeak prestatzen aritu dira udan barrera Galiziako alderdi guztietakoak. Alde batetik eskoindarrak daude, AP-n eta Coalición Galega-n nolabait polarizatuak, bakoitzak ahal duen mokadurik handiena eman nahian. Coalición Galega-n jakina denez Franqueira elu Roca-ren operazioan interesak dituzten beste kazike batzu inplikaturik daude, eta Lugo eta Orense-n aski indarrez ezarri dira. Pontevedra eta Coruña-n ez bezala.

PSOE-ko Galiziako jendea bitara dago, «galeguistas» eta «oficialistas» deitzen direnetera, ez halako kontraesan gogorrez baina laster egingo duten kongresuari begira bai zeinek bere jarrera sendotu nahirik.

BNG-koak, uztailaren 25eko arrakastaren ondotik (**Dia da Patria Galega** izan zen hura, aurten Castelaoren figuraren inguruan antolatu dena eta nazionalista erradikalek ongi beren gisa eraman dutena) eta Moncho Reboiras-en omenezko ekintzak eta gero, oporrak Portugal-era bihurtzeko aprobetxatu dituzte, non jaialdi nazionalista zenbaitetan Galiziako egoera azaldu dute. Nazionalisten ustetan Galiziaren nortasunaren indartzea, Portugal-ekiko loturak estutzetik pasatzen dela beste frogatik bat dugu.

Bretainia:

DIWAN-ek ze perspektiba

DIWAN, bretoierazko eskolak biltzen dituen elkarteak, 1977.an sortu zen, eta pasa den kurtsoan 310 ikasle izan zuten denetara, 20 eskolatan banatuak.

Nahiz Bretainiako populazioan hori tantta bat den (3.500.000 bizilagun dira, 1.500.000 bretoieraz egiten den partean), badu bere garrantzia, zeren Frantziako estatu barruan legez noraino iritsi daitezkeen ikusiko bait da.

DIWAN-ek diru arazo handiak ditu. Gobernutik heldu zitzaion proposamena onartu izan balu, soldaten %100a jasoko zukeen, baina honetarako gobernuak baldintza txar bat inposatzen zuen, lehen mailako irakas-kuntzan %50a gutxienez frantsesez irakatsi behar bait zen. Horretan nonbait erdia baino gutxiago estaliko duen subentzio jasoko dute, baina behinik-behin beren irizpide linguistikoekin segitu ahal izango dute. Gai nontzekoa beti bezala gurasoen ordaintzeekin eta adiskideen laguntzeekin berdinduko dute, eta hala ere ehuneko zenbait airean geldituko da seguru aski; joan den urtean %20a gelditu zen horrela.

Bretoiera-zaleek zernahi protesta egin dute urtean zehar, hala nola otsailean itxialdiak egin zituzten hainbat herritan. Trafiko mozketak, manifestaldiak (martxa luze bat bereziki, Cas-haix-etik Parisera, 500 kilometro, eta Eliseo aurrean 1.000 bat lagun bildu ziren okasio horretarako eta abar).

ARB (**Armée Révolutionnaire Bretonne**)-koek justizia eta administrazio bulego batzuren aurka burutu dituzten ekintzak ere ez dira uste batera behintzat gatazka horiekin zerikusi gabekoak.

Eta gauzak onera datozenik ez dirudi. Honetaz segituko dugu. Gaurkoa **Carn** aldizkariaren 45. zenbakitik eta —edozeinen eskura— Iparraldeko Ateka-ren 10-11. zenbakietan agertzen den informe batetik jakin dugu.

Tentsioak hegoaldeko konoan (I)

Arrazistek eta «Fronte»koek zelako paktuak sinatu dituzte?

Zaire eta Tanzania-tik behera, hegoaldeko Afrika deitzen den horretan, 70 milioi lagun bizi da, eta horietarik erdia, 35 milioi, Hegoafrikan bakarrik, **apartheid**-en Estatuan alegia.

Estatu horretan berriz, sekulako aberastasunaz batera, 4 milioi txuriren diktadura dago, eta gehiengo beltzaren miseria (halere ondoko Estatuetakoa jendearen aldean kondizio material onetan daude, Hegoafrikako gobernuak aise erabiltzen duen datua).

Hegoafrikak azken urtebete hone-tan bere auzoekiko eramandako poli-tika, hitz batez mogimendu iraultzai-

leei freno jartzeko politika, zenbaiten ustez eskualdeko indar erlazioak han-dizki aldatzen ari da. Noraino da ho-

nela? Goazen poliki erantzuterakoan.

Indar militarra negoziarazteko

Nahiz ordurarte armez hornitzen zutenek 1975.ean orniketa moztu, ho-nezkero Hegoafrika bere burua man-tenitzeko gauza da, eta erabateko na-gusitasuna du Afrika beltz guztian (Ekialde erdiaren ondoan atzeratuta gelditu da, baino ho ri beste kontu bat da). Bomba atomikoa produzitzeko ere gauza dateke.

Israel-ekin konparatzen zaio hain-bat alditan, biak sentidu berean jotzen dutelako, eta batez ere, biek, berek diotenez «**beren buruak defendatze arren**» aldameneko nazioei eraso egi-ten dietelako.

Diferentzia bat badago halarik ere, Israel-ek mendebaldeko herriekin hartu-eman onak mantendu dituela-rik Hegoafrikari ate asko itxi zaizkio-lak; politika-ateak nalanahi, zeren ekonomiarenak ixtea zailago gertat-zen bait da.

Dena dela: Hegoafrika beren on-dokoen gainean presio egiteko beti ere kondiziotan dago.

Bi etsai nagusi sortu zaizkio Hegoa-frikari azken urte hauetan: Mozambi-ke ta Angola. Bi herri hauen prozesu iraultzaileak nahiko zein-bere aldekoa izanagatik, antzeko problema bati bu-ru egin behar izan diote berrikitan: biek Hegoafrikari min handia egiten dioten mogimenduei nola edo hala la-guntza eman diete.

Angofak Namibiaren askatasuna-ren alde borrokatzen duen SWAPori, Mozambikek Hegoafrikan bertan aritzen den ANCri.

Polizi beltzen entrenamendua, Hegoafrikan.

Presioaren zer-nola erraza dago: Hegoafrikak indarrez kolpatzen ditu probeziak jotako bi herri horiek (go-gora batipat Mozambikeren gosetea), eta ondoren gelditzearen trukean iraultzaileen deusezteza esijitzen du.

Eta bi paktu erdiesten ditu, N'Komatikoa deitzen dena Mozambikerekin, eta Lusakakoa Angolarekin. Ikusi batera trajikoagoa gertatu da Mozambikeren aritzen zinen African National Congress-ekoentzat (eta alarmazko ahotsak altxatu ziren, Mozambikek bere seguridadea salbatzekotan gerri-

lariaren kontrakoan urrun samar joan ez ote zen), Angolan ibiltzen ziren SWAPOtarrentzat baino. Ekintzetan bederen, SWAPO lehen baino fuertean jotzen ari da, eta gainera ez da kexatu, eta ANC bai kexatu egin da, eta dirudienek ez motiburik gabe.

Lesotho, Botswana eta Zimbabwe «fronte» deitzen denaren beste hiru herri dira, baina Mozambike eta Angola baino askoz apalagoak, inoiz eta ezertan Hegoafrikarentzat arrisku gertatu ez direnak, baina, hots!, horiei ere «ez-agreditzeko» paktu bana sinatuarazi nahi lieke Hegoafrikak; duin-

tasunez, bestela kasik arras menpeko diren Estatu horiek, ezezkoa eman dute; zer dela-ta makurtu beharko lukete?

Angolarekikoak

Dagoeneko eta Lusaka-ko paktuaren arabera, Hegoafrikak Angolatik guztiz alde beharko luke (salbu eta Angolako ejertzitoarekin batera hegoaldeko oihanak miatuko lituzketen tropa txiki batzu), baina praktikan bi bataloi matendu ditu, Namibiarekiko mugatik gora 40 kilometrotara.

Azken finean Hegoafrikak gehiago lortu nahi zukeen Angolarengandik, baina angolatar-kubatar tropek eutsi egin zuten joan den abenduko ofentsiba gertatu zelarik, eta agian esan liteke kasu honetan Angola izan dela Hegoafrikari paktatuarazi diona (gehiegi esatea ez baldin bada).

Hegoafrika, Angolaren kasuan, berak zuzenean atakatzetik baino gehiago, aurrerantzean UNITA gogorki laguntzetik abiatuko da.

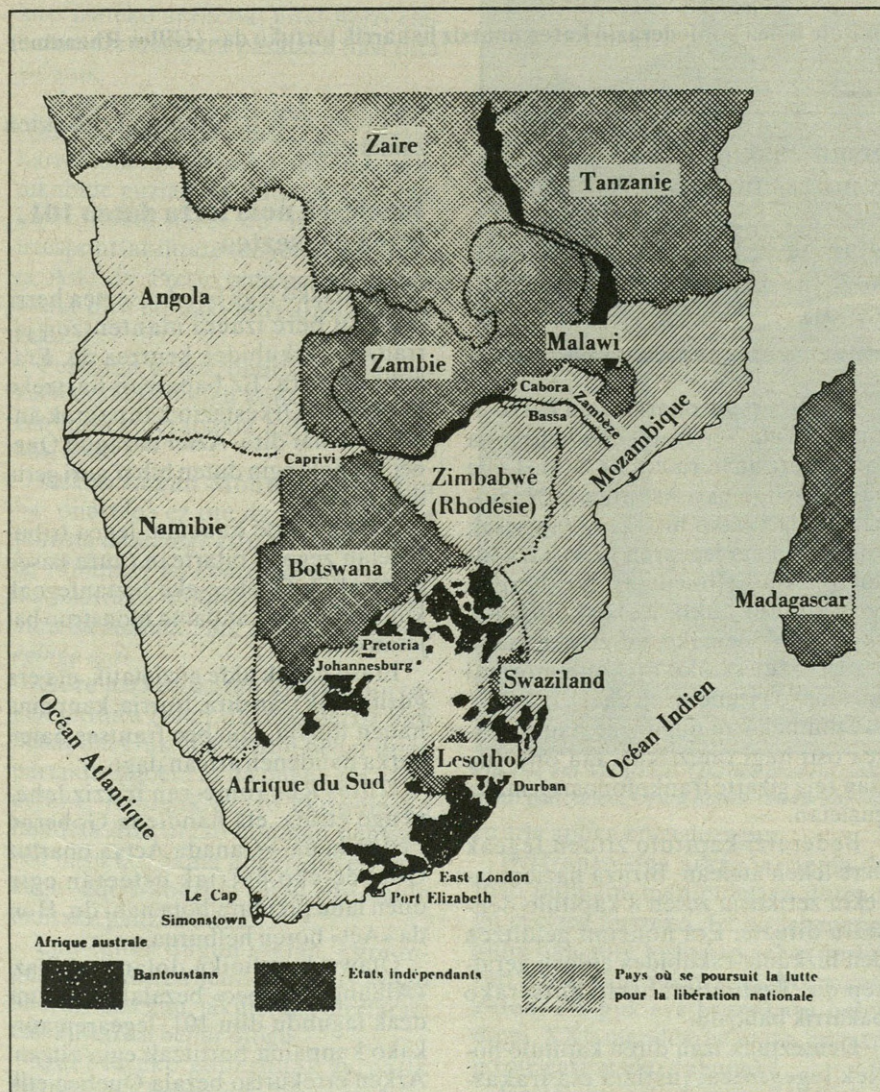
UNITArenak ez du ematen azkar ongi-bideratzekoa. Hegoafrikarenak ez ezik, Europako beste askoren interesak horretara daude (antza denez Portugal-ek horretan bere burua zerbait mugatu egin du, Luandarekin hobeto bait dator), eta bestalde Angolaren puxka handi batetan (hiruren batetan hor nonbait) daukan eragina eta apoioa ez dira gutxietekoak.

Bestaldera berriz, esan dugun legez, SWAPOk sendotzen jotzen du, Namibiaren ipar eta erdialdean batipat. Sam Nujoma buruzagiak esan duenez, «Okupatzaileek azken bolada honetan jaso dituzten kalteak jasanezinak izango zaizkio *apartheid-en* errejimeneri».

Hegoafrikak Namibian **bantustari**en politika inposatu nahi luke, beltzak tributan bilduaraziz, baina borroka ez da segurki horretan geldituko, eta Botha-k prozesua pixkabat geldiarazi baizik ezingo du egin.

Baina Hegoafrikako bertako gora-beheretaz eta bestetaz heldu den asterako zer-esanik zerbait utziko dugu.

Pablo SASTRE

Mapa hau ANC-k egin da, 1973.an. Mozambike eta Angola 1975.ean independizatu ziren, eta Zimbabwe 1980.an gehiengo beltzaren eskuetara pasatu zen; gainerantzean ongi lekutzen gara.

Quebec-en Frantsesa desagertzearen bideetik hasia da

«Ber-frantseste bidea konfederazio katea hautsiz bakarrik lortuko da» (Gilles Rheaume)

Euskal herrian aspaldidanik dakigu hizkuntza eta ondorioz kultura galtzen duen herriak, bere nortasuna eta herri izateko ardatz nagusia galtzen duela.

Horregatik dihardugu azken urteotan beste herri horietan eman diren hizkuntz eta kultur normalkuntzarako bideak aztertzen. Ea erakaspenik ateratzen dugun haiengandik.

Beste herriek erakutsi digutenez, gehienetan behintzat herri zapaldu baten batasun eta askatasunak sekulako garrantzia izan dute. Finlandiako edo Israelgo kasuak lekuko. Halaz ere bi salbuespen ezagun ditugu, Irlandakoa eta Quebec-ekoa. Irlandak askatasuna lortu badu ere hizkuntz arloan ia ia heriotza da gaur egun ezagutzen duena. Beste Quebec-ekoa, askatasunik lortu gabe, autonomia zabal batez, hizkuntza eta kultura nahiko gogor eustea eta normalizatzea lortu duena.

Quebec-en, zoritxarrez, historia gauza bat erakusten ari zaigu: aberria askatzeak daukan garrantzia. Oraingoan, gure herrian gertatu zen bezalaxe, Gobernu Federalak, Quebec-eko herriak eta parlamentuak onartutako 101. hizkuntz legea deuseztu du duela hilabete pare bat.

Zer den eta zertan geratu den 101. legea

Gertakari honen argigarri bezala Gilles Rheaume-ren deklarazio batzuk aipatuko ditugu. Gilles Rheaume Saint Jean Batiste de Montreal elkar-teko, eta Quebec-eko Mugimendu Nazionalistako lehendakaria dugu.

1977. urtean onartu zuen Parlamentuak eta ber-frantseste kanpaina zabal bati hasiera eman zion. Lege hau, Quebec-eko Asanblada Nazionalak onartutako hitzez: «Frantsesak estatuaren eta legearen hizkuntza bihurtzea du helburutzat. Era berean ere, lan munduko, irakaskuntzako, komunikabideetako, sal-erosketetako eta negozioetarako hizkuntz normal eta ohizkoa izendatzen da».

Esan beharra dago lege hau onartzea oso begi onez ikusi eta onartua izan zela gizarte frankofonoaren maila guzietan.

Bederatzi kapitulu zituen legeak bere lehen atalean. Bizitza nazionalarekin zerikusia zuten 8 kapitulu deuseztu zituzte. Era honetan gelditzen den hizkuntz-eskubidea aidean geratzen da. Testimonialismo hutserako bakarrik balio du.

Deuseztuak izan diren kapitulu horiek legegintza, justizia eta irakaskuntza alorretan hizkuntzaren erabilpena arauzkutzen zutenak ziren hain zuzen ere.

Lan mundua, sal-erosketena, eta negozioenetakoekin zerikusirik zuten kapituluak, oraindik deusezturik ez

badaude ere, tribunalen erabakien zain daude.

Ingelesek nola lortu duten 101. legea deusezte

Honelako lege bat deusezte herri oso bati bere izaera mantentzen jarraitzeko eskubidea kentzea da. Erabaki gogorra. Ez bapatean hartzeko modukoa. Orkestazio kanpainak antolatu behar dira. Azter dezagun Quebec-en nola egin duten bihar guri gerta dakiguke eta.

Azken 7 urte hauetan, legea tribunaletan zegoen bitartean (gure kasoa esaterako), Quebec-eko biztanlegoak kulpabilizazio kanpaina monstro bat jasan du.

Eraso hauek alde guzietatik, eta era guzitakoak izan dira. Iturria, kanpaina hauen iturria, Quebec frantses baten aurka daudenen artean dago.

Gilles Rheaume-ren iritziz lehenengo etsaia, eta handiena Gobernu Federala da. «Canada Act»a onartuz Quebec-eko herriak urteetan egin duen lana pikutara bota nahi du. Hori da «Act» horen helburua.

Otawa-k milioika dolar erabiliaz, «Alliance Quebec» bezalako erakundeak lagundu ditu 101. legearen aurkako kanpaina bortitzak egin zitzen. Azken errekurso bezala Quebec-etik kanpo bizi ziren komunitate frantsek gogor erasotuaz.

101. legearen etsaiak eta konplizeak maila politikoan ere agertu dira, nola ez. Azken hauek Estatu Batuetan eta Israelen batezere Quebec-eko komu-

nitate ingelesaren egoera, egoera lot-sagabe eta zinez gaitza bezala agertu dute behin eta berriz, nahiz eta minoria hauek Quebec-en bere eskubideak eduki eta errekonozimendu ofiziala izan.

Prentsa ingelesak, frantses hizkuntzaren aldeko borroka eta 101. legearen aldeko borroka, nazi eta Hitlerianoen borroka eta legeekin parekatu ditu eta iritzi publikoa jo ta ke bonbardeatu.

Rheume-ren azterketa eta irtenbidea (1984-8-28)

Kanpaina hauen ondorioz, udal-herri batzu frantses izatearen kontrako jokoa onartzen eta pausoak ematen hasi dira. Udal-Herri frantses huts izateko arauetik, udal-herri elebidun normatibara pasatzen hasi dira jadanik.

Montreal-eko hiriak adibidez (Quebec-eko hiri nagusia) herriarekin harremanetan jartzeko dituen komunikabide guziak elebidunak bihurtzeko erabakia hartu du. Erabaki hau irrespontabilitate nazional bat da ia ia. Aski da. Presio bide guziak erabili behar dira erabaki hori atzera botatzeko.

Pertsona batzu, onartu ezin daitekeen erabaki honen kontra borrokatzen hasteko erabakia hartu dute, eta hasi dira.

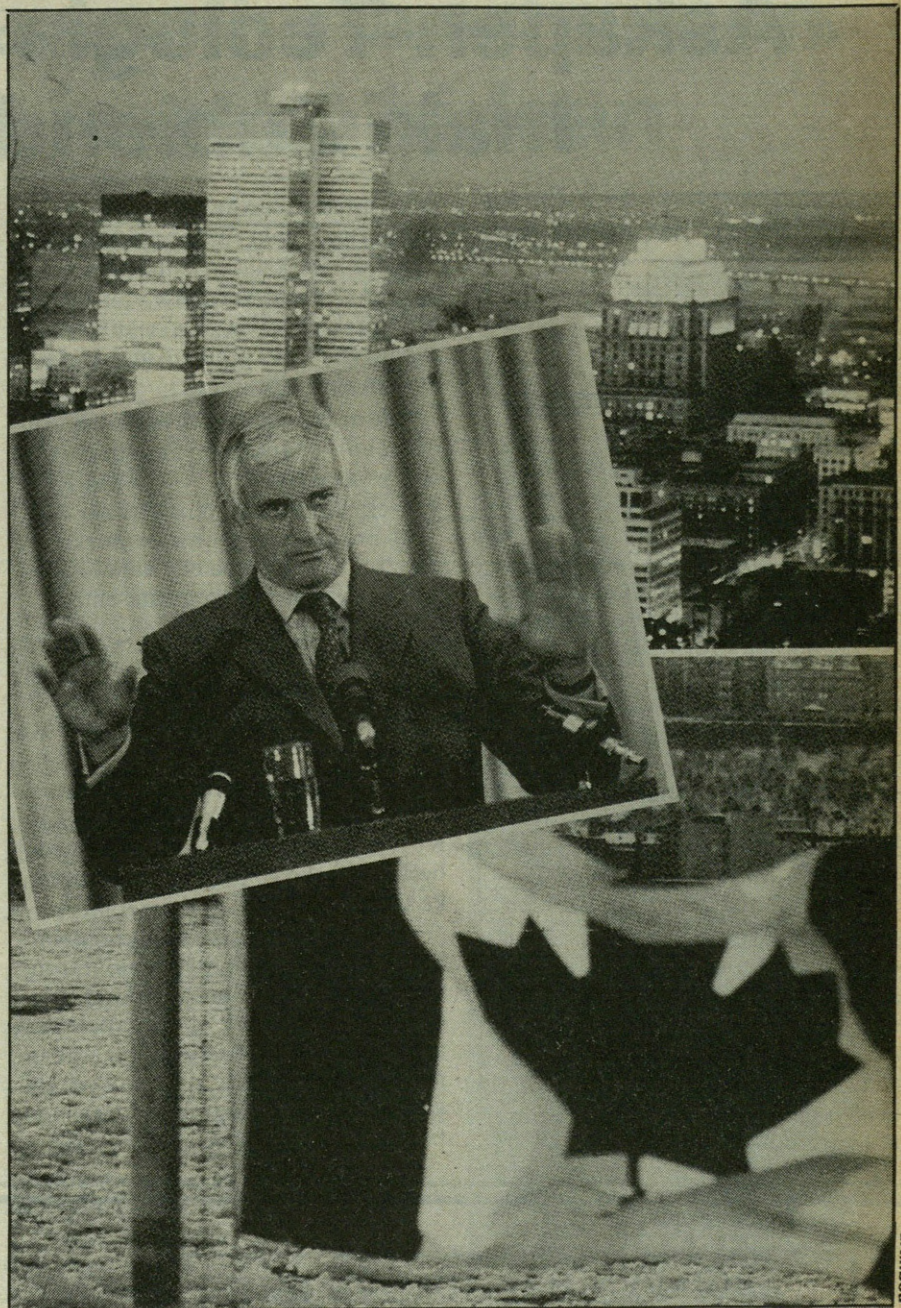
Azken finean Montreal elebidun bat onartzea ez ote da 101. legearen porrota onartzea? «Giza-banako bezala, Montreal-go kontribuyente gisa, ez dut onartuko hiriaren dei edo komunikatu **elebidunik**, eta egin beharrekoa egingo dut».

Gure hizkuntzaren aldeko borroka jarraitu behar du, edo berriz hasi behar du. Guk denok izan behar dugu partaide. Egoera ez da onena eta ez da erraza, jendeak arazo ekonomiko handiak ditu arazo honetan pentsatzen hasteko, baina aukerarik ez daukagu: edo irabazten dugu edo behin betirako galtzen dugu.

Lan egiten dugun tokian, gure inguruan dabilen jende guziari arazo hau, arrisku hau, jakinerazi, ulertarazi eta ikustarazi behar diogu.

Quebec-eko gobernuak zergatik errespetatu behar du «Canada Act» hori, Asanblada Orokorrak eta Quebec-eko herriak «Act» hori errekonozitzen ez badu.

101. legea deuseztu dute. Egin dezagun beste bat eta tribunalek deuseztu

Quebec eta Montreal. Quebec probintziako hiririk nagusienak. Argazkikoa, John Turner, liberal galtzailea. Orain kontserbadoreak daude boterean.

tu arte aplika erazi dezagun.

Berfrantsestea arazo larriegia da, iritzi publikoa manipulatzaren dutenek gu etsitzea lortzeko. Ez da lehenengo aldia hau gure historian zehar gertatzen dena. Gure arbasoek borrokatu zuten, eta guk ere borrokatu behar dugu. XXI. mendearen atean gu izango ote gara etsiko dugunak?

Halaz ere, azken zazpi urte hauek garbi azaldu dute berfrantsestearen bidea konfederazio kateak haustearen bidetik bakarrik lor daitekela.

Gaur Quebec-en %80ak hitzegiten du egunero eta nonahi frantsesez eta

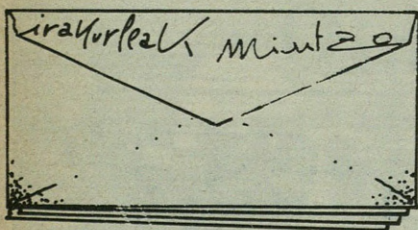
halaz ere legea kendu dietelako begira zein mailatan planteatzen duten arazoa.

Eusko Jaurlaritzak egindako Euskararen Legea ere atzera bota zuten 101. legea baino mila aldiz makalagoa izanik.

Lege hori egin zutenak berriz, zertan ari dira? Non daude protestak? Non dago irtenbidea?

Ea pentsatzen dugun eta besteengandik zerbait ikasten dugun.

«Askapen-Teologia» dela eta Inaki Zubiondori

1984'go Iraillak 18

Kaixo, Iñaki adiskidea,

ARGIA-n, 1027 zenbakian, 11-13 orrialdietan zuk izenpetuta agertzen dan «Elizaren eskubitaratzeak aurrera darrai—Vaticanotik kristau aurrera-zaleak hondoratu nahi» idazlana, arretaz irakurri dot.

Zure zaarrak esaten eben lez, «zeinbat buru hainbeste aburu». Idazlanean azaltzen dirau aburuekin ados ez etorri arren, ez nator zu kritikatzera. Eskubide osoz eman dozuz zure eriti-aki, eta kitto.

Agian, eta parkatu, urrengo itz oneik azpimarratuko nenukez: «Estatu Batuetan McCarthy-ren denboretan ibili zen 'komunista-ehiza' dirudi piztu dela internazional mailan, Ronald Reaganek urrengo hauteskundeetarako aurkeztu duen programan ikusten den bezala». Ez dakit konturatu zarean McCarthy-k bere «bida-

ri-lagunak» teorian egin eban kalte izugarria. Onela juzgatzen eban berak: «Mosku-k aldarrikatzen dabezan teoriak, emen Amerika onetan ere naiko askok tesisa orrean antzekoak zabaltzen dabiz; ergo... Amerikanuok komunistak dira».

Bildur naz McCarthyismo eskuindarrekotik McCarthyismo ezkertiarrean jausi etzaran: «Ronald Reagan-ek 'komunista-ehiza' piztu dau; Vaticanoa ere komunisten aurka ari da; ergo... Vaticanoa eta Ronald Reagan batera datoz 'komunista-ehizan'».

Olako frogak erabiltean kontuz jokatu bear zenuke. Ako «retorquer argumentum» (Eskolako filosofoak esaten eben lez) gure buruaren gañera jausi leike-ta.

Baiña, kritikatu ori ere alboratuz, aolku bat zuzentzeko gogoia daukat. Kolkoan artzen ba dozu, ondo; edo bertan artzeko gogorik ez ba dozu, ba-ke santua, eta emen ez da ezer jazo.

«Fede-Dotriñarako Kongregaziño Sagaratuaren-«Askapen teologiaren» ikuspegi batzuei buruz erakaspina» deritxon agiri orrek abegi zabalagoa artzea merezi ebala zure idazlanean pentsatzen dot. Ez deritxot naikoa, «bi gauza utzi nai dira garbi: marxismoa txarra dela eta jerarkiari obeditu be-

har zaiola». (Erakaspen ori baiño aldeztu aurretik esanda dauka marxismoak erlejiñua txarra dala. Jerarkiari obeditu bear jakola, bai, irakaspen ori ez da gaurkoa; ori kristau erlijioaren oiñarria dogu).

Vaticano'ko irakaspen orretan beste puntu jakingarriak eta aurrera-eragileak ikusi dodaz nik beintzat; adibidez, Errien askapenerako arrausia; Askapena, kristau asmo ta elburua; Eleiz-irakasleen deadarra; Gidaritza.

Bitartean ba ditu ondako oarrak be: «Askapen-teologi batzuen arriskuak; analisis marxista; Egiaren eta Bortxaketaren zentzu-naasketa, eta abar.

Textuak kritika merezi ba dau, textuari diñoanari edo esan nai dauanari atxikiaz, bear ba da, falluak erakutsi, baiña txaloak merezi ba dauz, jo gogoz, heziketa-goi-mallatik jatxi barik (esate baterako, 'aitasantu poloniarrrak' bati, eta 'Teologian doktorea' beste bateri erantziaz. Txikikeriak dirudie, eta parkatu).

Or doatsuz, Iñaki adiskidea, zure idazlanak lumara erakarri daustazan bururakizunak.

Artu bostak.

Joseba
Zubikarai

ARGIAREN HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN DEITURAK

Helbidea

Herria

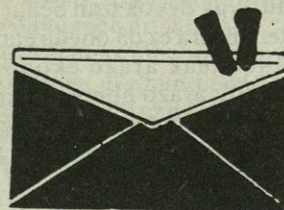
Probintzia

Banku edo Aurrezki Kutxa

Sukurtsala

Zenbakia

SINADURA

ARGIA astekaria
Ramonenea etxea, behea.
Virgen del Carmen, z/g

Donostia (12)
T. 28 33 99

Oñatiko txapelketa artzainen eguna izateko bidean

Patxi ESNAOLA

Gure mendietatik artzak desagertzearekin ahitu ziren milaka urtez artzain euskaldunen lagun zintzoak izandako artzanorak. Eta artzaintzak atzeraka daraman martxak jarraitzen badu gaur egun ezagutzen ditugun ardi-zakurrak ere ez dira luzerako.

Baina badira oraindik ardi-zakur argiak eta horiei erakusteko pazientzia duten artzainak. Eta posible dugu gizonaren eta aberearen arteko erlazio mirakuloso horren testigu izatea, Euskal Herri osoan egiten diren txapelketetan. Oñatikoa da nagusi, eta joan den igandean ere, XXV. edizioan, ikustekorik izan zen.

Batek ez daki enpate nork egin zuen esan, edo Pintxek eta Txikik, edo Patxi Etxeberriak eta Xabier Urienek. Biak egon ziren dotore, bizkaitarra eta nafartarra, biek enpate puntutan. Eta kronometroak erabaki behar izan zuen azkarren nor ibili zen, eta txapel-dun Txiki eta Xabier Urien geratu.

Artzainen bizimodua ez da ordea txakur pribilegiatuok ikusita dirudien bezain polita, eta badirudi hasten direla Hegoaldekoak ere biltzen, beren interesak defenditzeko. Nonbaitetik hastekotan, ardietatik hasi behar. Eta latxa ardiak promozionatzeko elkarte bat sortu dute. Ardiak eta gaztak hobetuz eta merkatari beti-goseen aurrean defendituz.

Hiritarrok gaztak adulteratu egin ditugu gure aurrerapenean eta zakurrak adornatzeko traste bihurtu. Baina gaztak gazta behar du, eta txakurrak Txiki edo Pintxe.

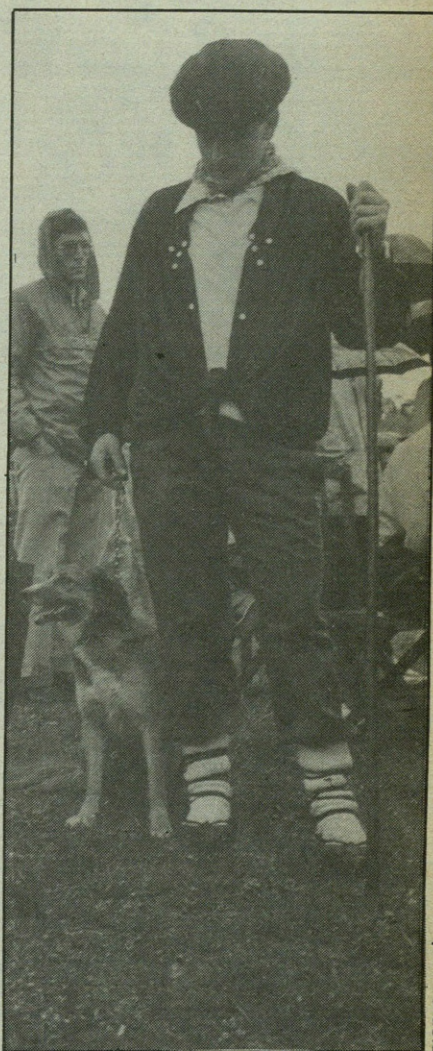
patxi esnaola

Abadiñoakoak, artzain eta txakur, azkarrenak Oñatin.

patxi esnaola

Patxi Etxeberria eta Pintxe ikusi eta nork ez du gogoratzen Labri?

patxi esnaola

Iñaki Etxeberria eta Argi, biak gazte-gazteak.

Eguraldi iluna eta hala ere jendea erruz bildu zen Oñatiko zelaian.

patxi esnaola

Arrasaten piztu da sua

karlos

Ikastola eta eskola publikoa elkargune bila

1984.eko Iraila. Arrasate. Ikasturtea hastera doa. El Ferial izeneko Eskola Publikoan San Francisco Javier ikastolako zenbait haur sartu behar beste inon tokirik ez daukatelako. Eskolako guraso eta zuzendariak ez dute nahi ikastolakoek "eskolako beren tokirik kentzea". Ez diete haurrei sartzen utziko. Ertzainek parte hartuko dute. Betiko 'bi komunitate' en arazoa. Berriro ere sua piztua. Ikastolako haurrak EL Ferial barruan eskolan. Ertzainak zaindari. Eskolako guziak greban. Arrasateko beste Eskola Publikotako zuzendariak dimititu egin dute 'solidaritatez'. Arazoa, Eibar, Orio, Hondarrabia, Eskoriatza, Onati, Azpeitia, Altza eta Antiguora zabalduko da. Manifestapen bat Arrasaten. Beste bat Donostian. Nahaste borrasste izugarria.

Hamar egun badira istiluak hasi zirenez geroztik eta badirudi gauzak dexente lasaitu direla. Arrasaten behintzat ez dago duela egun batzu egondako tentsiorik. Ikastolako haurrei uzten diete El Ferialen sartzen eta bestalde negoziaketa mahai bat ere izendatua izan da jada arazoa bideratzeko.

Ez da erraza ikusten ordea arazo hau konpontzeko bidea. Eskola Publikotakoek klaseak suspenditzea eta ertzainak erretiratzea eskatzen dute ezer baino lehen. Hezkuntza kontseilarietakoek berriz ezetz. Ez dutela inolako presiorik onartuko.

Eta guziaren gainetik nahasketa. Parte denak agertzen dira 'Euskal Eskola Publiko' baten alde. Bai PSOE, bai EEPA, bai Ikastolen Federazioa, bai Eskola Publikoen Federazioa... bai eta Hezkuntza sailekoak ere. Denek aldarrikatzen dute gauza berbera nahasketa nagusitzen ari delarik guraso eta irakasle gehienek artean.

Resurrección berpiztuko balitz...

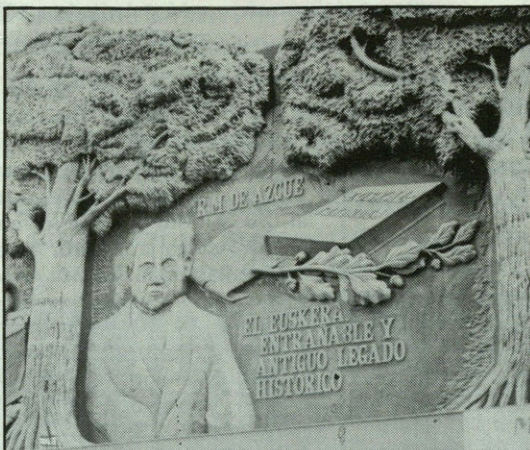
«**B**IZKAIKO aberatsak dira diruzale» txerri galantak eta guzion saltzaile. Edo-ta nola deitu behar zaio bere 25. urtebetetzea ospatzeko, hori diote, kartonpiedrazko estanzak bere etxea inguratu duen bati?: El Corte Inglés, noski.

Amabirginiaren estanzatxoak direla eta dirua banatzen diharduen elementuari «estanzitaren timoa» ren egile bezala eza-gutzen zaio. Beste hauek berriz «libro dabilta tirantezko gal-tza laranjak jantzirik». Bilbo erdian hara non Estampa ikaragarri ba-tean R.M. de Azkue jarri diguten el timo de la estanzitarekin batera «El euskara entrañable y antiguo legado histórico»!!!

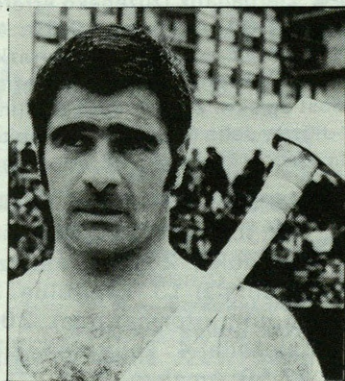
Qué más quisierais, hijos de la gran... Pilar Careaga. Eske-rrak oraindik ere ez garela ez le-gatuko, ez plegatuko eta ez de-legatuko. Ikusi bazenute Bilbo-ko festetan egindako manifes-tazioan euskaldun batek tirata-ko harriak nola jarri zuen El Cor-te Inglés-ko neoa dir-dir...

Pena argazkia ez izatea anitz-dimensionala. Pena ez ikustea beste Estanzak. El Caserio, La tierra, El Mar y los arrantxales, Unamuno y su salmantina ma-dre.

Todo en nuestras galerías, directamente traído del oriente, el mes de la China. Flipa-flipa egin eta ez duzu sinisten oraindik ere. Telebisiotik, telebisio españoletik va-mos, hor ateratzen zaizu ezustean ekialdeko gizon-hori-begimehe-korbatadun bat In-perio haren legado modura bere hizkuntza entrañable hartaz hitzeginaz, handik piska-tera bikoizle entrañable batek castellano paregabe batetara itzultzen digun heinean.

ABILEZIA ETA INDARRA

Mendizabal II, herri-kiroletako bizigarria

GIPUZKOAKO Adunan jaio zen gizon haundi eta indart-su hau. Halere, nafarra dela esan genezake, aspalditik Leitzan bizi da eta. Harrijasotzaile gisa egin zituen hastapenak, baina harria hanka gainera erori eta erretiratu behar izan zuen. Ondotik aizkora-ekin hasi zen eta horretan ere puntako hiru onenen artean geratzera heldu zen. Baina puntan ibiltzearekin ez du Joxe Marik inoiz nahikoa eduki, eta betidanik temarako grina berezi bat erakutsi ohi du. Oraingoan Mindegia-ekin desafio bat hitzartu du, bien artean jokatu zuten historiko hura oraindik ere gogoan daukagula. Herri-kirolei bizigarria ematen espezialista dugu Joxe Mari Mendizabal, Leitzako tabernaria.

Sabin LASA

° PELIX eta MIXERIX °

programazioa

29 irailak 12,00: Aurkezpena. 12,02: Estropadak Zierbenatik (zuzeneko erretransmisioa). 14,00: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Moby Dick (marrazki bizidunak) larunbata 12. kapitulua. 20,00: Nazioarteko Ipui-nak: «Bost ogiak». 20,30: Jai Egun (informatiboa). 21,00: Jigsaw John (telesaila) 13. kapitulua. 22,00: Fantastico (show musikala). 22,30: Amaiera.

30 irailak 19,30: Aurkezpena. 19,32: Bihurria-ren Ibilerak (marrazki bizidunak) 14. kapitulua. 20,00: Naturazalea (dokumentala) 13. kapitulua. 20,30: Jai Egun (informatiboa). 20,45: Casa-blanca (telesaila) 4. kapitulua. 21,50: Kiro-lez-kirol. 22,50: Amaiera.

1 urriak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Gizon plastikoa (marrazki bizidunak) 20. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 59. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Moby Dick (marrazki bizidunak) 13. kapitulua. 20,00: Gizon plastikoa (marrazki bizidunak) 21. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Jostundegia (telesaila) 14. kapitulua. 21,30: Kirolez-kirol. 22,00: Dallas (telesaila) 19. kapitulua. 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

2 urriak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Moby Dick (marrazki bizidunak) 13. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 60. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Aquaman (marrazki bizidunak) 1. kapitulua. 20,00: Kanaleko Umeak (telesaila) 1. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Gaztetandik. 21,30: Mahai Ingurua. 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

3 urriak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Aquaman (marrazki bizidunak) 1. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 61. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Tom of the Thum (marrazki bizidunak) 1. kapitulua. 20,00: Arc on the Move (dokumentala) 1. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Zopa Haundi. 21,30: Franken gorabeherak (umorezko telesaila) 9. kapitulua. 22,00: Nazioarteko Kiro-lez-kirol. 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

4 urriak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Tom of the Thum (marrazki bizidunak) 1. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 62. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Young Ramsay (telesaila) 1. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Bai Ministroa (umorezko telesaila) 1. kapitulua. 21,30: Borjiak (dramatikoa) 1. kapitulua. 22,15: Munduan Zehar (informatiboa). 22,45: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

5 urriak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Arc on the Move (dokumentala) 1. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 63. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Pac-man (marrazki bizidunak) 1. kapitulua. 20,00: Plaza 20,30: Gaur Egun. 21,00: Kirolez-kirol. 21,20: Luzemetreria. 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

6 urriak 15,30: Aurkezpena. 15,32: Arturo Erregea (marrazki bizidunak) 24. kapitulua. 16,00: Bret Maverick (luzemetreria). 17,30: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Dokumentala. 20,15: Saskibaloia Mendizorrotzatik (zuzeneko erretransmisioaren lehen zatia). 20,45: Jai Egun (informatiboa). 21,00: Saskibaloia erretransmisioaren 2. zatia. 21,30: Jigsaw show (telesaila) 14. kapitulua. 22,30: Fantastico (show musikala). 22,30: Amaiera.

7 urriak 15,30: Aurkezpena. 15,32: Beldur-garriak barregarri (marrazki bizidunak) 1. kapitulua. 16,00: Kontzertua. Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Des autos, des hommes (dokumentala). 20,30: Jai Egun (informatiboa). 21,00: Dokumentala. 21,30: Astekaria. 22,00: Arbasoen Jauregia (umorezko telesaila) 1. kapitulua. 22,30: Amaiera.

8 urriak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Pac-man (marrazki bizidunak) 1. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 64. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Moby Dick (marrazki bizidunak) 14. kapitulua. 20,00: Gizon Plastikoa (marrazki bizidunak) 22. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Jostundegia (umorezko telesaila) 15. kapitulua. 21,30: Kirolez-kirol. 22,00: Dallas (telesaila) 20. kapitulua. 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

9 urriak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Moby Dick (marrazki bizidunak) 14. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 65. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Aquaman (marrazki bizidunak) 2. kapitulua. 20,00: Kanaleko Umeak (telesaila) 2. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Gaztetandik. 21,30: Mahai Ingurua. 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

10 urriak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Aquaman (marrazki bizidunak) 2. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 66. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Tom of the Thum (marrazki bizidunak) 2. kapitulua. 20,00: Arc on the Move (dokumentala) 2. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Zopa Haundi. 21,30: Franken gora beherak (umorezko telesaila) 10. kapitulua. 22,00: Nazioarteko Kirolez-kirol. 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

11 urriak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Tom of the Thum (marrazki bizidunak) 2. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 67. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Young Ramsay (dokumentala) 2. kapitulua. 20,30: Gaur Egun (informatiboa). 21,00: Bai Ministroa (umorezko telesaila) 2. kapitulua. 21,30: Borjiak (dramatikoa) 2. kapitulua. 22,15: Munduan Zehar. 22,45: Gabon. 23,00: Amaiera.

12 urriak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Arc on the Move (dokumentala) 2. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 68. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Pac Man (marrazki bizidunak) 2. kapitulua. 20,00: Plaza berri. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Kirolez-kirol. 21,20: Luzemetreria. 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

«Lan-sistematika bat eta koordinazio bat sortu nahi dut informatibo desberdinen artean»

Joxe Ramon Beloki, aire berriak ETBko informatiboetan

ARGIA.— Zeu hona etorri zarenean, zein izan da aurkitutako panorama?

JOXE RAMON BELOKI.— Beno, hasteko esan beharra dago abuztuan sartu naizela eta baten batzu oporretan eta beraz oso zirkunstantzia berezitan etorri naiz hona. Bestetik, nik aurkitu dut ETB martxan dagoela eta informatibo batzu egiten direla. Jende bat dago, informatiboak definituta daude (bat erderaz da, bestea «Gaur egun» eta bestea «Gabor»). Hor dagoen guztia aldeaz aurretik definitua dago eta nik definizio horiek onartzen ditut, ez onenak edo txarrak direlako, abiapuntu bezala baizik. Hori guztia ontzat emanda, gertatzen zen ere aldeketa batzu erabakita eta ematekotan zeudela. Ni hori eztabaidatzen ez naiz hasiko, alde batetik jendea ez dudalako behar hainbat ezagutzen eta bestetik nik abiapuntu fijo bat behar dudalako.

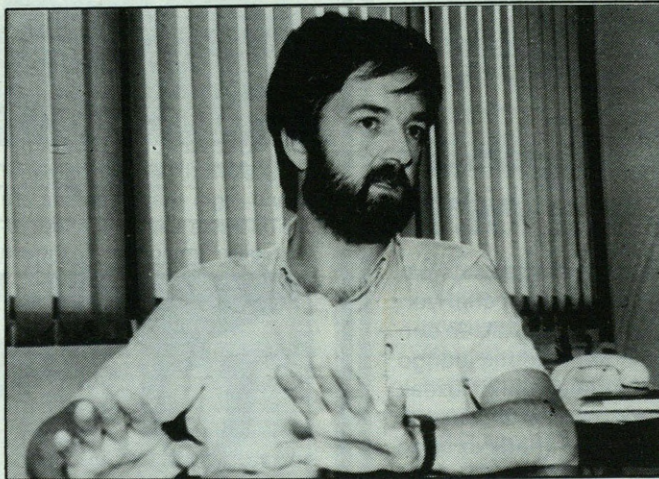
A.— Eta aurkitutako panorama edo egoera horretatik abiatuz, zein pausu ematen hasiko zara?

J.R.B.— Nik aurkitutako guzti hori onartuz, jende horrekin eta programa horrekin lan-sistematika bat jarri nahi dut martxan. Lan-sistematika horrek bizpahiru helburu izango ditu. Alde batetik, ekipo guztien arteko lotura eta koordinazio bat sortu. Bestetik, prebisio gehiagorekin jokatzeko posibilitatea emango digun sistema asmatu. Eta hirugarrenik, egiten ditugun programetaz hitzegiten hasiko gara. Egitea ez da aski, egin ondoren analizatu beharra ere badago.

A.— Lehenago ez al zegoen, bada, koordinaziorik?

J.R.B.— Neurri batetan bai. Alde horretatik, koordinazio sistema batzu bazeuden baina nik neureak ekarri ditut. Ez dakit lehengoek nola funtzionatu duten, edota funtzionatu duten ere...

Donostiako Herri Irratian hasi eta trebatu zen, ondoren Garaikoetxearen prentsa-arduraduna izatera igaro zenik. Hortik erretiraturik hilabete mordo zeramatzala, ETBko informatiboetako buru gisa dabil duela hilabete t'erditik hona. Profesional ona izateaz gain, zenbait alorretan ideiak oso argi dituela lehen mementutik frogatzen duen gizona dugu Joxe Ramon.

A.— Zein litzateke koordinatzeko modu hori?

J.R.B.— Hasteko, goizean goizik programa guztietako arduradunak bildu eta egun horretan zer dagoenari buruz elkarrekin komentatu, gai posibleak ikusi, NGak nora bidaliko diren... lehen prebisio bat egin ordu laurden batetan. Hortik aurrera lanean hasi, eta arratsaldearen lehenengo orduan beste batzar ttipi bat egin arratsalderako zer egon daitekeen ikustearren. Hor inportantea da egun horretan zehazki zer dagoenaz gain, handik egun batzutura zer egon daitekeen ere prebenitzea.

A.— Koordinazio-asmo horrezaz gain beste asmoirik?

J.R.B.— Bai, beste helburu

bat, oraindik ez baina urritik aurrera martxan jartzea espero dudana, hau da: eguneroko programak egiten dituztene kin astean behin bildu eta astero egiten dutenekin hilean behin, egindako programak elkarrekin analizatzeko, horren ondorioz jendearen profesionalizatzeko espero dudarik, hau da, jendeak gauzak egiteaz gain horri buruz erreflexionatu eta jabetzea. Denok dakigu hemengo kazetariak zein gazte diren eta bideak eman behar zaizkie hazten eta hezten joan daitezen.

A.— Hori izan daiteke muga bat, ezta? Jendearen gaztetasuna...

J.R.B.— Bai, gaztetasunak posibilitateekin batera bere mugak dauzka. Gaztetasuna muga da gauza askotarako:

edozein gai labur-labur tratatzeko sintesi kapazitatea daukazu edo bestela akabo edota euskararekin gertatzen dena, hori bistan da.

A.— Erredaktoreen gaztetasuna aipatu duzu muga bezala. Zein beste muga dauzka ETBko informatiboak ahalik eta helduenak egiteko?

J.R.B.— Hor badago muga objetibo bat, euskarazko informatiboek gagozkielarik: gizar-teak ez digula ezer euskaraz ematen, piska bat exajeratuz baina hori hala da. Esan nahi dut teletipoek erdaraz ematen digute informazioa, informazioa emango digun jendea gehienak ere ez daki euskaraz. Orduan itzultzaile-lanetan hasi behar duzu eta hori berez dinamika informatibotik kanpo jartzen zaitu.

A.— Hori euskarazkoei dagokienez, baina bai erdarazkoa eta bai euskarazkoei dagokiela?

J.R.B.— Beti esango dute teknika-tresna gehiago behar direla, eta bistan da horretan meioratzen joan daitekeela, eta meioratuko dela; bistan da. Halere, nik uste dut daukagunarekin ordu-erdi onak egiteko moduan bagaudela, eta dena erdaraz egingo balitz itxura oneko gauzak egiteko moduan ibiliko ginatke. Areago, dena erdaraz egingo balitz orduan exijitu ahal izango litzaioke ETBri inguruko telebistei konpetentzia dextente bat egitea. Informatiboetan, noski, mugekin jarraituz, euskararena dago. Nik ez dakit zein eritzi izango duzuen gure informatiboetan agertzen den euskaraz...

A.— Oso kaskarra dela...

J.R.B.— Ba hori. Nik uste dut hor badagoela zer hobetu; alde horretatik gure informatiboak egiteko muga garbiak dauzkagu eta horretan ez dago zergatik izkutatu. Baina meioratzeko posibilitatea badago eta meioratuko da.

J.L./M.A.

«Euskarazko informatiboetan badago muga objetibo bat: gizar-teak euskaraz ez digu ezer ematen»

TXORI BATEK ESAN DIGU...

AMOREBIETA

Stockik ez

Aurreko KOXKAn iragarri genuen ETBko almazanak guztiz urri zebiltzala bikoiztu beharreko material aldetik. Oraingoan gehiago esan dezakegu: guztiz hutsik daudela. Izan ere gabezia horrek bere horretan mantentzeko joera daukala dirudi, eta denboraldi mordoska batetarako izango ditugula birrezarpen ditzoso hauekin programa berak hiru eta lau aldiz ikusi arte. Halere, gauzak ere hasi dira apurtxo bat konplikatzan, eta datorren hilerako zein programa dagoen jakitea bera zaila gertatzen zaie ETBkoei. Eta hori dena, itxura denez, Josu Erguin delakoari gauzak —neurri batetan behintzat— behar bezala egitea ez zaiolako okurritzen. Izan ere, dagoeneko guztiz garbia bait da birrezarpenak ematen ari badira, material falta hutsagatik dela, hau da, planifikazio huts konpreniezinagatik.

«Astekaria», erreportaien bidetik

Hilearekin estrainatzea espero den saio bat «Astekaria» izenekoa dugu, eta jakin ahal izan dugunez Telebista Espainolan botatzen den «Informe Semanal» delakoaren ildotik joango litzateke hau ere, hau da, erreportaia nahiko luzeak eta monmografioak, gaurkotasunarekin ahalik eta lotura haundiena dauzkatenak. Dударik ez dago projektu anbizioa bezain irristakorra gertatu daitekeela hasiera batetan «Astekari» hau. Lehenengo aldietan konprentzio eta «barkamen» berezi bat mereziko duen informatiboa, ziur aski.

Euskararen koordontzailea, aurki

Aurtengo udararte bazirudien euskararen asuntoak kalitate aldetik zeuzkan kaskartasun guztiek per sekula zulo beltz horretan iraungo zutela, behin eta birritan jakinerazi bait zuten bertako buruek euskararen aferean hobe zela norbere erizpidez jokatzeko eta erredaktoreari libertadea ematea. Modu horretara gertatzen ziren gertatzen ziren hanka sartze eta axolagabekeria guztiak. Oraingoan, berriz, badirudi birkontsideratu egin dutela haien jarrera eta dagoeneko erabakia daukate euskararen gaiez arduratuko den pertsona bat kontratatzea. Ez litzateke erokeria haundiegirik pentsatzea erabaki horretan Joxe Ramon Beloki ez dela oso urrun ibiltzea, baina hori ez da inportantea. Inporta dena zera da, beharra bazegoela eta azkenean norbait egongo dela ETBn euskarari halako ikusoegi bateratzaile eta zuzentzaile bat aplikatuko diona.

ALDIAN BEHI

San Migeleko zentrua, hastapenetan dagoeneko

Barne-produkzioetako programak egiteko pentsatua zegoen Miramoneko zentrua oraindik ere eraikitzen ari delarik, ezaguna da nola San Migel Patronatoko subnormalei gimnasioa kendu zien ETBk behin-behineko estudio bat muntatzeko. Barne-produkzioetako zuloa nolabait beteko lukeen petatxoa.

Geu hara azaldu ginen egunean probetako lehen eguna zen. Bere 285 metrotako platoa bi zatitan banatua zegoen: alde batetik «Lirainduz» gimnasia-programa berriaren dekoratu austeroa, eta bestetik «Gaztetandik» programaren dekoratu berri eta garestia. Beno, egia esan, garestia ere ez da beste batzuekin alderatuz gero (milioi t'erdi inguru

gastatu da honetan), baina ETBn horrelakoak ikustera ez gaude batere ohituak: tresiloa, mueble bereziak, neiozko letreroa, bost metroko altura hartzen duten bastidoreak, e.a.

Urrian erabat funtzionatzen hasiko dela esan zigun zentru horretako arduraduna den Xabierrek, hasiera batetan lehen aipatutako bi programa horiek eta beste zer edo zer egingo delarik. Hortik aurrera, «Pop musika» ko programa eta beste zenbait ahalik eta eperik laburrenean martxan jartzeko asmoa dute.

ETBn lehenengo aldiz, zentru berri honetan dekoratuak diseinatzeko eta egiteko sekzio berezi bat dago, non dekora-

San Migeleko zentritik emititu ahal izateko unidade mugikorraren kamioiak bertan egon behar izaten du.

ETB : JULIO CARO BAROJAK DIMISIOA AURKEZTEN DU

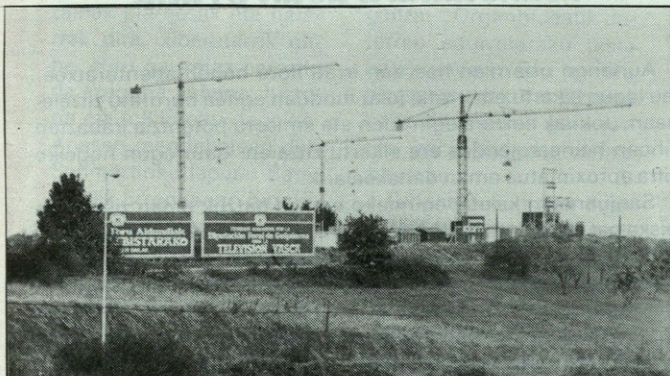
TRIPAK ATEREAZ...

tuaren bozeto bat egin ondoren diseinu zehatzago bat burutzen bait den, ondotik zurginek bere tamaina benetazkoan eraiki dezaten.

Azkenik, San Migeleko zentru honetan nabaritzen den lehen ezaugarria bere behin-behinekotasuna da, eta hori adierazteko detaile bat beste-

rik ez: emititu ahal izateko, unidade mugikorrekako kamioiak bertan egon behar du, zentru honek erabiltzen dituen kamarak etabarrekoko kamioiarenak izateaz gain emisioa eta nahasketa egiteko modu bakarria kamioitik egitea baino ez bait da.

J.L.

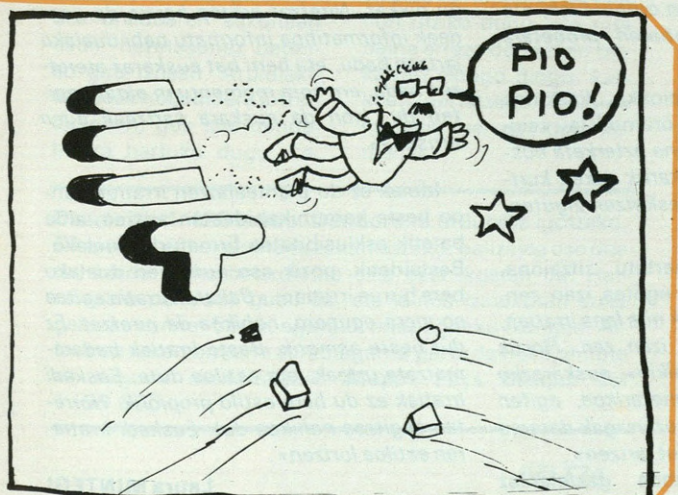
San Migeletik oso gertu dagoen Miramonen egon beharko du barne-produzioetako zentruak (argazkian, gaur egun obrak nola dauden).

Irakurleei oharra, barkamen eske

Ohartuko zineten, orrialde hauek maiz irakurtzen dituzuenok, hamabostaldi honetako ETBri buruzko informazioa guztiz aldrebestua doakizuela (ez ohituraren arauerakoa). Alde horretatik barkamena eskatu beharrean aurkitzen gara, baina bestetik garbi utzi nahi genuke ETBko bertako arduradunen ezintasuna edota zaboreria izan dela bestetan oso modu errazean lortu ohi dugun informazioa oraingoan

ezin lortzearen arrazoiak.

Alde horretatik, programen aurrerapenak nagusiki izan dira hutsegina digun parte nagusia. Halere, eta orrialdeak nola irten den ikusita eskuartean daukazuari ere interesgarria baderitzogu ere, zuen barkamena eskuan daukagula ETB-koei gure haserrealditxoak agertu nahi genieke, arrazoiak arrazoi geure irakurleengana agindua betetzea eragotzi digutelako.

IKUSITAKOAK IKUSITA...

Antxon URRESTARAZU

Bideoaren esperientzia

Aurreko KOXXKAn ETBk Donostiako Nazioarteko Zinemaldiaren markoa aprobetxatuz zenbait bideo emanaldi eskeiniko zituela eta esperientzi horren interesgarritasuna goraiatzeko genuen. Oraingo honetan, eta esperientzia hori ikusi ondorenean, auzi eta erruen balantze moduko bat egitea bidezko dela derizkiot. Hain zuzen, tekniko erruekin hasi bait ziren emanaldiak, atzerapenarekin. Bestalde, aipatu beharrekoa da, esperientzialismotik hain urrutit dabilen gure telebistak beste alderainoko jauzia egin duela bideo emanaldi horiekin, ikusi zirenek ikusleen atentzia mantentzeko adina ez zuten ematen, astunegiak eta jasangaitzak izatearen artean zabukatzeko ziren gehientsuak. Horrekin batera bapateko itzulpenaren esperientzia, esperientzia haundirik gabekoa izan zen, itzultzailea salduta somatu bait nuen, nondik norakoaz jabetu gabe gehiegi. Bide beretik aritu ziren gonbidatuak eta saioaren zuzendari eta aurkezlea, bideoa berria izanik, berriegia ez ote zaigun irudipena sortzen zen. Dena dela, txaloka merezi du ETBk ausardiagatik

FR-3/ETB, lotura

Nazio kontraesanak eta tekniko eskasiak azaleratu zituen irailak 19an FR-3 eta ETBk egindako konsioak. Iparraldekoek espainola entzun zuten eta Hegoaldekoek frantsesa. Eta horrekin ETBren kontraesanak nagusienetakoa agerian geratzen zen, zer esanahi zeukan espainolak emisio horretan. FR-3 Aquitanie-rena ezberdin da, ez bait da «euskal» telebista. Aztertu beharreko auzia emisio horrek begi bistaratu ziguna. Gainera, tekniko eskasiak, lotura edo konexio bakoitzean bi minutu ez ahots eta ez kolore. Horrelakoak prestatuago eta presa gehiegirik gabe egitea merezi du.

«Euskaldunak» espainolez eta japoniarrak euskaraz

Eta kontraesanekin jarraituz, gero eta gehiago sartzen ari den espainolari beste beharrezko aipamen bat, pelma izateko arriskua asumituz alde aurretik. «Kirolezkirol» saioan estudioan bertan espainolez egindako elkarrizketaz gain, oraindik ere datu larriagoa irailako «Teleberri» n agertutakoa. Villasante jaunak kontzientzia (nolabait esateko) gehixeago eduki beharko luke ETBn, nahiz espainolezko saioa izan, euskaraz egiteko, areago Euskaltzaindiaren kongresuaz diharduenean; irudi txarragoa ezin eman. Areago, ondoren, kongresu horretara bertara gonbidatua izandako japoniarrak euskaraz garbiki mintzatu zigunean. Horrelakoek min ematen dute, zinez, eta arduradunen kontrolpetik ihes egiten duten arazoak direla pentsatuko balu norbaitek, Villasanteri zein hizkuntzatan egin behar duen ezin esango diotela erantzunez, leihoa irekitzen dutenena dela errua erantzunez nieke nik.

IRRATI BAKOITZAK BERE KOXKA

Gure Irratia

FMn 89.6 mz. tan.

Irrati honek euskaraz ematen ditu bere irratsaio guztiak, eta Eibar inguruan entzun daiteke FMn 91.6 Mhz. tan.

Aste barruan

- 11.30: Euskal musika
- 12.30: Oharrak eta berriak
- 13.00: Maxikoko musika
- 13.30: Eskeinutako doinu eta abestiak
- 15.00: Musika doinu eta abesti gozoak
- 17.00: Arratsaldeko txokoa
- 18.00: Euskal Herrian zehar
- 19.00: Euskal Herriko musika eta oharrak
- 20.00: Errosarioa
- 20.30: Euskal Herriko doinu eta abestiak, oharrak, herriko kirolak eta jakintzaren txokoa

Larunbatean

- 10.30: Etxeko andreen irratsaioa
- 11.00: Kili irratia
- 12.10: Zatoz gugana
- 18.00: Gaixoen irratia
- 19.00: Musika berria
- 20.30: Kantu zaharrak

Igandean

- 11.30: Euskal Herriko bideetatik zehar (DYA)
- 20.30: Kirolak

IRRATI LIBREEN KANTOIA

«Pottoka», lagunartetik asanbladara doan irratia

Aurtengo urtarrilan hasi zen irrati libre honen abenturaxoa, lau lagun elkartu eta irratia joku moduan egitea bururatu zitzaizenean. Jokuak aurrera egin zuen eta emisora potentzia irabazten zihonan heinean jendea ere elkartu zitzairen, gaur egun hogeiko zifra aproximatu eman daitekeelarik.

Sanjuanetan kaletik egindako emisio batzuk eman zien ospe piska bat eta Eibar, Ermua, Mallabi eta Elgoibarko gune batzutan ezagutzen dute «Pottoka» irratia astelehenetik ostegunera gaueko hamarretatik hamabitara eta ostiral, larunbat eta igandetan arratsaldeko hiruretatik zazpitara. Gazteei zuzendutako irratia dela zalantzarik ez beraiek hala nahi dute eta: musika nagusi. Euskarak leku gutxi duela aitortzen badute ere, orainarteko asteko lau orduak laister gehituko direla dirudi ikastolako haur eta gazteek burututako saio batzuren bidez.

Nolabaiteko egonkortasuna bilatzen dabilta orain pottokarrak, lagunartetik hasitako irrati hori asanbladara eraman nahi dute eta. Ehunen bat pertsona bildu eta orain daukaten lokale partikularra utziz beste bat alokatzea, guztien artean hain garesti izango ez zaielakoan.

Asanblada eta egunean bost-sei ordu egitea dira F.M.ko 105,6 megaziklotan estereoz emititzen duen irrati honen helburu nagusiak aurrerantzean, ea lortzen duten!

Santi UGARTEMENDIA

AHOTSEN AURPEGIAK

rientzia irratiairen munduan. «Ni lanik gabe nongoen. Aurretik euskarazko klase batzu eman nituen, ARGIA n zerbait idatzi, eta KORRIKAREN prentsa bulegoan aritu nintzen, baina ez ziren lan ordainduak, eta urtarilean Euskadi Irratiaren probetara presentatu nintzen».

Orduan ez zituen Leioako ikasketak amaiturik, eta gaur egun oraindik lau asig-natura falta zaizkio, «baina azterketa euskaraz egin genuenei, bakarrik azken kurtsoetako ikasleak izatea eskatzen ziguten, besterik ez».

Idoiari gogorren suertatu zitzaiona, mikrofonoaren aurrean egotea izan zen. «Lehenengo momentutik nire lana irradian, eguerdiko informatiboa izan zen. Hortik aparte, «Tiriki Walkie Talkie», euskarazko saio bakar edo bakarrenetarikoa, egiten dut. Baina programa Etxezarragok darama eta nik ahotsa baino ez dut jartzen».

Eguerdiko informatiboa gaztelaniaz

ematen du. «Informatiboaren hasieran laburpena ematen genuen euskaraz. Orain gehienak oporretan egon dira, eta jende gutxiago egotean, hori ere ahaztu egin dugu pixkat. Niretzat arazoa hauxe da, jendeak informatiboa informatu nahi duelako jartzen badu, eta berri bat euskaraz ateratzen bada, emisora momentuan aldatu egingen du. Hori da euskara sartzeak duen arriskua».

Idoiak ez du planteatzen irratitik kanpo beste komunikabideetan aritzea, alde batetik esklusibitatea firmaturik duelako. Bestaldetik, pozik oso aurkitzen duelako bere burua irradian. «Bakarrik irratia egitea egunero-egunero, nahikoa da niretzat. Ez dut beste asmorik. Beste irratiek badaramatzate urteak, eta estiloa dute. Euskadi Irratiak ez du bere estilo propioirik. Horretan segitzea nahikoa dut. Euskadi Irratiaren estiloa lortzen».

Laura MINTEGI

Idoia Jauregi, estilo baten bila

Idoia orain hogeitahiru urte jaio zen Oreretan, eta Bilboko Euskadi Irratian ari da lanean. Hauxe izan da bere lehen espe-

BIDEAK NORA OINAK HARA

Santagrazitik Arlasa, Sanmartiriko lepotik

Arlas kaskoak 2.044 metro ditu; Baretous, Xiberoa eta Nafarroaren mugak han biltzen dira, baina handik ibiltzen diren artzainak biarnesak eta nafarrek dira, xiberotarrik gabe. Hiru gauzetaz bereziki da ezaguna: lehena, historia eta folkloreaki dagokie. Arlasen mendebalean den Sanmartiriko lepoan Baretousek Erronkariari hiru bigantxen zerga ordaintzen diolako; bigarrena, espeleologia dugu, Nafarroaren lurretan, lepoaren azpian, 1300 metro desmaila duen leize, harpe eta lurrazpiko salen sare esker-garen sarrera nagusia dagolako; eta, mendizalea gehien hunkituko duen faktorea, Arlas Larrako hasieran kokatzen da, eta handik ederki ikusten dira Auñamendi, Anialarra, Soumcouy, eta beren inguruetako arroka biluts eta erakargarriak.

Hara heltzeko, Santagrazitik abiatuko gara. Elizaren ondotik gora doan errepidea berehala utziko dugu, beheara eta eskuine-tara (hegoaldera) jotzeko; laister ere, bigarren errepidetxo hau uzten da, eta ekialdera joko dugu, Uhaitza erreka zeharkatzeko. Hemendik, Arpidiako arroilan sartuko gara: bi-dea uhildoaren sakonean dabil, hezetasunez beteriko giro ixilean. Arpidiako uhildoak hegoaldera jotzen duenean, guk iparmendebalera hartuko dugu, Le-

cheko oihanean sartzeko. Ibilbidea GR 10ak, zuri eta gorritz, balizatu du; oihan hau guztiz ederra duze, baina ederra bezain bukgaitza... Organbideatik datorren egurretarako pista batek moztu du sendra hiruzpalau lekutan, baina hobe da sendraz gora jotzea, nahiz eta patarra oso zuta izan.

Oihana bururatzen delarik, goiko belardietan ageriko gara. Loum de Léche (edo Leja, nafartarren arabera) kaskoaren ondotik, bazkalekuak ugari eta guztiz zabalak dira. Escuret de Bas deitutako txabolatik, hegoaldera jo behar da, Lejako bizkarra bilatzeko. Emeki emeki, Arrahandiarren gainean gertatuko gara, eta Larra eta Lapazarra-ko geografia nahasia ikusiko dugu hegoaldean. Piñuek eta kareharri leher-tuek kontraste bizia egiten dute gauden leku belardit-suekin. Laister, Auñamen-diren perfil ezaguna ageriko zaigu horizontean.

Sanmartiriko lepoan izango gara berehala. 1858 urtea grabatua duen mugarrian, errepidea zeharkatuko dugu, eta mendebalera joko, horiz baliz-tua den Pescamouko sendra aurkitzeko. Arlasaren ekialdeko lepoan, sendra hori utziko dugu, eta zuta baina erraza den azken bizkarrari ekingo diogu, kas-koan gertatzeko. Dudarik ez; balio zuen egindako ke-menak.

Desmaila: 1.420 metro. **Denbora:** 5 ordu bete igotzeko. **Oharra:** Lécheko oihana zeharkatzeko, balizajea oso ona da, baina goiko belardietan ozta ozta ikusten da. Han erreperu pundutik gutxi da, eta lainoa izatekotan erre-galduko zarete. Beraz, eguraldi onaz egiteko txangoa. Arlasaren azken bizkarra zorabiagarria gerta dakioke ohituta ez dagoen mendizaleari. **Mapa:** Pays Basque Est 1/50.000.

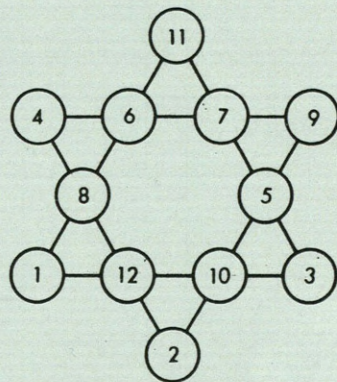
BELTZA

EZETZ ASMA

Izar magikoa

Alboan marrazturik daukazu sei puntatako zenbaki-izarak propietate magiko bat dauka: sei zenbaki-errenken batuketak kopuru berdina ematen du.

Puntatan dauden zenbakien batuketa, ordea, desberdina da:

Izar hau hobe dezazu proposatzen dizugu, zenbakiak beste era batetara jarritz, ez bakarrik errenketako zenbakiak kopuru berdina eman dezaten (26) baizik

eta, puntetako zenbakien batuketak ere, errenketako kopuru berdina eman dezan. Nola banatuko zenituzke zenbakiak?

DROGAREN EGUNEROKO JOAN-ETORRIA

Drogari buruzko informazioa

«Droga naturalen erabilera eta gehiegikeria aspaldidantik ezagutzen da. Mendetan zehar, gizakia bizitzak sortzen dituen gauza ez atseginengandik ihes egiten saiatu da, edari alkoholodunak edo landare-produktuak erabiliz (adibidez opioa, koka-orriak, cannabis delakoa, etab.)». Horrela hasten da berrikitan argitaratu den txosten interesgarri bat.

Arazo hori buruzko espezialista hoberenak hartu dute parte txosten honetan, eta bertan nazioarteko erakundeek eta gobernuak drogadikzioaren prebentzio eta tratamenduan duten erantzukizuna aztertzen da.

Txosten honek planteatzen dituen arazo garrantzitsuenetako bat drogari buruzko informazio eta heziketari buruzkoa da: erabilitako teknikak kalterako izan daitezke askotan, drogari buruzko informazio soilari behin eta berriz errepikatzeak, beraganako erakarpena handitu dezake, eta nahi zenaren kontrako ondorioa lortu.

Bestalde, drogan interesatuak dauden giza-talde guztiek ez dute informazio bera: gurasoek, osasun-arloko langileek eta komunikabideek datu ezberdinak jaso behar dituzte. Heziketa informazioa baino komenigarriagoa da, ikaskuntzara eta sentimenduen argitzera baitarama. Drogari buruzko hitzaldi edo ekitaldi baten ondotik ez baldin bada elkarrizketarik zabaltzen, bere balioa hutsa (edo kalterakoa) izan daiteke. Drogari buruzko heziketa, ongi tajututako osasun-heziketa baten barruan sartu behar litzateke, partaideen adina eta beren eskolatzemaila kontutan harturik.

Xabier AGIRRE

GURUTZEGRAMA

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1															
2															
3															
4															
5															
6															
7															
8															
9															
10															
11															
12															
13															
14															
15															
16															
17															
18															
19															
20															
21															

LUZETARA: 1.— Ba-
rreiatu. Egiten du. 2.—
Euskal Herriko herrialdea.
Basaburua (Nafarroa) iba-
rreko herriska. 3.— Pert-
sonaia mitologikoa. Katea-
ren osakin. Ikara. 4.— In-
dibaba, babarrun. Bizkaie-
raz, anaiaren anaia. Erdi,
hitz konposatueta. 5.—
Nitrogenoa. Itsas arraina.
Gizon izena. Kontsonan-
tea. 6.— Errefusatu, gait-
zetsi. Ahotik darion listu.
7.— Helioa. Atertu. Nau-
kazu. 8.— Miretsi. Ez txar-
ra. Iodoa. Listu, istu. 9.—
Emakume izena. Uranioa.
Gipuzkoako partzoneria
delako baten izena. 10.—

Potaşioa. Lehen bokalea.
Oria ibaiaren isurkidea.
Esañ du. 11.— Egur zati
erdi-errea. Asiako erresu-
ma handi batetako. 12.—
Bizkaieraz, naraman. Aro
metalkoz hornitutako egu-
rrezko ontzia. Errepikatuz,
gorotza. 13.— Ugaltze
ahalmen ikaragarria duen
ugaztun karraskari. Kont-
sonantea. Toka, du. Pota-
sioa. 14.— Ezagutzen du.
Ekialdeko euskalkietan,
fruituondoak makilatu frui-
tua jasotzeko. 15.— Teni-
s jokoa, jokaldi nagusietako
bat. Metaloid ezagun
bat. Herri joko batetan.
16.— Azaleko. Burdinbi-

de. Oinarrizko edaria. Bos-
tehun. 17.— Zubereraz eta
baxenafarreraz, naiz. Kon-
positore euskaldun baten
abizena. Errepikatuz, euli
famatu bat. 18.— Eta.
Gaude. Guzti. Kasik. 19.—
Azken bokalea. Egun. Su-
frea. Gurdi baten gurgipen
sostengu. 20.— Edo. Ze-
kendu, zuhurtu. Interjek-
zioa. 21.— Ale-landarea.
Hosto. Emakume izena.

GOITIK BEHERA: 1.—

Mingotsa, garratza. Tres-
na. Katolikoaren artean, per-
fekzioa atzeman duen pert-
sona. 2.— Pirinioetako
ibarra. Erteuropako ibaia.
Ipar euskalkietan, beldu-
rra. Gauero ohi dugu. 3.—
Kardu. Komunikabide batez.
Galdu aditzaren infiniti-
tiboia. 4.— Martxan jarri.
Bokalea. Janaldi bakoitze-
rako janari kopuruak.
Kontsonantea. Galioa.
Oxigenoa. 5.— Baiezatzeko.
Handitu, hazitu. Eskei-
ni eta ez eman. Izaki bizi-
gabea. 6.— Bokalea. Agin-
du. Zelaiaetako laino. Ituir-
buru. 7.— Joan aditzaren
indikatiobozko forma. Sar-
rera. Susara, arkara,...
adierazteko aintzinako at-
zizkia. Haurdun. Errepika-
tuz, fruitu tropikal. 8.—
Berriz ere, azaleko. Gipuz-
koako ibaia. Sufrea. Erres-
petu erakuspen. Sortu
aditzaren infinitiboia. 9.—
Bihurdura. Fruitondo bat.
Iridoia. 10.— Itxitako esku.
Basanimalia bat. Kontso-
nantea. Iragazi. 11.— Bat.
Hala biz. Errebelatu.
Desagertutako ezker alder-
die spinola. 12.— ...egin,
hots egin. Momentu hone-
tan. Optimista. Daukak.
13.— Ahantzi. Zikiratuta-
ko abelgorri. Kakatsua.
Bokalea. 14.— Berriz ere,
egun. Bodak. Eta. Lurpean
bizi den ugaztun. 15.—
Bat. Ipar euskalkietan, oi-
nazea adierazteko interjek-
zioa. Bokale errepikatua.
Baztanen, guztiok ospatze-
ko den azkeneko ihaute os-
teguna. Zergati, arrazoi.

IXTORIO/ MIXTERIO

Altxorren bila

BASORIK exotikoenak
eta morturik gotorre-
nak zeharkatu ondoren,
porteadoreen erdia eraman
dien boa, errinozero, oran-
gutan eta kanibalen erasoak
noztu ostean, harea mugi-
korretan munizio eta medi-
zinak galdu eta gero, iritsi
dira azkenik eta kobazulo
ilunetan barrena aurkitu
dute Salomonek ere ames-
tuko ez zukeen thesaurua,
lur eta itsasoen errailetako
gordailuetatik ebatsitako
bitxi bilduma miragarri eta
miresgarriena: urjauziak
bezalako perlazko idune-
koak, diamantez, zafiroz eta
esmeraldaz josiriko eraztun,
eskuturreko eta belarrita-
koak, topazio, aguamarina,
azabatxe, jaspe, jade eta
koralez xartaturiko koroa
eta kopa diganteak, errubi,
turkesa eta turmalinazko
diadema eta zarrailuak,
urre, eta zilarrezko txanpon,
kutun eta erretiluak harra-
paladan... eta tupustean,
ñirñirrezko andanaren er-
dian, eskorpio beilegi mor-
doxa bat, mendeen bu-
ruan distiratsu ez zen edo-
zertarako itsu bihurtuak lu-
kurreroaren azken tranpa.
Aurrean lau pertsonaia:

He, Lui, El: ilegorria, au-
sarta eta kementsua, pisto-
lara edo matxetara jo pent-
satuz.

She, Elle, Ella: errubia eta
begiurdina, jakina. Aitat-
xoK jaunartzean erregalatu-
tako koilareari berriak ge-
hitzeko irrikaz.

Neskaren aita: zientifiko
ospetsu ileurdina. Gustora
emango luke bizitza alaba
eta suhigaia salbatzearen.

Gaiztoa: beltzaren eta bi-
bodeduna. Besteak hil eta
altxorraz jabetzeko edozein
aukeraren zain.

Nor atakatuko ote du le-
hendabizi eskorpio taldeak
beren ezten pozointsuez?

F.J. MENDIGUREN

Nola sortu zen arazoa?

Arazoa ez da gaur goizekoa. Arratsen, OHO eta eskolaurre mailetan, ikasle guzietatik hirutik bat Ikastolan dabil, beste heren bat Arrasateko lau eskola publikotan eta gainontzekoak ikastetxe pribatuak. Kontutan hartuz gero San Viator ikastetxe pribatua Ikastolen Federazioan sartu dela, eta Umezaintza ere kontutan hartuta, ikasle kopuruaren erdia dabil ikastolatan.

San Francisco Javier ikastolak, berak bakarrik, lau eskola publikotako haurrak baino gehiago dauzka.

Hainbeste haur izateak gauza bat ekarri dio ikastolari: toki falta. Horregatik ikastolako haurrak hor ibili dira urteetan zehar hainbat baju, garaje etabarretan sakabanatuta. (Haur euskaldunek ikastola askotan bizi izandako egoera bestalde).

Hori ikusita, eta EL Ferial-en tokia izanda, duela bost urte ikastolako zenbait haurrentzat EL Ferial-en egoitu ziren eskolak. Urteteik urtera jarraitu dute.

Urteak pasa ahala gauza bat ikusten da garbi: urtetik urtera haur gehiago matrikulatu izan dela ikastolan. Denbora berean, aldiz, gero eta haur gutxiago matrikulatu dira Arrasateko Eskola Publikotan. El Ferial-en esaterako 215 haur besterik ez eta justu justu ibili dira maila guztitan taldeak osatzeko, ez bait zuen batzutan ematen haur kopuruak talde bat osatzeko adina.

Duela bi urte Hezkuntza saileko delegazioak guziori planifikatzeko ikerketa lan batean hasten da. Ikusi zuten Santa Marina auzoko haurrek bazutela Musakolako Eskola Publikoa beren auzoan eta ez zeukatela zentrora joan beharrik El Ferial-era. Ferial-eko arduradunak kontra jarri eta 83-84 ikasturtean auzo horretako haurrik El Ferialen ez matrikultzeko erabakia ez zen bete.

Urtea pasa, berriz begiratu arazoa eta erabaki berbera hartu zuen hezkuntza sailak. El Ferial-etik beheko mailak kentzen hastea erabaki zen baitare. Beste eskola publikotan ere nahiko toki bazegoela haur horientzat.

Honela, planifikazio honen bidez, bi arazo konpontzea espero zen: ikastolako haurrei toki bat eskeintzea eta ikastetxe berri bat egin behar ez izatea. (Kontutan hartuta gainera demografi aldetik gero eta haur gutxiago jaiotzen

dela ez litzateke batere lojikoia ikastetxe berriak eraikitzen ibiltzea, bestetan tokia izanez gero behinepein).

Hizkuntza diferentetan aritzea

El Ferial ikastetxeko elkarteak ez zuen ordea horrelakorik onartu eta Arrasateko udala parte hartu zuen arazoan. PNV(10), PSOE(6), EE(1) eta HB(4)ko partaide banaz osatutako batzorde bat onartzen da.

Ekainaren 12an zera onartzen du batzordeak: Ferial-en eskolaurrea ziurtatzea eta OHOk 1. eta 2. hautatutako eskolan; 84-85 ikasturtean 6., 7. eta 8. OHOk Ferial-eko haurrek herriko beste eskoletan sartzea; 85-86. urterako gauza berbera pentsatu behar da 3., 4. eta 5. OHOk haurrentzat, baldin eta toki edo pedagogi konponbide hobeagorik ez balego ordua ailegatutakoan; herriko eskola publiko eta udaletxearen artean planifikaketa bat egin 'D' eta 'B' ereduak ikastolan ematen diren maila berean eman ahal izateko; prest dago Arrasateko Udaletxea guziekin lan egiteko eta administrazioarekin hitzegiteko guziori lortze arren.

Hori izan zen Herri Batasunak aurkeztutakoa eta PNVren botu laguntzarekin onartutakoa PSOE eta EE kontra atera zirelarik.

Ikasturtea hasi eta Ferial-eko haur eta guraso ikastolako haurrei sarrera galerazten. «Ez digute hau kenduko. Egin dezatela beste ikastetxe bat».

Ertzantza ekintzetara pasatzen da. Despejatu, disolbitu... poliziaren lana bete zuten. Haurrak negarrez. Gurasoek gogor erronka ertzainei. Tent-sioa.

«Quieren ikastolizar El Ferial» zioten gurasoek.

Azkarregi zabaldutako 'gera'

Arrasateko eskola publikotako zuzendariak dimititu eta hurrengo egunetan sei bat herritara hedatua zegoen arazoa. Lehenbiziko egunetik oso interesatuak ibili dira Diario Vasco eta El Correo Español gai honekin. Orrialde bereziak egin dituzte gai honetarako: Diario Vascon 'Conflicto ikastolas-centros publicos' jarri diote izena orriari, Correo Españolen 'Grave Conflicto escolar en Mondragon' hasiera batean, gero 'Conflicto ikastolas-centros publicos' bezala tratatzeko. Egunerok bi eta hiru orrialde eskei-

ni dizkiote gaiari, gehienbat Eskola Publikotako guraso, arduradun eta irakasleen ikuspegiak primatzen zuelarik.

Informazioaz gain polemika nahia nabarmentzen zen. Sensazionalismoa. Gaia esplotatu nahia.

Bide horretatik segituan egin ziren bai «El País» eta baitare Telediario «Gerra» honen altaboz.

Garbi ikusten da 'bi komunitateen' arteko gerra piztu nahi izan dutela. Nori komeni zaio ordea gerra hori. Ez al dira ba ari denak Euskal Eskola Publiko bakar bat behar dugula aldarrikatzen?

Oto asko dabil ardi-larruz jantzia eta jakina da lehen aipatu medio guzietatik ze pentsamoldeko jendea dagoen. Abertzaleak ez direla esatearekin aski da.

Pedro Mendieta:

*«Bi sareen
integrazioa lortzeko
ahalbidea ez dauka
ez Hezkuntza Sailak,
ez Eusko
Parlamentuak,
baizik eta PSOEk»*

EEPA mugimenduan aurreko puntan dabilen Tasio Erkizia honela esan digu «PSOE dabil horren atzetik bi komunitateak elkarren kontra jarri nahiean. Arazoa da gauzak nahasten ari direla eta Euskal Eskola Publikoaren alde egongo balira bezala agertzen dira beraien politika maltzurra aurrera ateratzeko. Guretzat garbi dago guzionen arrazoiak Baskongado Gobernuak daraman politika atzerakoa dela, hau da, ez diela ezer ematen ez ikastolei eta ez eskola estatalei. Irtenbide eza batetara kondenatzen ditu eskola denak. Kontraesan bat sortzen da horrela eta hori aprobetxatuz bi eskolak elkarren kontra jarri nahi ditu PSOEk».

Bere ustez arrazoi asko daude Gasteizko Gobernuak hezkuntza mailan hartutako erabakien aurka joateko, baina Arrasaten «borroka ez da planteatu estatalak eta ikastolak Eusko Jaurlaritzaren kontra, baizik eta bata bestearen kontra. Arrasaten borroka ez da planteatu Euskal Eskola Publikoaren alde eta Eusko Jaurlaritzaren kontra, baizik eta ikastolen alde dauden jende guzien kontra. Orduan normala da Arrasaten euskaltzale guziak horren kontra altxatzea 'hau politika zikina da' esanaz».

Mendieta, Hezkuntza saileko kontseilari-ordearentzat aldiz «integrazioaren arazoak gaurko legedian eta

bere testuinguruan dauka iturburua: LODE, Ley de medidas urgentes de la Función Pública, EIKERI jarritako errekurtsioa... Estaduak hartutako erabakiak dira eta autogobernuaren kontra datoz zuzen zuzen, hezkuntza sailean bereziki».

Gauza berbera zioen Alvaro Arregi alkateak Arrasaten ateratako komunikazio batean.

PSOEk berriz zera dio, transferentzia guziak Eusko Jaurlaritzak transferentzia guztiak jasoak dituela hezkuntza sailean eta «no ha hecho uso de la competencia plena que ostenta para poder legislar en ese terreno».

Eusko Jaurlaritzak ba al dauka aginterik irakaskuntzan?

Madrilgo Gobernuak dioenez Gasteizek erabateko transferentziak dauzka hezkuntza mailan.

Eusko Jaurlaritzako Mendietaren ustez ordea «PSOEk dauka arazoa konpontzeko giltza, oraindik orain Estatuko Parlamentuak ezarritako lege organikoek lotuta bait gaude. Bi sareen integrazioa lortzeko ahalbide ez dauka ez Hezkuntza sailak, ez Eusko Parlamentuak baizik eta PSOEk».

Tasio Erkizia esan digunez «Eusko Jaurlaritzak ez dauka aginterik ez eskola estatal transferituetan ez ikastoletan».

Tasio Erkizia:
«Gauzak nahastu egin dira eta PSOE dabil arazo honen atzetik bi komunitateak elkarren kontra jarri nahiean»

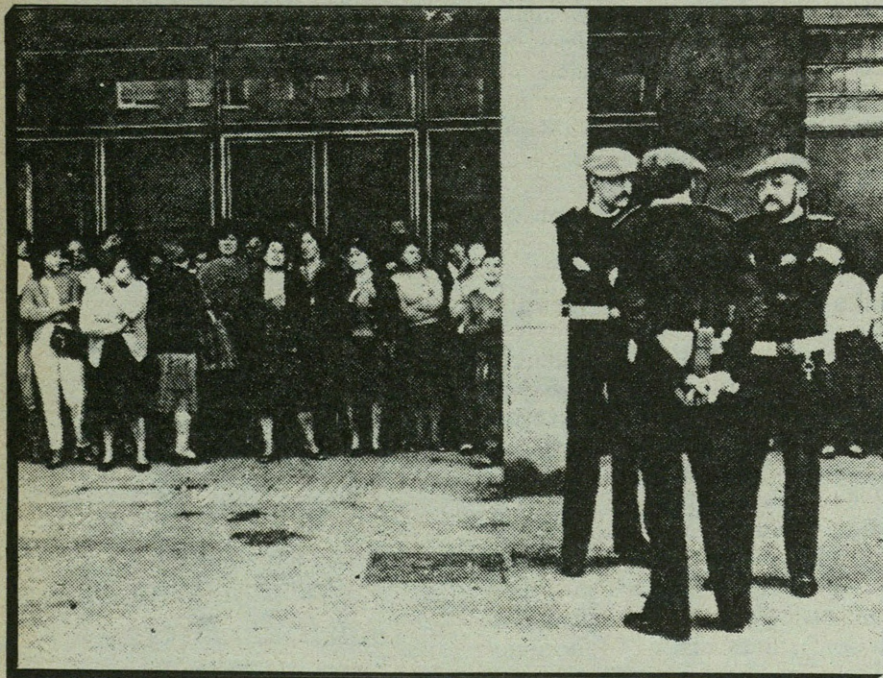
Transferentziak emandakoan lehengo delegazioak Eusko Jaurlaritzaren eskutara pasa ziren 1980.eko azaro eta abenduan. Horien lana, inspezioa, eskola berrien sortzea, euskara irakasteko planak egitea, OHO, batxiler eta Lankide heziketa zentroen titularidadea eta zentro bakoitza zein motatakoa den erabakitzea, Gasteizko Gobernuaren eskutara pasako da.

Hitz hutsak baino ez dira irakasleen kontratazioa, papeleo gehiena eta garrantziko beste puntu asko oraindik ere Madrildik egin behar direla ikustean alde bakoitzeko ikuspegiak agertu genituen. Hitz bitan EIKEk zera suposatzen du: eskola transferituen aldamenean, publikoak, beste eskola publiko batzuk edukitzea, ikastolak. Bi sare diferente. EEPAk berriz Euskal Eskola Publikoaren Alde agertzen da ikastola eta transferitua bat eginaz.

EIKE: inork defendatzen ez duen alternatiba hila

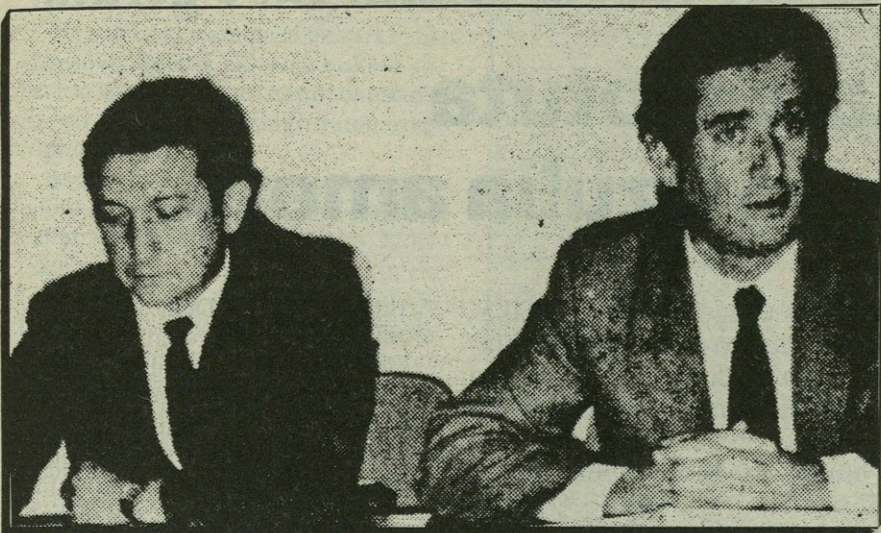
Duela urtebete eta ARGIAko orriotan EIKE eta EEPA alternatibei buruzko iritzia agertzeko zenbait aspetan alde bakoitzeko ikuspegiak agertu genituen. Hitz bitan EIKEk zera suposatzen du: eskola transferituen aldamenean, publikoak, beste eskola publiko batzuk edukitzea, ikastolak. Bi sare diferente. EEPAk berriz Euskal Eskola Publikoaren Alde agertzen da ikastola eta transferitua bat eginaz.

Mendietaren iritziz, eta EIKE onartu zutenen ustez «oso zaila da gizar-

Ertzantzak nahiko lan izan du egunotan Arrasate aldean.

artxiboa

Pedro Mendieta, Hezkuntza Saileko kontseilari ordea, eta Xabier Agirre, sail horretako beste ordezkari bat.

tearen integratze hori. Ikastolek oso nortasun berezia daukate, eta beraien ustez nola Administralgoaren ustez, transferituen sarean integratuz gero nortasun hori galduko lukete».

EEPAren aldekoentzat berriz «integratzea» ez da desagertzea, edo euskaldunak 'kutsatzea', baizik eta euskal eskola publikoa egitea. Transferituak eta ikastolak eskola eredu berri batean sartzea.

Eusko Parlamentuak EIKE onartu zuen. Ikastola askok bide horretatik abiatzea erabaki zuen baldintza batzuk jarriaz hasierako proiektuari. Gipuzkoan batez ere eta ezinbestean gehienak, diru-premiaz itota.

Baina EIKE ez da martxan jarri oraindik. Beste bi urtetan gutxienez ezingo da martxan jarri. Antonio Camposek berak esan du, Gipuzkoako Ikastolen Federazioko lehendakariak, «EIKE ez da oraindik martxan jarri eta UCDeekin sinatutako komenioak dirau oraindik». Horrezaz gain beren helburu azkena EIKEn ez dagoela dio «eskola publiko euskaldun bakar bat lortu nahi dugu».

Bestalde PSOEtik hasi eta HBtik paseaz, EILAS eta ELA sindikatutatik jarraituz, denak agertu dira EIKEn aurka: irakaskuntzan bi sare egitearen kontra, bi komunitate mantentzearen aurka.

PSOEn postura beren hitz hauekin nabarmentzen da: «*El PSE-PSOE se solidariza con todos los padres, profesores y alumnos que están luchando por el mantenimiento de una escuela pública en Euskadi de calidad y prestigio, al tiempo que seguirá trabajando*

desde el campo institucional por la consecución de la escuela pública vasca».

Ikastolak noraezean

Eta hiltorian zeuden ikastolak zer? EIKEk ezin lagundu baditu, zer?

Honela erantzun digu Tasiok «*Hezkuntza sailak «Plan de viabilidad» bat proposatu die ikastolei subentzioak jaso ahal izateko bete beharko dutena. Objektiboa zera da: ikastolen egoera defizitarioa saneatzea. Ikastolak viable bihurtzea ahal den neurrian. Horrela EIKE martxan jartzerakoan eta ikastolen jabetza Hezkuntza sailera pasatzekoan ikastolen ekonomia saneatu xamarra izango da*». Hori dela eta ikastola askotan asko igo behar izan omen dute aurtien ere matrikularen diru-kopurua.

Nahaste handia sortu omen da gainera, EIKE baldintzatua onartu zuten ikastoletako batzuk ez omen dute plan de viabilidad hori onartu. Eta ikastoletan izugarritzko egonezina nabarmentzen da nahaste horren erdian. Norabide gabe dabilta ikastolak.

Eta gutxi ez balitz bezala akordio batetara iritsi dira PNV eta EE EIKEn irakurketari buruz. EEk EEPA alternatibean oinarritutako proiektu bat aurkeztu zuen mahiean eta negoziaketan ondoren EIKE onartu ez duten ikastolek ere bide legal bat euki dezaten «lortu» zuen. PNVk berriz baldintza bat jarri du: EIKE martxan jartzen ez den bitartean ezinezkoa izango dela akordio hauek praktikara eramatea.

Zer esan nahi du akordio berri honek? «*Gauzak gehiago nahasteko, ez du beste ezertarako balio —dio Tasiok—. Eusko Jaurlaritza etsita dago eta EIKEk porrot egin du Tribunal Constitucional-ean dagoelarik. EIKE ez da sekula martxan jarriko. Eta akordioan PNVk jarritako baldintza bada EIKE martxan jartzean akordioak aurrera eramatea, akordio horiek ez dira sekula gauzatuko, ez bait da EIKE martxan jarriko*».

Eta ikastetxe pribatuak zer?

Bukatu aurretik, eta irakaskuntza euskalduntzearen arazoa bere zabaltasun osoan ikustearren, ikastetxe pribatuak aipatu nahi genituzke, ahaztu egiten bait gara askotan ikastolak ez direla oraindik ere ikastetxe guzien artean gauzarik nimoñoena baino. Gipuzkoan apenas dira ehunetik 18 ikastoletan ari diren haurrak, %5 Bizkaian eta Nafarroan. Araban berriz %9a. Bestaldean...

Ikastetxe pribatutan berriz ehunetik 40 dabilta gutxigorabehera probintziako bakoitzean. Hau da, alde batetik eskola publikoak eta ikastolak elkarren kontra jartzen dituzte, edo jarri nahi dituzte, eta bitarte horretan inork ez du kuestionatzen ia ikaslegoaren erdia bere esku daukan ikastetxe pribatuen sistema. Jakinaren gainean gainera ikastetxe pribatuak normalean eleizaren eta eskubiaren eskutan daudela eta zenbait espezio kenduta ez direla sekula euskaltzale izan, areago, beraiek izan direla retrogradoenak gauzarik gehienetan.

LODE beraien alde dago, eta penagarria bada ere, negargarria bada ere «escuelas privadas concertadas» horrekin euskalduntzearen kontrako armarik ederrena apropos erabili ahal izango dute.

Ez dezagun bada gure burua engainatu ikastolaz eta euskal eskola publiko hipotetiko batetaz bakarrik hitzegi-naz. Kontutan hartu beharko da lanik handienetako bat hor kanpoan egin beharko dela: ikastoletatik kanpo.

Oraindik ordea hasi besterik ez da egin arazoa. Agertu egin da orain zortea. Arrasaten, Eibarren, Azpeitian eta beste zenbaitetan grano batzuk lehertu egin direlako. Gaitzak berriz luzaroan jarraituko du. Itxura hori dauka.

Joxe MOLLARRI

Itsaso-Petronor Petronorrik eta belarik gabe geratu Kaian lotuta itsasoaren itzulua amets

ARGIA primizia atera genuenetik oso ezaguna egin da Elkanoren bidea jarraituz Munduari buelta emateko asmoz prestatutako espedizioa. Goleta ia bukatua hor ibili da Euskal Herriko kaietan barrena bere egur sendoak erakutsirik jakinmiñoso guziei. Urrian ateratzekoak genituen Getariako mollatik. Elkanoren ongietorria idurikatu beharrean Elkano berri hauen despedida benetazkoa izatekoa zen... Orain berriz, gutxienez udaberrirarte akabo. Orduan ikusi beharko ze baldintzetan dagoen ontzia itsasoratzeke. Orain belak ere falta ditu. Zorrrak berriz...

79.eko irailean sortu zen «bueltatxo» hau emateko asmoa, duela bost urte. 1980 eta 81. urteak itsasuntzia diseinatzeko eta egurrak zerratzeko pasatzen zituzten. «1982.eko martxoan Lekeitioko Isuntza astilerora etorri ginen orduan lortutako gauza guziekin».

Zurez-zur, tableroz-tablero untzia osatzen joan ziren «hiru ero» horiek. Goletaren krosko eta kaskoa bukatu-rik zegoen 1983.eko urtea amaitu aurretik. «Igual, pentsatu genuen, oraintxe da garaia etxe-laguntzaile bat aurkitzeko. Une horretan etorri zitzaigun Petronor eta espedizioaren laguntzaile bakarra izatekotan dirua jartzeko prest agertu zen».

Kontratu bat firmatu zuten orduan: 7 milioi goleta bukatzeko eta 300.000 pta. espedizioak iraun behar zituen bi urtetako hilabete bakoitzeko. Baina goleta bukatzeko pentsatua zegoen presupostu hori berehala gertatu zen gainditua. «Une horretatik aurrera egin ditugun pauso guztiak eta bakoitza Petronorrekin kontsultatuta eman dira eta ez da ezer egin haien oneritzirik gabe».

Hau da, barkugile eta marinelek Petronor entpresako Miguel Ortiz de Arratia 'Jefe de relaciones públicas'ekin zeukaten guzia hitzegina. Bere oneritziz eman omen dituzte pauso guztiak (gero jakingo dugu Ortiz de

Arratiaren iritzia). Dena ahoz. «Hau erosiko al dugu?» eta «Bai, erosi».

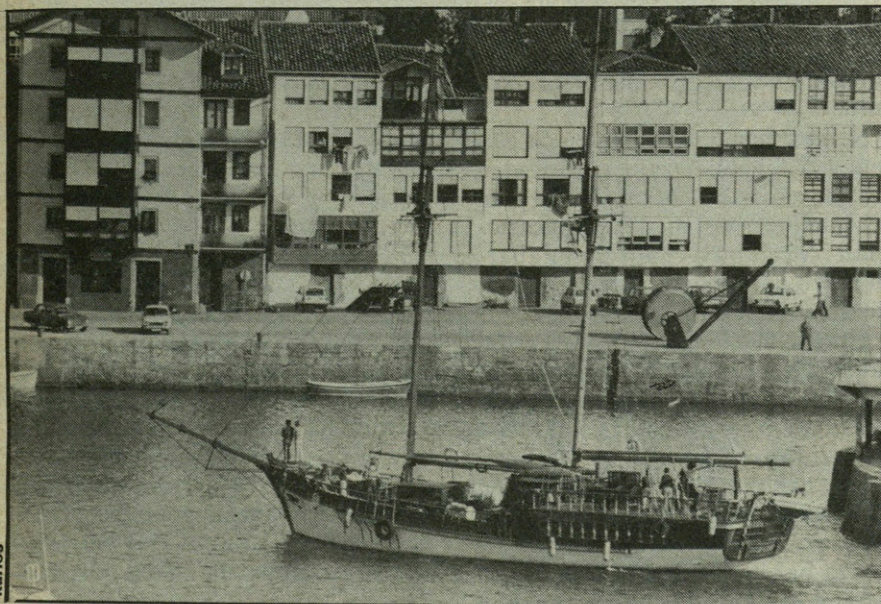
Gero fakturak ailegatu eta hasiera-ko 7 milioi haiek 2lean gelditu dagoeneko gastutan. Kontutan hartuz gero espedizioa martxan jartzeko oraindik ere beste hamarren bat beharko lirakeela... Belak berak 3 milioi balio dituzte. 10 marinelen erropak, radarra, irratia...

«Eta presa. Guk ontzia lasai amaitzeko asmoa genian Petronorren proposamena etorri zen arte. Egindako kontratu hartan espedizioa abiatzeko fetxa bat ere jarri zen. Ez zitzaigun inporta beste bi urte pasatzea ontzia bukatzen. Baina urrirako bukatzeko arotzak eta sartu beharra zeuden. Dena garestitu da horrela».

Lujua ala abentura?

Ordua ailegatu eta gastuak ordaintzeko orduan Petronor ez omen da kargu egiten hor egindako gastu guziorietaz. Gauzarik garestienak erostera jo omen dute eta espedizioak zeukan «abentura» itxura hori 'viaje de placer' bat bilakatu omen da. Siloiak larruzkoak egin omen dituzte. Armarrioak eta egur onekoak. «Dena dela guk galdetu eta baietz esaten ziguten. Pentsa motorraren kasuan. Motor bat erosi beharra geneukan eta ba zegoen bat milioi eta berrehun mila pezetatan. Hori erostea pentsatzen genuen baina Petronorrekoak esan zigun behin erosten hasiz gero hobeagoko bat erosteko. Eta lau milioiko bat erosi genuen berak esanda».

Guk berriz zera esaten genion, enbataren aurrean igualtxu zela eskaia edota larrua edukitzea siloietan. Abentura igual-igualekoa zela. «Eta gauza garbi bat. Bidaia-aren asmoa Elkanoren bidea ahalik eta fidelenik jarraitzea izan da. hasiera hasieratik. Helburua ez da izan sekula ahalik eta medio urrienekin itsasoari buelta ematea. Helburua ez da izan tabloi batzuren gainean jarri eta itsasoratzea. Ez daitezela orain abentura esanez etorri».

Udan zehar Euskal Herriko kai gehienak bisitatu ondoren Lekeitiara itzuli da munduari buelta eman behar zion ontzia. Neguan lo egitera. Jaio zen tokira: Isuntzara.

Eta orain zer?

Negua Lekeition pasa beharko du «Itsaso»k. Belarik gabe eta bukatu gabe. Eta izugarritzko zor handi batekin... Eta espedizioa egin ezingo duten zazpi tripulantekin.

Begira hauen kasua: mediku bat, piloto bat, kapitaina, biologoa etabar behar ziren espedizioa egiteko. Kontaktuan jartzen dira barkugileekin eta Lekeitiora datoz. Dena uzten dute bi urtetarako. Guziok jaso dute Petronorren oneritzia tripulante izateko beren datu eta curriculum guziak begiratu ondoren. Ahozko hitzarmenaz gainera kontratu idatzi bat egingo zitzaiera agindu zitzaien. Ez da ordea kontratorik egon. Petronorrek biologoa onartzen du bere «kontratatu» bakar bezala. «Bost hilabete hauetan dedikazio osoz ihardun gara goleta bukatzen edo espedizioa lanetan eta halaber Petronorren publizitate kanpainan. Nahi izan duen adina erabili du Petronorrek gure irudia komunikabideetan. Askotan joan gara prentsaurreko eta propaganda gunetara Petronorrek deituta».

Gastuak ere egin omen dituzte beren poltsikotik dirua jarritz. Bueltan ez dute ezer ikusi oraindik ere.

Eta okerrera beren egoera pertsonala da. Tripulanteetako bat Brasildik etorria enpropio. Bidaia inork ordaindu ez. Bost hilabete alperrik pasa eta buelta berriz. Kapitainak soldaduskara joan beharko du orain. Espedizioa itsasoan izanez gero libratuko zen. Medikuak eskerrak ez zuela lana utzi. Txiripa ederra izan omen zuen. «Okerrera ez duk hori. Hik konpromiso batzuk hartzen dituk eta hire bizimodua bi urtetan kanpora bizitzeko prestatzen duk. Nik esaterako etxea utzi nian, lana ere bai. Orain erabat zintzilik aurkitzen nauk».

Hala ere aterako gara!

Gauza bat garbia da: aurtengo neguan ez da «Itsaso» itsasoratuko. Udaberrian agian. Horretarako beste etxe «laguntzaile» bat bilatu beharko dute. Orain daukaten zorra ordaindu eta falta den dirua jarriko duen etxe bat. Hori da soluzio bakarra.

Bestela?

Barkugileek ez dute beste irtenbiderik ikusten. Nola ikusiko dute hainbat urte ontzia egiten pasata. Baina ez daukate dirurik barkua bukatzeko. Ez eta ere zorrak ordaintzeko. Saldu be-

Petronor: «Gutaz aprobetxatu dira»

ARGIA.— «Itsaso-Petronor»ekoek egindako akusazioen aurrean zer esan behar duzue?

MIGUEL ORTIZ DE ARRATIA (Petronorreko Jefe de Relaciones Publicas).— Hasieran ezarritako presupostua erabat izan dela gauditu, gu ez gaudela pronto aipatutako gastutatik gora jotzeko eta gure aldetik ez dugula proiektua utzi, hizketan jarraitzen dugu beraiekin eta orain libre utzi diegu bidea beste etxe-laguntzailearen bat bilatu nahi badute ere.

A.— Baina tripulazioa kontratorik eta ezer gabe eduki duzue...

M.O.— Horiak barkugileekin sartu ziren harremanetan. Gu biologoak bakarrik egin gara kargu eta horrek badauka kontratu moduko bat.

A.— Dena dela zuen posturarekin ia ia tirata utzi dituzue...

M.O.— Gu defraudatuta sentitu gara. Engainatuta bezala. Noski, guk ez dugu primoarena egin nahi. 7 milioi esan eta hiru aldiz gehiago gastatu dute. Hasieran jakin izan bagenu ez ginatke enbarkada honetan sartuko.

A.— Baina erositako gauza guztiak zuen permisoarekin erosi omen dituzte, ez?

M.O.— Begira, ontzia ikusi eta luzozkoa ematen du. Abenturaren zentzu guzia galdu du. Permisoa? Gure esanari kasu egin gabe 1,2 milioi motorra erosi beharrean 4 milioitakoa erosi dute. Horrela jokatu dute.

A.— Baina jakinda Likor 43aren espedizioak 160 milioi kostatu zuela eta Fortunarenak 200, ez al dizue lotarik ematen hain zuhur jokatzek hauekin?

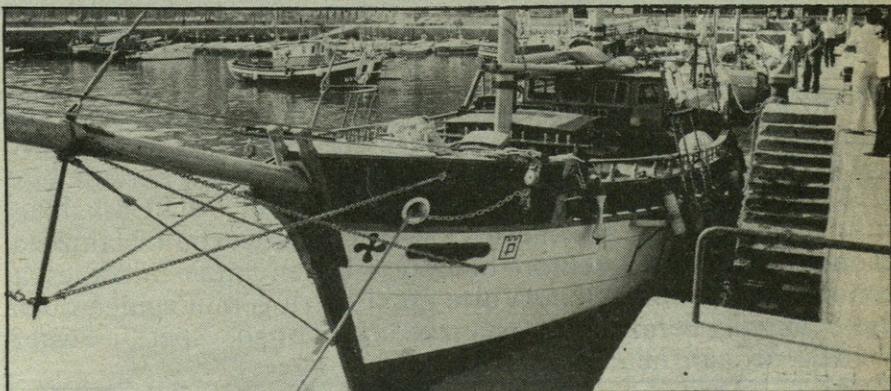
M.O.— Begira, berdin zaigu hori. Hau ez da komertziala. Guk ez daukagu produkto bat salgai.

A.— Salgai, baduzue. Uda guzian publizitatea egin duzue Petronorre-na...

M.O.— Ja, baina horrekin guk ez dugu gasolina litro bat gehiago salduko. Hau ez da marketing planteamendu bat.

A.— Zein da ba?

M.O.— Hori ba, laguntzea, iruditzen bait zitzaigun kultur ikuspegi batetik... Elkanoren bidaia berriz egiteak, goleta bera egiteak, kontxo, gure laguntza merezi zuela iruditzen zitzaigun. Baina, tira, azkenean gutaz aprobetxatu direla ematen du.

Belarik gabe eta Petronorrek gabe geratu beharko du «Itsasok» datorren udaberrirarte gutxienez.

har ote dute? «Baina nork ersosiko du? Hau enpropio egina dago espedizio honetarako». Gainera barkua egiten hotza eta gosea pasa duten horiei nork kenduko burutik duela bost urte oku-

rritutako idea?

«Itsasora aterako garela gauza segurua da. Arazoa zera da, noiz aterata!».

Joxe MOLLARRI

UCDk hasi zuen 1978.an untzigintzaren birmoldaketa

Untzigintza: zazpi urteko krisi-prozesu probokatua

artiboa

Joan den astean untzigintzako sektorean egondako greba ez zen lehenengo protesta izan; aurretik ere zenbaitetan erakutsi zuten langileek beren haserre eta kontrako jarrera.

Untzigintza handiko 12.000 langile eta txikiko beste 8.000 kale-ratu nahi dituzte Gobernu sozialistak eta INIk; sektorearen produktibotasuna, orain zazpi urte zuenaren hirugarren partera jeitsi (750.000 TRBC-tik, 250.000-era). Galizia, Asturias eta Euskal Herriko untzigintzaren azkena suposatzen duten neurrian. Nahiz eta, ekonomilarien ustez, sektore bideragarria den untzigintza: eskari-boltsa mantentzen du, eta urte gutxi barru gehitu egingo duela diote; ez zaie, beraz, lanik falta izan, ezta izango, espertoen ustez. Zein da, orduan, neurri hauen kausa?

UCD dugu Espainiako Gobernuan 1978.an; Europako Ekonomi Elkar-tearekiko negoziaketak zabaltzen dira. Sektore indartsua da Untzigintzarena une hartan: urteko 750.000 TRBC-ko produkzioaz, munduko bigarren produktorea da Estatu espai-

niarra; 23.000 langile ditu AESAn, beste 8.000 Astanon. Baina Europako Ekonomi Elkartek baldintza gogor-rak jartzen ditu integrazioarako. Kon-petentzia suposatzen dion sektore ho-nek bere produktibitatea gutxitu be-harko du neurri handi batean, 450.000

TRBC urteko produzitu beharko ge-hienez.

UCDk onartu egiten ditu baldintza hauek, eta UGT, CCOO, USO eta ELAekin produktibitatea gutxitzeko akordioak sinatu: Pactos de la Mon-cloa delakoen garaia zen, eta laguntza eman behar zitzaion Gobernuari de-mokrazia finkatzeko.

Aipaturiko produktibitate gutxit-zeak zalantzan jartzen ditu 5.000 lan-postu untzigintzan, baina UCD ez da ausartzen orduan hainbeste langile kaleratzen, langileen erantzunaren beldurrez: horren orde, lanpostu arauketak burutzen ditu, eta alokai-ruen izozketak.

1978. eta 1981. urteen bitartean horrela mantentzen dira gauzak untzigintzan, baina bistan da oreka hori laister hautsiko dela.

1981: Kapital pribatuak untzia abandonatu

Aurreko hiru urteetako egoeraren ondorioz, untzigintzako enpresen egoera ekonomikoa gero eta zailagoa gertatzen da. Urte honetan AESAk Bankuekin dituen diru-zorrak, enpresako langile guztien urteko soldata baino lau aldiz handiagoak dira.

Eta une horretan da kapital pribatuak enpresatik ihesaldia prestatzen duenean, operazio hori ere etekinak ateratzeko moduan prestatuz. Garai hartan horrela banatzen ziren AESAko akzioak: 50% INIren eskuetan, 45% kapital pribatuaren eskuetan, batez ere Bankuak (Vizcaya, Bilbao), eraberean AESAren zorren hartzeko-dunak zirenak.

AESAk, egoera larritik irteteko dirulaguntza eskatzen dio Gobernuari. Honek 30.000 milioi luzatzen ditu. Eta diru hori Bankuek hartzen dute, AESAren zorren ordainketa bezala, eraberean hauen akzioak INIri salduz.

INI gelditzen da, beraz, AESAren jabe bakar.

1983: PSOE, Kapitain berria

Lehen UCD untzigintzako langileak kaleratzera ausartu ez bazen, PSOEek hartzen du orain txanda Gobernuan, eta berehala egingo du Untzigintza sektorerako Birmoldaketa-plana. Gobernuaren Ekonomi Batzordea arduratzen da horretaz: Estatu guztiko untzigintzaren produkzioa 250.000 TRBCra jeitsi, lantegi handietako 12.000 langile eta txikietako 8.000 kaleratu. Hona hemen PSOEren plana.

Gainera, plan honen aplikazioa bereizi egingo du Estatuto herri ezberdinetarako, estrategia hau markatuz:

1. Pais Valencia eta Andaluziako untzigintza ez du ikutuko: lehen kasuan, eta Saguntuko Labe Garaiak hondoratu eta gero, gehiegi iruditzen zaio. Bigarren, langabeziaren indizea aski grabea delako.
2. Galizia, Euskadi: untzigintza handiko kaleratze guztiak.
3. Galizia, Asturias: untzigintza txi-

kiko kaleratze guztiak.

Sindikatuak deitzen ditu Gobernuak, plan hau aurkeztu eta negoziaketak hasteko. CCOO, UGT eta ELA onartuak izan ziren mahaian. Ez, aldiz, CAT (Ezker Sindikaleko Kandidatura Baterakoiak), nahiz eta horren eskubidea izan. Galiziako INTG ere onartu zuten azkenik.

Negoziaketaren lehen fasean, UGT-k baino ez du Gobernuaren plana onartzen. Euskal Gobernuarekin paktatu ondoren, lortzen du Gobernuak azken orduan ELAk ere sinatzea. Eta gainontzeko sindikatuak, burua makurtzen ez dutenez, negoziaketa mahaitik bidaltzen ditu.

Beraz, horrela sinatzen dira akordioak:

Untzigintza handirako: Gobernua, INI, AESA, Astano, UGT, ELA. Eta txikirako, sinatzaile berdinak, INIren orde, SORENA izanik.

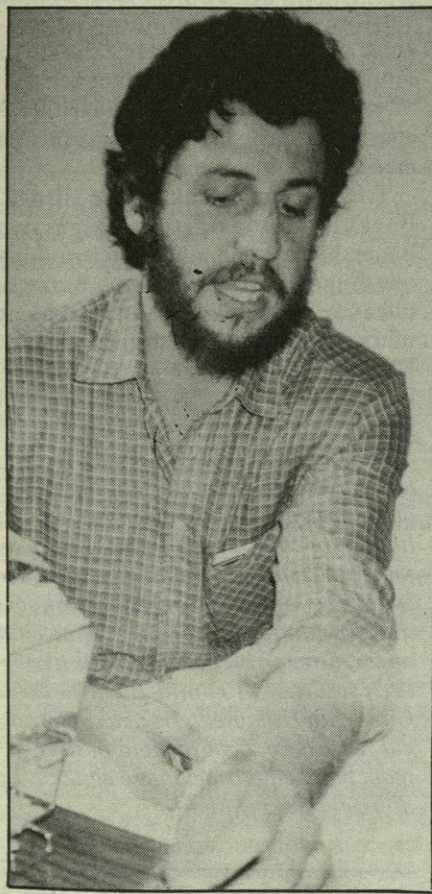
Orain negoziaketen bigarren fasea zabaltzen da. Gobernuaren proposamenak ondorio latzak dakartza: ASTANO eta OLABEAGA ixtea, Naval eta Euskalduna Bilboko faktoriak praktikan ixtea.

Euskaldunan 2.400 langile daude gaur, eta beste 400 kontratatzen; Naval-en, 3.700 fijo eta 1.100 kontratatzen.

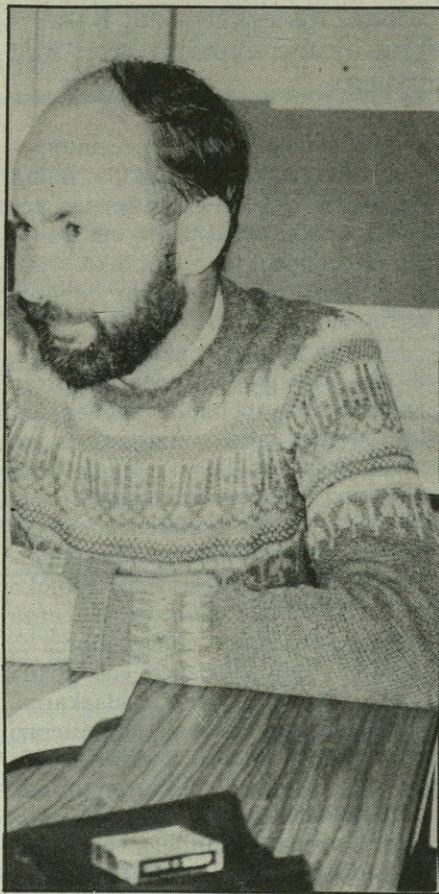
Enpresa bietako langile diren Iñaki Markiegi eta Iñaki Kortazar, CAT-eko sindikalistak izan ditugu informadore. Beraien ustez, Gobernuak langileria ahultzeko estrategia darama:

«Lehenengo, Iparra eta Hegoa kontrajarritik, Euskadi, Galizia, Asturias zigortu, eta Andaluzia, Pais Valencia libre utzi. Bigarren pausua, herri bakoitzean lantegi ezberdinetako langileak kontrajarritik. Orain, Euskalduna eta Naval-en kontratako langileak eraso dituzte lehenen, eta argi dago hurrengo pausua zein izango den: Euskaldunako langileak Naval-ekoen aurka jartzea, Euskalduna baita mehatxatuen aurkitzen dena».

Irailaren 20an Greba egin dute Untzigintzako langileak. Grebarako deia, alde batetik UGT eta ELAk egin, hauen usterako ere Gobernua urrunegi joan delako Birmoldaketa planean, eta bestetik CCOO, LAB, CAT, Birmoldaketa planak Untzigintza desegitea suposatzen duelako.

Ezkerrean Iñaki Kortazar, «Naval»eko langilea; eta eskuinean Iñaki Markiegi, «Euskalduna»koa.

antton askargorta

Karmelo LANDA
Antton AZKARGORTA

«Txomin Barullo Irratia» edo Bilboko uhin setatiak

Iazko Aste Nagusian Irrati estreinatu berria martxan jarri, eta uholdeak isilerazi. Aurtengo Bilboko jaietan, leku ustez segurua goan emisora berria ireki.... eta maderoen izurritea gainera jausi, gobernadoreen leinuko azken lerdoaren agindua betez. Madarikazio biblikoa zirudien Txomin Barullo irratiak gainean zeramana.

Baina desafio berri bota diote barullero egoskorrek Bizkaiko lerdo nagusiari: iraila bukatu aurretik, Diego Lopez de Haro-ren gonapetik ez urrun duten emisoratik zabalduko dituztela irratiaren uhinak Bilbo Handiaren zabalera osoan, ibaiezkerria eta Basauri barne. Barrenkaleko tabernan aurkitu ditugu ekinaldi berri hau programatzen, eta beraiekin hitzegin dugu.

ARGIA.— Zer izan zen azken Aste Nagusikoa?

TXOMIN BARULLO IRRATIA.— Hura desmadre bat izan zen, jaien laugarren egunean (bandera gorra eta beheara), fuerzas de orden publicoak etorri ziren arte, goizaldeko ordu batetan, orden publicoa jartzera (horretarako bait daude), eta emisora prezintatu eta itxi. Aurtengo Aste Nagusian, iazkoan bezala, programa berezi bat prestatu genuen, eguneko 16 ordukoa, kaleko giroa, jaietako giroa, antenan jarritz. Hamar bat erreportari izan genituen kalean etengabe, txosnatan, jaigunean, gertatua zuzenean irrati emanez.

Udaren haseratik, ekainetik, ari ginen emisoraren prestakuntzan. Iazko esperientzia laburra geneukan, eta aurtengo ekainean, horretaz baliatuz, ekipo hobek jarri genituen, indartsuagoak, baita antena eder bat, Bilbo eta inguruetan entzungo den irrati baterako.

A.— Eta ekipo guzti hori galdu egin duzue poliziaren eskuetan?

T.B.I.— Ez, ez! Bai, zera!. Prezintatu

egin zuten haiek, hau da, prezinto pegote batzu jarri eta lokala itxi. Baina handik gutxira joan ginen berriro, pegoteak kendu eta emisora eta tresna guztiak eraman genituen, leku segurura. Beraz, ekipo berberaz baliatuz berriro emititzeko prest gaude.

Emisora itxi zuten gau berean ere, korrika joan ginen txosnara, horren berri ematera, eta handik zebilen jendeak kriston kabrea hartu zuen, eta emititzen jarraitu behar genuela... Eta txosnan bertan emisora txikiago bat kokatuz, jarraitu genituen emisioak. Horrela adierazi nahi genion gobernadoreari ez gaudela isilik egoteko prest. Hurrengo egunean Gobernu Zibileria joan ginen; gobernadorea ez zegoen —golf jokatzera edo joana zen— baina haren idazkariak Madrid-eko ordena zeukatela adierazi zigun, eta mehatxatu, berriro zabaltzen bagenuen, bai emisoraren tresnak baita pertsonak atxilotuko zituztela. Jadanik berriro emititzen ari ginela txosnatik, guk. Baina horrek ez zuen gehiegi kezkatu, jaiak bukatzean handik aldegin beharko genuela baitze-

kien. Ikusiko dugu orain, berriro emisiordurak hasten ditugunean.

«Bilboko kale-mugimenduak ondian jarri»

A.— Zer egin nahi duzue zuen emisoran?

T.B.I.— Bilbon kale mugimendu majoak daude: ekologistak direla, rockeroak, edo feministak, antimilitaristak, gaiak, euskalduntze mugimenduak direla.... Guzti horiek ondian jarri, hori da egin nahi duguna. Mugida guzti horiek koordinatzeko, elkartzeko bide izan daiteke.

Guk hitzegin dugu jende guzti horrekin, egon gara ezker-sindikalistekin, iternazionalistekin, AEKrekin... ez dakit, denekin. Eta oso ondo hartu dute ideia, gogoz. Orduan, guk talde bakoitzari egun batzu eta ordu batzu eskaini dizkiogu, eta beraiek montatuko dituzte heuren programak.

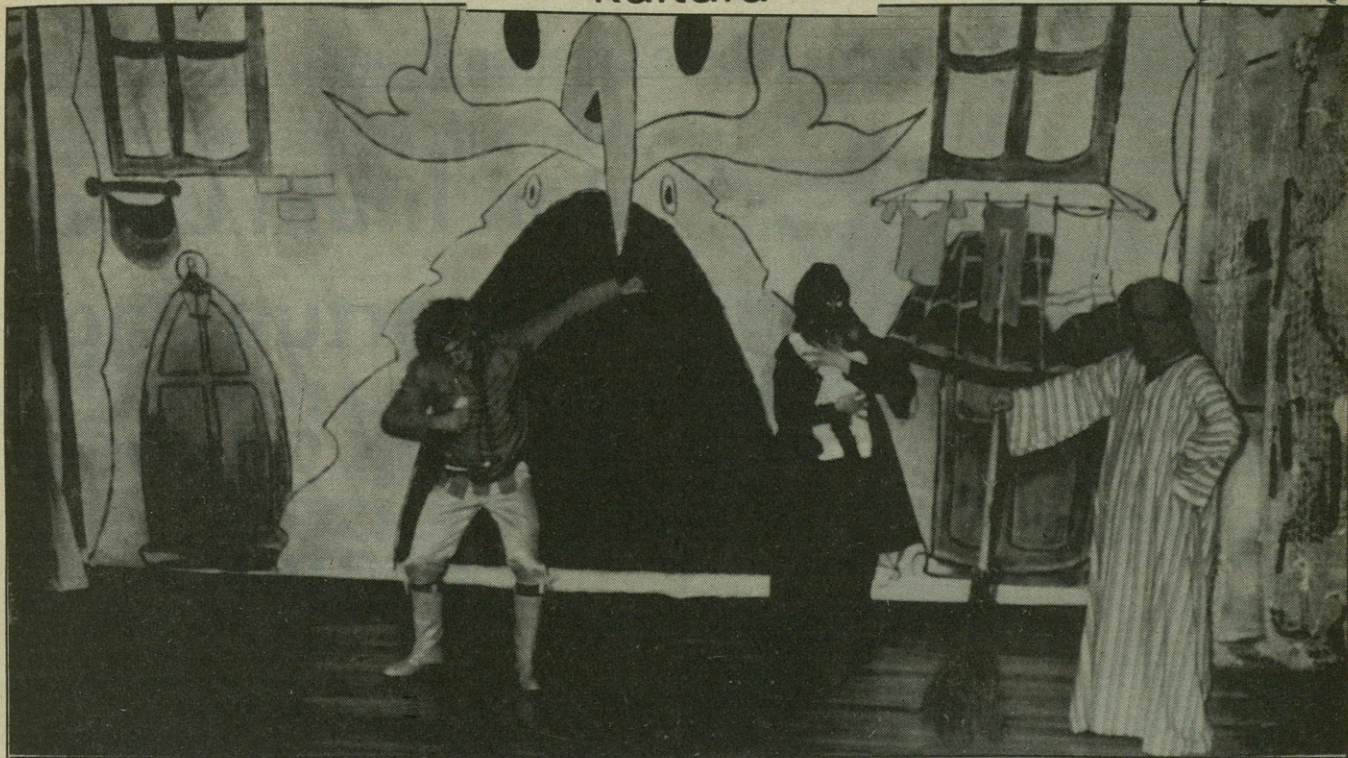
Irailaren bukaerarako hasiko gara berriro emititzen. Haseran, eguneko bost ordu, gero emisiorduek gehituz. Une honetan kale-kanpaina egiten ari gara, eta solidaritate zabala hartu dugu. Eta horrek babesten gaitu, beraz emisora zabaltzeko baldintza teknikoak prestatu, eta laister zabalduko ditugu uhinak Bilbo Handian zehar.

A.— Eskuratu duzuen solidaritateaz aparte, zer beste laguntza duzue? Nola mantentzen duzue emisora?

T.B.I.— Bazkideak egiten ditugu. Bazkide-bonoak ditugu salgai, eta hauen bidez lortu nahi dugu irratiaren autofinantziaketa. Ez dugu sekula publizataterik sartuko. Gero, bazkideek markatuko dute emisoraren martxa. Haseratik, emisiorduen erdia, 50 euskaraz egingo dugu. Konpromisu hori jarri diegu talde ezberdinei ere.

Hauxe da Txomin Barullo Irratia, laister berriro bere uhin setatiak zabalduko dituen, Bilbon diren beste irrati libreek bezala: Iluna Irratia, Santutxun, eta Erreka Errekaldeberriko auzoan. Euskadiko Irrati Libreen koordinakundean, konpromisu bat egin omen dute, orain arte poliziak itxi dituen irratiak (Txomin Barullo bera, Gasteizko Hala Bedi, Iruñeako Paraiso eta Altsasuko Zaborra) eta besteen artean, polizien erasoei aurre egiteko. Ez dituztela errez isilduko.

Antton AZKARGORTA
Karmelo LANDA

Urte luzetan antzerkigintza diharduen taldea dugu Elgoibarko "Taupada", antzerkigintzaren arlo ezberdinak landuz aritu dira gaur arte, etengabe eta adoretuki. Euskal Antzerki Taldearen Biltzarreko talde honek aurten obra berri bat estreinatu du, abentura giroko "Behin batean...ju, ju, ju..." izenekoa. Helduentzat nahiz haurrentzat prestatu dutela oraingoz beren azken obra den hau. Argazkian agertzen dena obra horretako une bat duzue. Obra honetarako "Taupada"koek indarrak bikoiztu behar izan dituzte, pertsonaia ugari eta materiale piloa erabiltzen bait dute. Honez gain, taldea Euskadiko Antzerkiaren Zirkuito Iraunkorrean sartu delarik, Gipuzkoa inguruan behintzat beren obra ikusteko aukerarik izango da hilabete hauetan.

berriak

Sabin

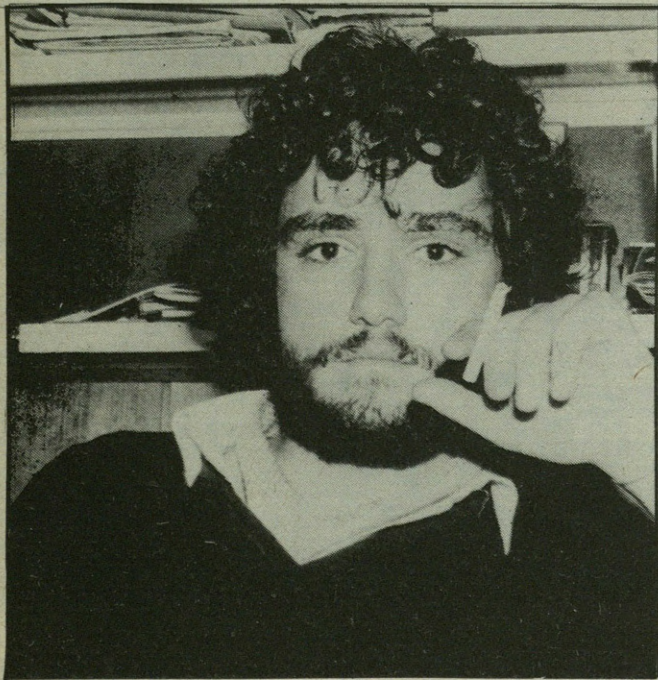
Arturo Kanpionek hil ondoko omenaldia jaso zuen Iruñean.— Euskaltzaindiak joan den astean zehar egindako X. Biltzarraren atari gisa, Iruñean hilaren 23an Arturo Kanpion nafar poligrafo gorenari omenaldia eskaini zitzaion Gaiarre antzokian, Kanpionek prestatutako lau euskalki literarioen gramatika liburua argitaratu zenetik ehun urteak betetzean. Omenaldia Euskaltzaindiak eta Eusko Ikaskuntzak batera antolatutakoa izaki, bertan guardia zaharreko pertsonalitate guztiak egon ziren, eta haiekin batera —nola ez— guardia berriko zenbait ere hantxe egon ziren mintzaldiak eta gainerako ikuskizunak gozatzen. «Ostadar» dantza-taldearen aurrekuak Barandiaranen hitzei utzi zien pausua, eta hauenek Bixente Huiziren sarre-ra-papera bete zuten. Azkenik, esan beharra dago Satrustegik ere bere mintzalditxoa egin zuela.

Euskal Zinema eta Euskal Bideo lehiaketetako irabazleak.— Donostiako Nazioarteko XXXII. edizioa itxi delarik ez loria eta ez pena haundirik gabe, esaten den lez, bertako bi sail nahiko alboratuen berri eman nahi dizuegu; hain zuzen, Euskal Zinema eta Euskal Bideo lehiaketetan garaile gertatu zirenen izenak, lehiaketa horien lekua hori ote den inor ziur ez dagoen unean. Euskal Zinema lehiaketan eta 16 milimetroko atalean J.B.Heininken-en "Gerla eta maitasun gertakaria"; super 8an berriz bi fime, Agustin Arenasen "S-8 century plast" eta Quintana eta Bernalen "Barraskiloak". Bideoa sailean Jose Ordorikaren "Hermetikoa" eta Antonio Herranzen "Ciudad Submarina" k jaso zuten batera saria. bestalde, Berlineko jaialdirako bi hauetaz gain "Ametsa apirilaren 26an" eta "Quai de javel" selekzionatu zituzten.

Azkenik "Zarama"ren diskoa salgai.— "Indarrez" izena ezarri diote "Zarama"koek beren lehen disko luze honi, eta benetan kosta egin zaiela kaleratzea, grabazioa berririo egin ondoren azkenik gustoko produktoa lortu dutela dirudi. Hainbat neke kosta egin zaien diskoa jadanik salgai dago diskodendetan. Orainartean zenbait single kalean zeukan taldea dugu "Zarama" eta azken urte honetan benetazko irrika sortu da elepe honen inguruan. Bi maxi-single aterako zituzten zurrumurrua ere zabaldu bazuten ere azkenik "Discos Suicidas" beren betiko etxearen bidez kaleratu dute disko luzea, eta arantza gorputzetik kenduko zuten dagoeneko taldekoek. Maiz diskoaren esanahia salantzan jartzen bada ere, argi dago garrantzitsua dela plazan lan luzea izatea. Orain jendearena da eritzia.

J. Iñaki Lasaren "Andaluziari ene bilduma" argitaratua.— "Susa" sailaren eta "Kandela"ren eskutik argitara eman du Jon Iñaki Lasak bere bigarren poema liburua, "Andaluziari ene bilduma" izenekoa. Gogoratu Jon Iñakiren lehen liburua "Alizia eta biok" izan zela. "Kandela"koek liburuaren hitzaurrean diotenez poetaren hainbat kontzeptzio aldatu egin dela ordutik hona. Liburua lau zati nagusitan banatzen da: Irudimena, Ohiartzunaren agindu a Maitasun eta gorrotoen apunte nahiak eta Heriotz isila. Liburuaren izenak berak idorokitzen du poema liburu honen giroa nondik norakoa izango den. Bestalde liburu berri honekin "Susa" sailak zazpigarren zenbakia iristen du oraindela urte betetik hasitako bideari jarraikiz.

«Andaluziari ene bilduma», bere bigarren liburua, kaleratu berria da

«Cante hondoaren hurbiltze moduko zerbaite egin nahi izan dut euskaraz».

Nerbioso jartzen omen da Jon Iñaki magnetofoiaren aurrean, eta ezer zentzuzkorik esan gabe zinta amaituko ote zen beldurrez hasi zen hizketan. Argitara berria duen bere bigarren poema-liburuaz hasi ginen solasean eta bukaerarako benetan eritzi interesgarriak bildu eta grabatzea lortu genuen. Irakur ezazue, bestela, zer dioen, Arrasateko poeta gazte honek.

ARGIA.— Nola sortu zitzaizun «Andaluziari ene bilduma» honen ideia?

JON IÑAKI LASA.— Lehenengo azalduko nuke liburu honen kontua oso zaharra dela, duela bi urte bukatutakoa. Ideiari dagokionez, garai hartan —orain ere bai, baina orduan gehiago— flamenko pilo bat entzuten nuen, betidanik maite izan dudana cante hondo, etabar, eta orduan liburuaren parte batetan saiatu nintzen cante hondoaren hurbiltze moduko bat euskaraz egitea. Horren gainetik, eta liburuaren

osotasunean, ideia jenerala honela sortu zen: alde batetik, poema laburrak, prosa-zatiak eta antzerkira hurbiltzen diren formak bilduz halako borobiltasun bat izango zuen zerbaite egin; eta bestetik, García Lorca Andaluzian eta Lauaxeta hemen, bion artean zeuden parekotasunak eta elkar ezagutzeak kontutan hartuz halako hurbiltze bat lortu nahi nuen. Hori izan zen abiapuntua.

A.— Zuen lehen poema-liburutik («Alicia eta biok») honetara zer nolako eboluzioa jasan du zure poesiak?

J.I.L.— Alde batetik saiata naiz poesia sinpleago bat egin; beno, esan nahi dut itxura sinpleago batez baina askoz landuagoa. Zenbait jendek pentsatuko du hura hau baino askoz landuagoa dagoela, eta nik berriz kontrako pentsatzen dut. Hor eboluzio logiko bat dago. Gertatzen da hitzen aldeitik eta, hemen askoz itxura sinpleago batez agertzen direla gauzak. Hark askoz erreferentzia konplikatuagoak zeuzkan («Alicia en el País de las maravillas, e.a.>) eta honek ez dauka horrelakorik. Cante hondoaren edozein letra hartu eta sinplezi itxura izugarria daukate, baina mamian sakontasun haundikoak dira. Hortik joango litzateke gauza.

A.— Zure idazteko prozesuan, estilo-eboluzioak intuitiboak eta bapatekoak dira ala gauza bera behin eta berriz errepikatzearen poderioz lortutakoak?

J.I.L.— Hor denetarik dago. Batzurekin, lehenengoan idatzi ahala gustatu eta bere horretan utzi, baina beste askorekin pilo bat aldiz errepikatuz lortzen ditut ondorio gustokoak. Era guztietara, liburu hau idaztea pila bat kostatu zitzaidan, izugarri denbora pasa nuen hau idazten, urtebete igual. Gai berberarekin behin eta berriz idatzi poema, azkenean gustoko bat lortu arte.

A.— Liburu hau duela bi urte bukatua zenuela kontutan harturik, ordutik hona zure poetika

apur bat aldatuko zela pentsatzen dut, ezta?

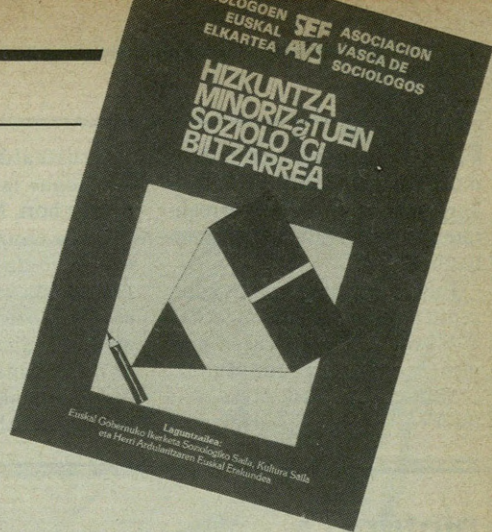
J.I.L.— Tarte horrean emanduan saltoa izugarria izan da, bigarren liburu honek aurrekoarekin haustura markatu duen bezala, gaur egun ere orain arteko guztiarekin puskatu nahiean nabil. Gogoan dut ARGIArako beste elkarrizketa bat egin zidatenean nola esan nuen ez nuela sekula poesia urbanorik egingo, eta kontua orain guztiz kontrako pentsatzen dudala. Mementu honetan aspertua nago gauzak goxoegi esaten, zeren beharbada gaur egun bizitzeko moduan gauzak ez dira hain goxuak. Nola nire bizitza gordinago eta herdoilduagoa dagoen, poesia ere 'bilbotarragoa' egin nahi nuke.

A.— Liburuan, «Susa» izenarekin batera «Kandela»rena ere agertzen da. Zein paper jokatu du bigarren honek liburu honetan?

J.I.L.— Liburu hau «Kandela»koen artean aztertu egin zen. Elkartzen ginen beste gauza batzu lantzeko, eta egun batean liburu hau mahai gainean agertu zen, eta ondoren animatu ninduten argitaratzera, eta jakina, oso paper inportantea jokatu du «Kandela»k liburu honetan. Liduru honez gain, bestela ere bai, animatzen naudelako gauza berriak idaztera, eta aztertu ondoren gustoko direnean argitaratzera bultzatzen duelako.

J.I.L.

Euskal kulturgintzak daukan
premia larrienetako bati erantzun
nahiean

Hizkuntza Minorizatuen Soziologi Biltzarrea, Faduran

Egun bakoitzak bere gai nagusia du, eta gaiaren eremu berean zenahit txosten. denetaram txosten eta komunikazio, 60 tik gora.

Iruñeatik Fadurara

Kongresu hone gaia azaltzerajoa aurretik, ager dezagun beronen nondiknorakoa. Duela pare bat urte hasten da honen historia. Euskararen, katalanaren eta gailegoaren egoera sozialak kezkatuak bildu ziren Iruñean gailego batzu, katalan multzo bat eta euskaldun andana bat. geroztik, Lleidan egin da beste bilera bat, eta azkena Galiziako Santiagon.

Nazioarteko Kongresu baten ideia hori hasiera hasieratik agertu zen. iruñeako bilaeran bertan. Interesgarri ikusten zen gisa horretako bilera nagusi bat gure hizkuntzen egoera tamalgarría aztertzeke, Estatuen hizkuntz politika txikitzailea salatzeke, irtenbide eta norabide berriak proposatzeko.

Hasierako ideia horren ildoetik dator Kongresu hau. Euskal Herrian ospatzen denez, eta euskaldunok antolatzen dugunez, hemen aukeratu dugu gaia, agian gure-geure egoerari hurbilenetik lotzen zaion gaia. Kongresuaren lege-erantzukizuna eta antolakizun teknikoaren zama, SEE edo Soziologoen Euskal Elkarteak hartu du bere gain.

Urriaren lehen astean 1etatik 5era hain zuzen, Soziolinguistikako Nazioarteko Longresu bat ospatuko da Getxoko Faduran, Bizkaian. «Hizkuntza minorizatuen soziologi biltzarrea»ren izenpean, euskara eta eusararen gisako hizkuntza minorizatuen normaltzeaz ariko da hainbat eta hainbat jende

Hizkuntza minorizatuen normaltzea da aztergaia

Gaiaren gaurkotasuna azpimarratu beharrik ez dago gure artean. Garrantziaz berebat jabeturik gaude guztiok. Egoki ere egoki etor dakioke euskaltzale askori Kongresu honen ekarria, euskararen egoera sozialaz duen larritasunari irteeraren bat aurkitzeko.

Biltzarrearen edukinari gagozkiolarik zer esan? Luze-zabala da programa eta ez dago puntuz puntu aritzerik, noski. Kongresuaren eskema eta lerro nagusi-nagusiak azlatzearekin konformatuko naiz.

Eskema argia (eta argigarria) du Batzarreak: Hasteko, lehen egunean, hizkuntza bat nola «minorizatzen» de (hobe: du-

ten) historian zehar azalduko du L. Aracil soziolinguista katalanak. Bigarren partean (bigarren eta hirugarren egunak) bi gai nagusi daude: R. Jaulin etnologo frantsesak egoera minorizatuaren analisisa eta diagnostikoa egingo du. Eta hurrengo egunean, J. Cobarrubias soziolinguista amerikanoak hizkuntza minorizatu horren prozesua argituko. Kongresuaren hirugarren parteak planigintzari begiratzen dio. Nola planifikatu euskararen normaltzea eta berreskuraketa gizartearen, hezkuntzan, instituzioetan, horra R. Ninyoles soziolinguista katalanak, Txepetx linguista euskaldunak eta W. Mackey linguistika kanadarrak arakatuko duten gaia.

Eta ez da hau dena. Izen handi eta sonatu hauen ondoan, izen txiki eta ez hain txiki beteago Biltzarrea. Txosten nagusi hauen ondoan 10

mahainguru dago eremu bereko gaiez osaturik. 60ren batek parte hartzen du mahainguru horietan, lan puntual edo konkretu edo mugatuago baina biziki interesgarriekin, hala nola, «prozesu historikoen berrikusketa», «legislazio arazoak», «analisi soziolinguistiko aplikatuak», «hizkuntz jarrerak», «hizkuntzaren normaltzea eta komunikabideak», «hizkuntza eta hezkuntza», «erakunde publikoak eta hizkuntza minorizatuak», «hizkuntza eta nazioa», «berdintasuna vs. bereizkeria».

Soziolinguistika eta euskara

Urgentziazko aurkezpen txohau aski da Soziolinguistikako Kongresu honen interesa adierazteko. Kongresu honek, esango nuke, euskal kulturgintzaren gaurko premia larrienetako bati —larriena ez bada— erantzuten dio. Euskararen egoera sozialak euskaltzale oro kezkatzen du egun. Kezkatu bakarrik ez: asko eta asko ikerketara, ekintzara, borrokara bultzatzen du. Ikerketaren, ahaleginaren, minaren eta borrokaren testuinguru horretan kokatzen da Kongresu hau.

Soziolinguistikaren gaurko erakarmen hau ez da moda iragankorra, norbaitek hala esan badu ere. Egia da jakintz alor jaioberria dela soziolinguistika, baina seguru gaude arrakastarik izango duela etorkizunean. Filologiak izan duen adina agian. Filologoz beterik ditugu bazterrak gaur, eta gauza ona da hori. Baina ez da aski, ez eta gutxiago ere. Behar beharrezkoa du euskarak soziolinguisti-

kak eskain lezakeen bidea, ikuspegia, sentsibilitatea. Hizkuntzaren izate soziala, errealtate soziala du estudiogai soziolinguistikak.

Euskal kulturagintzaren kontzeptu nagusienetako bat, azkenaldi honetan, euskararen normaltzea da, ezaguna denez: erabilpena, gizarte presentzia osoa eta orokorra. Aurreko ha-

marrurtealdian «euskararen batasuna» izan zen kontzeptu eragile hori. Moda al zen hura? Ikusi da ezetz. Normaltzearena ikusteko dago, noski, baina ikusiko da ezetz. Euskaltzale askoren soziolinguistikarekiko atxikimendua edo erreferentzia ez da iragankorra, iraunkorra baizik, iraunkorra delako egoe- ra bere problema eta guzti.

Esan nahi baita, euskararen egoeraz dugun kontzientzia horren hariko gogoetak, kontzeptuak, analisiak, soziolinguistikak eskaintzen dizkigula.

Espero dugunez, urriko Kongresu hau ez da hitz hutsetan agortuko. Behar diren salakuntzak, analisiak, diagnostikoa, proposamenak, egin on-

doren, eta horiekin batean, ikuspegi soziolinguistikoak Euskal Herrian aurrera egin dezan azpiegitura eratu egin beharko litzateke. «Instituzionaldu», hots, Elkarte zein talde soziolinguistiko bat osatu eta eratu. Aukera aparta eskaintzen digu Fudurak horretarako.

Joan Mari TORREALDAI

pintura

Amable pintorearen omenezko erakusketa

Sistiaga: «Etika-zentzu sakonez lan egin dut»

«Aste kulturalen planteiamendua absurdoa, kulturak iraunkorra izan behar du eta».

Pintorea dugu Sistiaga, pintura pedagogiaren arloan landu duen pintorea, garai bateko «Gaur» talde ia mitikoaren partaide, lan aberats bezain askotarikoaren egile porrokatua, zinemagintzaren mundua ere ikertu duena. Orain 1958.tik 1984.ra bitarteko koadroez Amable Arias pintore eta lagun minaren omenez erakusketa antolojikoa prestatu du Donostian.

ARGIA.— Erakusketa hau Amable pintorearen omenez prestatu duzu.

«**SISTIAGA.**— Iaz muntatzeko asmoa nuen, baina Bilboko aideportuko keramika egiteko enkargua eman zidatenez atzeratu behar izan zen. Amable hiltzerakoan, bere omenez egitea erabaki nuen. Lagun mina izan da niretzat eta begirune haundia diot bai bere pertsonari eta bai bere lanari. Erakusketan prestatzeko motibo sakona izan da hau.

A.— Amable Arias zurekin batera egon zen «Gaur» taldearen sorreran.

S.— 65eko udazkenean biok izandako elkarrizketa baten ondorioz sortu zen «Gaur» taldea. CATEk eratzen zuen «Certamen de la pintura vasca» delakoari aurre egiteko erakusketak paraleloa egitea deliberatu genuen, arte sortzailea eta garaiako politika zehatz bati jokua egiten zion artearen arteko ezberdintasuna ikus zedin. Oteiza, Basterretxea, Mendiburu eta Txillidagana jo genuen. Azken honek Balerdiren presentzi jarri zuen baldintza gisa. Horrek atzeratu egin zuen proiektu-

tua. Eta 66ko udaberrian izan zen Oteiza probintzia bakoitzetarako talde izen batekin etorri zitzaigunean: «Gaur», «Emen», «Danok», «Orain».

A.— Orain hamabost hogeit urte mugimendu bizia zebilen arte munduan.

S.— Aste kulturalen fenomeno dago hor, frankismoari egiten zitzaion jazarpen modukoa zirenak. Baina formulak ezin daitezke etengabe errepika. Gainera, aste kulturalen planteiamendua absurdoa da, kulturak iraunkorra izan behar du eta. Egia da garai hartan indarra zegoela, guztia zen ezezagun eta jendea erruz hurbiltzen zen erakusketetara, han eztabaidatu eta protesta egiteko. Gaur ez gara apasionamendu horrekin bizi. Gaur gauzak mastekatuak eman diezaguten eskubidea erreibindikatzeko dela dirudi. Orduan ofizialki ez zegoen ezer, eta gaur egun Eusko Jaurlaritza dugularik, arte kontenporaneo mailako nulitatea are haundiagoa da, eta erreakzionarioagoa. Politika mailaz gain batzen gintuzten arte mailako ideiak genituen.

A.— Hain zuzen, gaur egun arte mailan despistea nagusi dela dirudi.

S.— Hori ere ez da hain txarra, aurrerago aurki daiteke bidea. Bizitza ziklikoa da eta une batzutan intentsitate haundia dago, bestetan gainbehera, beste batzutan asfixia, horixe bizi genuen guk. Gaur egun ordea, informazio haundiagoa dagoenez, identifikazioa aurkitzeko oztopo gehiago dago. Orduan norberaren intuizioak balio zuen soilik. Orain, gehiago behatzen da, eta kopiatu egiten da, hasten direnen artean portaerak nahastu eta norberaren pertsonalitatea aurkitzeko zailtasunak daude, norberaren espresioa, baina hori beti gertatu izan da.

«Arte mailan ez du ezer egin gobernuak»

A.— Iruditzen zait arteak kultur mailan izan zuen garrantzia galdu egin duela.

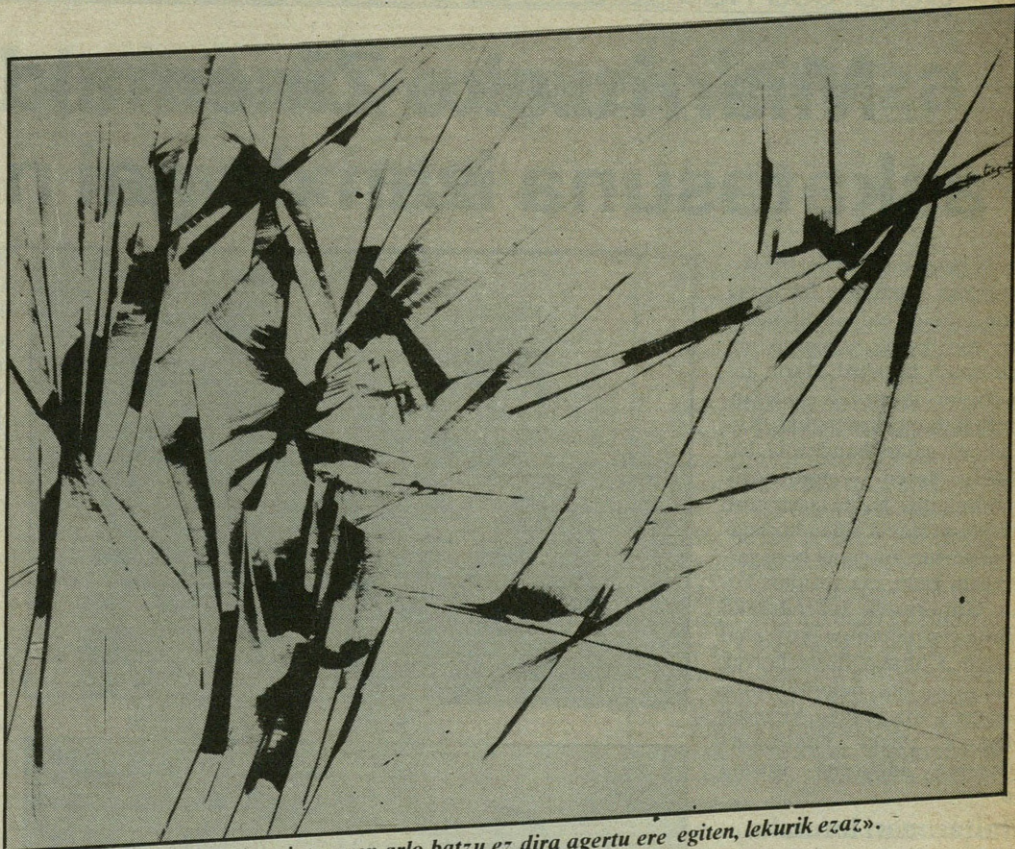
S.— Nik ez dut uste kultur asteak eratzen zituztenei artea interesatzen zitzaienik, aitzitik, artistek geneukan politika inplikazioa bilatzen zuten. Hogei urte zituzten horiek boterea lortu dutenean, artista kontenporaneoekin zeukaten zorra ahortu egin dute. Arlo guztietan erabili gintuzten, eta erabiltzen gaituzte, norberak uzten dien heinean. Nik ez diet uzten.

A.— Zenbait proiektu aurkeztu duzu kultur ministraritzan eta agintaritzan ezberdinetan, baina diozunez ez duzu erantzunik jaso.

S.— Nik proiektu ezberdin batzu direla medio elkarrizketa hastea proposatzen dut, ezer ez dagoela jakinez, nonbaitetik hasi beharko delakoan.

A.— Ezer ez egotea da izugarria, ez?

S.— Eta ez dut uste Eusko Jaurlaritzaren kultur politikan ordezkatzen gaituztenekin egon daitekeenik elkarrizketa txikiena ere. Bai Labaien ministroari zenean, bai Murua eta bai Etxepareari aurkeztu nizkien proiektuak ez dute sekula erantzunik jaso. Areago, Eusko Jaurlaritzak hiru diputazioen laguntzarekin muntatu duten mostra, nik Euskadin azken hogeitamar urte hauetan ikusi dudana erreakzionarioena da. «Er-

«Erakusketa honetan, nire pinturaren arlo batzu ez dira agertu ere egiten, lekuri ezaz».

tibil»ek ez du irakurketa posiblerik, plastika ikuspuntutik atzerakoia da, eta ez du Artearen Historia kontuan hartzen. Gaur ezin daiteke joan den mendeakoa egin, eta okerrago gainera. Artista batek bere arloa kubismoa dela erizten badu, egin behar duena, etika hutsa dela arrazoin, kubismo garaiko obrarik onena bezain indartsua eta sendoa izan behar da. Eta gobernuak kultur arloan aholkulari axolakabeak izatea onartezina da. Mostra hori herriari egindako tranpa eta engainua da. Hizketarako beldur dira. Batez ere nirekin, ez bait dut isiltzen pentsatzen dudana. Berrogeitamabi urte ditut, nire espresio bidean etika zentzu sakonez lan egin dut, hau da, ez dut neure burua sekula saldu. Nire Herrian amaierako egoera batetan nago, nire ideiak ez dira adituak, ez dira eztabaidatuak, ez dira analizatuak, batez ere burutu dituenarekin.

A.— Baina Basterretxea adibidez Jaurlaritzan inguruan ibili izan da, ez?

S.— Basterretxeaz oroitzen

dudana hau da, bere obra guztia Herriari ematen ziola aldarrikatu zuela. Hori zela eta beste artistoi berdina egin genezan sujeritzen zitzaigun. Horren berri lauzpabost aldiz egunkaritan irakurri ondoren, antza denez ez da gertatuko. Jakin beharko genuke orain zergatik ez den egin emaitza hori. Bestalde, Nestorrek, gobernuoko funtzionari gisa, artearen eta artisten mundua defendatzeko ardura zehatza zeukan. Garai-ko kultur ministrari zen Labaien artearen defentsarako kuestioak planteatzeko pertsona egokiena ez zelaz ohartu bazen, politikan irtenbide bat badago, dimisioa, eta etikoki kritika eta salapenen aske zaude; ze, lau urteren buruan argi ez dagoen gauza asko dago: Jai-zubiak milioi piloa kostatu izan zaio gobernuari, eta orain badi-rudi galeria bat egin nahi dutela artistek saldu dezaten: Gobernuak egin behar duena patrimonio kulturalerako artistei erostea da beste hainbat lekutan egiten den lez.

A.— Erakusketara itzuliz, zer

egin duzu, zure lanaren aukeraketa?

S.— Beste erakusketa antolotzeko bat ere prestatu nuen Durangorako, hau nahiz eta data berdinekoak izan, ezberdina da. Honetan hiru koadro ezik beste guztiak ezezagunak izan zitezten nahi izan dut; lehenengoz, nire lana analizatzeko aukera izan nezan, bigarrenez, niretzat aukeratzeko dudana beste eskeiniko diedana delako. Hemen, nire pinturaren arlo batzu ez dira agertu ere egiten, zantzurik ere ez. Lekuri ezaz, noski.

A.— Artisten ekonomiaren gaia ere hor dago.

S.— Hori da sekula aipatzen ez den gaia. Nire kasuan aguantatzeko ahalmenak baldintzatua dago ekonomi hori. Nik orain arte iraun dut, gainera erakusten, eta inolako oihartzunik eta elkarrizketarik ez dagoela ikusten dudanez, banoa. Ez nire lagunengandik, gizarie atzerakoi, erdi inutit eta erdi eregel batetik baizik, ez pertsonengandik.

M. ANTZA

Sorpresa haundia «Tasio» ri emandako lehen sariarekin

Miarritzeko Zinemaldian, askatasuna izan da gai nagusia

Aste batetarako, Miarritzeko karriketan espainola frantsesa baino gehiago entzun zitekeen. Hasi zen, beraz, irailaren hemezortzian Bernard Marie auzapezaren mintzaldi batekin. Errefuxiatuen Sostenguko Komitekoek salan banderola bat zabaldu zuten «estradiizorik ez» oihukatuz, baina laster gure Herriko prolema astun horietatik baztertuz, zinemak bere gaina hartu zuen, eta segidan Tomás Gutierrezek zuzendutako «Hasta cierto punto» ikusi ahal genuen. Cubako filme horrek matxismoa eta paternalismoa zuen gaia, eta Joxean Artzeren «Hegoak ebaki banizkion» poemaren inguruan eraikia zen.

Maitasunari lotutako askatasuna

Bistan dena, ez ditugu filme guztiak aipatuko, baina esango dugu Hegoameriketako horren gai nagusia askatasuna dela, borrokaren bitartez erdiesten, zaintzen edo askotan galtzen den askatasuna. Ardura, maitasunari lotua dago askatasun hori; bi sentimendu horiek gizarate edo poliziaren errepresioari enfrentatzen dira. Beti berdinean galtzen dute. Ordea. Antoni Ribas katalanaren filmea aipatu gabe ezin gaitezke egon. «Victoria» (hau da filmearen titulua), Canans anarkistaren istorioa kontatzen digu. Bartzelonako 1917. urteko hiru iraultza-egunetan zehar. Canans-en papera Xabier Eloorriagak ederki egiten zuen. Hitz bat ere merezi luke «Orinoco: nuevo mundo» Diego Risquet venezuelarraren filmea. Honek Orinoco ibaiaren ipuina denboran eta espazioan trebe itxuraz, sinboloak dakarkigu eta musikaren bidez kontatzen digu. Eta hori dialogorik gabe. Azkenean, aipa dezagun Maria Luisa Bemberg argentinarraren «Camila» filmea. Honetan, apez gazte bat neska batetaz maitemintzen da, gizartearen

«Hasta cierto punto» kubatarra eta «Tasio» nafarra; lehen saria bigarrenak eraman zuen baina askoren ustez, aldrebes izan behar zukeen.

Seigarren urtea da Miarritzeko Auzapaztegiak Ibero eta Latinoamerikano Zinemaldia antolatzen duela. Aurten ere hamasei filme aurkeztuak izan dira, hamaika herrialdetatik etorriak. Hauek dira: Argentina, Brasil, Chile, Colombia, Cuba, Espainia (hauetan Catalunya eta Euskal Herria), Estatu Batuak, Mexiko, Peru, Portugal eta Venezuela.

arkaismoarekin borrokan ari izan behar dute; azkenean, biak hiltzera kondenatuak dira eta ejekutatuak. Hori guztiak Argentinaren historia dudakorrean oinarrituak, nahasketa horrek bere balio osoa ematen du Maria Luisa Bemberg-en obrari.

«Tasio», filme europear bat

Bukatzeke, ez bait ditugu filme guztiak ikusiko, sariak aipatuko ditugu. Lehen saria, beraz, «Tasio»k, Montxo Armendariz-en filmeak erdietsi zuen. Beste Hegoameriketako eta gainerako filmeak ikusita, sorpresa bat izan zen guretzat. Itxurak eta musikak ederrak baldin baziren, gaia bera arras motela agertu zaigu: ekologikoa, euskaldun-fededuna, Euskal Herriko ekologia soila erakusten ziguna, gaurko gertakari latzekin loturarik gabe. «Tasio» filme europear bat dela agertu zaigu alde horretatik, eta «por l'amour au cinema» izatearekin sariztatu dute. Epai-mahikoek ere bakea maite dute. Esan dezagun filme horrek ez diola ikusleari uzten pasa eraztekorik, ez sentimendurik. Goiz honetan jakin dugu Donostian ere bigarren saria erdietsi duela filme honek.

Hauek eman diren gainerako sariak. Epai-mahaikoen saria: Tomás Gutierrez-en «Hasta cierto punto» Cubakoa; Oho-rezko Makila, Xose Fonseca e Costa-ren «Sin sombra de pecado» Portugalekoa; lehen obraren saria bi filmek ukan dute, lehena Marilda Vera-ren «Los Caminos verdes» Venezuelatarra, eta bigarrena Francisco Norden-en «Córdoren no entiendo todos los días» colombiarra; publikoaren saria ere bi filmek erdietsi dute, biak argentinarrak, Maria Luisa Bemberg-en «Camila» eta Héctor Oliveira-ren «No habrá más penas ni olvido».

Itxaro BORDA

Bilboko Arte Ederretako Musoean

Orain 50 urtetako argazkilaritza futurista

Antolaketa zaindua

Giovanni Lista jaunaren zuzendaritzapean, eta dozena erdi erakunderen laguntzaz, erakusketa bikaina antolatu dute italiarrek, argazki ineditoek horniturik. Denetara, 150 obra, 34 argazkilariren eskutik, baina hala ere, ez daude guztiak. Ugo Pozzo-ren bapateko heriotzagatik, bere argazkiak ez dira lortu, eta beste batzuren fotomuntaiak ere, ez dira erakusketan agertzen, nola hala Cernigoy, Carmelich, edo Dolfirenak.

Dena den, garaiko erreprezentagarrienak ikus ditzakegu, nahiz eta egile bakoitzaren bilakaera indibiduala ezin daitekeen nabari, agian, ikerketa hori oraindik egin gabe dagoelako.

Antolatzaileek diotenez, erakusketari pintura eta zinemagintzaren emaitzak faltatuko litzaizkioke, askotan argazkilaritzaren iturriak —hartzaile ere bai— izan bait dira.

Mugimendu futurista

Garai hartan abangoardismoaren barruan zeuden bi korronte nagusiak, Imaginismoa eta Arlo Grafikoa ziren, eta erakusketa honetan parte hartzen duten egileak, bi hauetariko batetan sarturik aurkitzen ziren. Batzuren kasuan, artista futuristak dira, argazkilaritzaren munduan sartuak; bestetan, argazkilari profesionalak, estetika futuristaren barne. Ondorioa, «humus» kultural berria da, «futurismoa» deitua.

Historikoki, mugimendu honetan lau fase bereiz daitezke: a) 1911-1914.an, Bragaglia anaiek, lehenengoz, fotodinamismoa azalerazten dute; b) 1920.eko hamarkadan, fotomuntaiak esperimentalki lantzen hasten da; c) 1930.eko hamarkadaren hasieran, fotodinamismoa indarra hartuz doa;

Irailean zehar, Bilboko Arte Ederretako Musoean, oso erakusketa interesgarria ikusteko aukera izan dugu, eta dugu oraindik: «Itailako Argazkilaritza Futurista (1911-1914)». Orain mende erdia futurista zena, gaur egun kotidianoa egiten zaigu. Baina bere garaian estetika berria sortu zuen.

d) 1932-33.an, kanpitiko fotomuntaiak aurrerakoak, bere eragina zabaltzen du.

Egoera politikoa

Hogeitamalau egileengandik bakarrik hiruk egin dute auto-erretatoa, Ferroli-k, Depero-k eta Bragaglia-k berak, Europaren momentuko egoera

politikoa kritikoa delako, zeharo alarmantea ez esatearren. Lehenengo Gerla (1914-18) amaitu ondoren, gerla arteko denboraldia zabaldu zen, eta bigarrenerako (1939-45) oinarriak jarri. Une hartan European zegoen giroa, apurketaren has-tapenetara pasatu zen. 1920.eko urte alaiak, 1933.rako ahazturik zeuden jañanik, eta Hitler-en

gorakadak, garai gogorrek helduko zirela pentsarazten zuen.

Nola plasmatu zen guzti hau italiako argazkilaritzan? Ferroli-k, kono batzuren bidez, giza-kiak txotxongilo batetan baideluden agertzen dizkigu, eta bere obren izenburuak honelakoak dira: «Bizitzaren kome-ria», «Heriotza eta maitasuna», etab. Baina ez zuen, zuzenki, egoera politikoa ikutu.

Arlo horretan sartu zen bakar-erakusketari dagokionez—, Castagneri (1892-1940) izan zen, berak deituriko «poli-tika futurista» argazkien bidez.

Manifestaldiak (1927), ban-derak, politiko eta diputatuen bilerak, eta jendetza kalean agertzen dizkigu, obra guztiei «futurista» hitza erantsiz. Pro-fetikoa?

Estetika berria

Pinturagintzan urte batzu lehenago (1906-1907), Parisen agertu zen mugimendu ezagu-na, Kubismoa, orain Italiako argazkilaritzan ikusten dugu. Estilo honen teknika, funtsean, fotomuntaiak da, collage-a, iru-dia, lokarri baten bidez —absurdoa—, eta helburu batekin: estetika apurketa.

Oso abstrakto gutxi ikus dai-teke, eta koloreak zuri-beltze-koaren menpekotasuna sufritu behar du.

Argazkiak estatikoak dira; oso kasu gutxitan agertzen da mugimendua: Montachini, Masoero, Gjon Mili, Giulio eta Bragaglia-ren argazkietan, soilik.

Gauza bat nabariro azaltzen da erakusketa honetan: orain 50 urtetako argazkilaritzan, gaur egungo kartelismoaren oinarriak jarri zirela, zenbait kasutan, guretzako kotidianok diren kartelak egin bait zituzten.

Laura MINTEGI

musika

● **"Eltzegor" taldeak bere Lp-aren grabaketa burutu du.** Batik bat Iparraldeko kantariz eta musikoz osatua dagoen "Eltzegor" taldeak beren "Ebihotz" kantataren grabaketa amaitu dute berriki eta, beraz, editaiaren prozesuan sartua daukate dagoeneko. Talde honen gaiak kantaldiz kantaldi segitzen dituztenek gero eta gertuago daukate etxean poliki eta patxaran emaitza horixe dastatzeko aukera.

antzerkia

● **"Lizardi" taldea apuntadorearen kontxa bila.** Tolosan eman zuen lehengo batean Zarautzko "Lizardi" taldeak "Txapela bete euri" obra, hain zuzen talde honek eszenaratu duen azken lana. Arazo larri batekin topo egin omen zuten taldekoek Iparragirre antzokian apuntadorearentzat kontxarik ez bait zuten aurkitu. Horrez gain, ikusleago gutxirekin antzezleak ez omen daude aktuatzera ohiturik. Drogaren gaiari atzerakoiki heltzen dion obra hori ematerakoan nahiz eta apuntadorearentzako kontxarik ihardun behar izan, hantxe gelditzen omen ziren antzesleak hari begira testoa zetorren hurrengo noiz esango ote zieten zain entsalada dastatzen zuten bitartean. Eskakizun gehiegixorekin ez ote dabiltzan susmoa hartu diogu guk "Lizardi" taldekoen arazoari. Hobe lukeke testoa hobe ikastea hurrengo batean kontxa ez dadin eragozpen izan, horiek baino eskasia larriagotan bait daude euskal geografiako antzokiak.

● **Euskal antzerkiaren erakusketa "Antzerti" k.** Euskal Antzerkiaren Erakusketa bat prestatzekotan dabil "Antzerti" urriaren bukaera alderako. Erakusketa horretan antzerkiaren inguruko argazki, kartel eta hitzaldiak eskeiniko direla dirudi, eta horrekin batera antzerki emaldiak. Bilbo "Maskarada" taldea izan daiteke emaldi horiek eskeintzeko kontratatua. Bestalde, erakusketa hori ibiltaria izango dela dirudi. Donostian muntatzeaz gain Bilbo aldera eraman nahi omen dute eta. Gasteiz eta gainerako hiriburuekin zer gertatuko den ez dakigu. Donostia izango da lehen kokalekua erakusketa honetarako, markoa ziurki ezin esan badaiteke ere, Vic-

euskal kulturaz

Sabin

TXU TXU MU TXU KA

toria Eugenia antzokia edota San Telmoko abadia. Ikusiko dugu zelako montaia eskeintzen diguten oraingoan "Antzerti"ko adimen preklaroek, ea behingoz zerbait ongi muntatzen dute. Eta ona ez bada, behar bezala behintzat.

liburuak

● **Mikel Antzak bere lehen ipuin-bilduma prestatzen ari.** Mikel Antzak bere "Lehen bilduma" izeneko ipuin-sorta eskaintzeko aukera izango du "Susa"ko liburu-sailaren bitartez. Bertan, azken bi urteotako zortzi ipuin azalduko dira, iadanik argitaratuak nahiz argitara gabeak.

● **Koldo Izagirrek azken ikutuak bere lehen nobelaren argitalpenari.** "Euzkadi merezi zuten" izango da Koldo Izagirrerren lehenengo nobelaren titulua, aspalditik espero zena eta zurrumurru gisa behin eta birritan aipatutakoa. Berak datorren aste hauetako batean argitaratuko dela espero du, baina agian prudenteago izango da azaroaren bukaera alderako itxarotzea, horrelako mokadu zapoetsu batekin hobe bait da esperantza faltsurik ez sortzea. A! Eta "Hordago"rekin kaleratuko omen da nobela hau, bide batez argitaletxe horren aktibidadera itzultzea suposatuko duelarik.

● **Izen haundiko nobelak "Elkar" en eskutik datorren hilabeterako.** Datorren hilabeterako oso izen sonatuko nobelak prestatu

dizkigu "Elkar" argitaletxeak. Xabier Kintana, Xabier Amuriza eta Patri Urkizu izango dira beren nobelak kaleratuko dituztenak, lehenengo biak saridunak eta hirugarrena sarigabe geratutakoa. Kintanarenak "Tamarbuta" du izena, Amurizarenak "Oroizmendiarteta", eta Lezokoarenak "Etsipenez". Hitz bakarreko izena dituzte hirurak. Litekeena da hori izatea elkarrekin daukaten gauza komun bakarra. Mereziko dute, beraz, aurre-rago banan banan komentatzea.

zinema

● **Datorren urteko Donostiako Zinemaldirako aldaketa.** Dagoeneko zurrumurru gisa nahiko komentatua izan da, baina honez gero kasik konfirmatutzat jo dezakegu: datorren urtetik aurrera Gipuzkoako Diputazioa izango da auzoak eta herriak sailaz arduratuko dena. Berria esperantzagarria kontutan hartzen badugu alde batetik orain arte Zinemaldiak sail hori guztiz ahanztia eta baztertua eduki duela, eta bestaldekik guztiz alderdi ineteresgarria izan daitekeela ongi eratuz gero.

irratia

● **Irrati berri bat Goiko Goherrirako.** Dagoeneko instalazioak muntatuak dauzkate eta azkeneko bultzadatxo besterik ez zaie falta. Projektua eragin dutenak Legazpiko "Hots" talde dinamiko eta nekegaitzekoak izan dira eta beren asmoa Legazpiar gain, Zumarraga eta Urretxura iristea omen da. Duela urtebete eta piko hasi ziren horrelakoekin legazpiar hauek (irradi txikiekien orduan) eta azkenean zerbait haundia muntatzera animatu dira. Aurrera, bada!

euskalgintza

● **HABEkoen isilpeko greba ezkutua.** Zuetako inor enteratu al da HABEko irakasleak greban egon direnak? Bada bai, hala egon omen dira, eta gure konfidenteei esker ez balitz inon ez zatekeen jakinaraziko. Kasik konnotazio mafiosoak dituen akordio baten arauera, langileak konforme agertu ziren jefeen eskaera horrekin, hau da, greba egin arren prentsari ez jakinaraztea, ezkutuan gordez. Egia esan, guk ez dakigu HABEko langileek zer pentsatzen duten greba batek zer izan behar lukeen.

HARPI-
DEDUN IZAN
ZAITEZ!

aizu!

Ale baten prezioa: 150 pzta

Urte osoko harpidetza:

-Hego Euskal Herria: 1.500 pzta
(Euskadi sur)

-Iparr Euskal Herria: 100 libera
(Euskadi norte)

-Atzerria (extranjero): 2.000 pzta

Ale atzeratuak: -4, 5/6, 7 200 pzta.
-8, 9, 10, 11 300 pzta
-12, 13, 14/15 350 pzta

Izen Abizenak

Helbidea Tfnoa

Herria Probintzia

Bankua/Aurrezki Kutxa

Sukurtsala

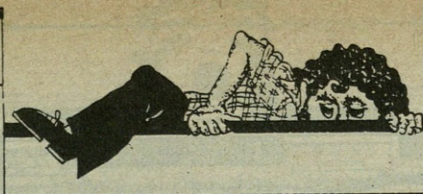
Kontu zenbakia

Izenpea (Firma)

AIZU! Astarloa kalea 2, 3^a esk.

Bilbo. BIZKAIA

Telefonoa 424 14 80

Motzegi, aukeran

Herriko plazan, emakume talde bat elkarrizketan ari da. Josepak dio:

—Nire senar Julianek ezin ditu ikusi tela gutxiz egindako soineko motzak daramatzaten emakumezkoak. Gai-sorik jartzen da ikusi orduko.

Josepak honela hitzegin eta handik hamar bat egunera bere alaba gaztee-na non agertzen den bikinia jantzita bere guraso Julian eta Joseparen au-rean, honela esanez aitari:

—Aita zer iruditzen zaizu? Amak eta zuk, nire urtebetetzearen egunean eman zenidaten diruarekin erositako jantzia dut.

Aitak, alaba arretaz begiratu ondo-ren, zera esaten dio:

—Konturatzen naiz bai, benetan di-ru gutxi eman genizula egun horretan.

Denak pozik

Eskola garaia hasi berrria eta beste hainbat guraso bezala, Fermin ere ze-haro larriturik aurkitzen da bere se-mearekin:

—Fermintxo! Pozik ote dago maisua zurekin eskolan?

—Ez da ba pozik egongo? Bai, hori-xe, oso pozik!

—Eta zu berarekin?

—Baita ere! Bai gauza aldrebesak pentsatzen dituzula!

—Eta lagunak, pozik ote daude zu-rekin?

—Are ta gehiago! Oso pozik!

—Eta zer dela eta daude denak hain pozik zurekin?

—Begira aita, gaur bertan esan digu maisuak, denak nire antzekoak balira, eskola itxi egingo luketela.

Soldaduskan

Madriilen bueltak ematen, eta gure Joxe soldadu lagun batekin aurkitzen da Cibeles aldean, baina beti bezala aurkitu beharrean, hantxe aurkitzen du taberna elegante batetan, whiskiak edaten:

—Kaixo Imanol! Oso dotore habi! Zer egiten duk ba hain ongi moldatze-ko?

—Ongi moldatzeko? Idatzi!

—Kontxo! Ez nian uste idatzeak horrenbestererako dirurik ematen zue-nik. Ta... zein aldizkaritan idazten duk?

—Inon ere ez. Nire aitari idazten zioat sarritan dirua eskatuz!

(Legorretatik datozkigu aste honetako txisteak, sail honetako aspaldiko lankide den Mari Lourdes Esnaolaren eskutik, hain zuzen).

Ministro gezurtiak

Konturatuko zineten, azken bolada honetan Madrilgo ministro sozialistok oso deklarazio kurioak egiten ari di-rela. Badirudi ea zeinek haundiena esango lehian ari direla.

Ba aurreko batetan, ohizko mi-nistro-kontseilua amaitu ondoren, ze-ra proposatu omen zuen Narcis Se-rak:

—Afari bat apustu egin behar diagu, ea bihar telebistan zeinek gezurrik haundiena esan.

Atera dira denak, eta periodista pilo bat kanpoan itxoitzen. Morán ateratzen denean denak eroak bezala bera-rengana.

—Zeure azken deklarazioak direla eta zer esan dizute kontseiluan, Morán jauna?

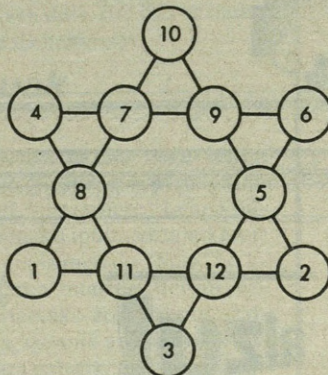
—Mundu honetan dagoen tontorik haundiena ni naizela.

Eta atzetik Guerrak:

—Ez, ez, horrek ez dik balio! Hemen gezurrik haundiena zeinek esaten duen ari gaituk, eta heure bizi guztian esan dudana egia-rik haundiena oraintxe esan duk.

«Koxka» n proposatutako denborapasen soluzioak:

HIRUKI MAJIKOA:

IXTORIO / MIXTERIO:

Neska blonda, noski; izan ere, eskorpioek dirdir egiten zuena besterik ezin zezaketen ikus, eta zerk egingo zuen bere ilehori, begi argitsu eta aitak erregalatutako katea eta do-minak baino dizdiz zoragarriagorik.

GURUTZEGRAMA:

LUZETARA: 1.— Sakabanatu. Dagi. 2.— Araba. Orokieta. 3.— Mari. Maila. Izua. 4.— Indaba. Neba. Ert. 5.— N. Atuna. Simon. X. 6.— Arbuiatu. Lerde. 7.— He. Ateri. Nauzu. 8.— Miratu. Ona. I. Tu. 9.— Ana. U. Altzania. 10.— K. A. Araxes. Dio. 11.— Ilintia. Arabiar. 12.— Naroan. Suila. Ka. 13.— Arratoi. R. Dik. K. 14.— Daki. Zartakatu. 15.— Set. Iodo. Tokan. 16.— Arin. Tren. Ura. D. 17.— Niz. Guridi. Tse. 18.— Ta. Gara. Oro. Ia. 19.— U. Gaur. S. Ardatz. 20.— Ala. Zikoiztu. Oi. 21.— Oloa. Orri. Koro.

GOITIK BEHERA: 1.— Samina. Makina. Santua. 2.— Aran. Rhin. Larderia. Lo. 3.— Kardabera. Irratiz. Gal. 4.— Abiatu. A. Anoak. N. Ga. O. 5.— Ba. Buiatu. Tati. Gauza. 6.— A. Manatu. Aino. Iturri. 7.— Noa. Ate. Ara. Izorra. Ko. 8.— Arin. Urola. S. Adei. Sor. 9.— Toles. Intxaurren. Ir. 10.— Ukabil. Azeri. T. Iraiz. 11.— I. Amen. Asaldatu. Ort. 12.— Dei. Orain. Baikor. Duk. 13.— Atzendu. Idi. Kakatia. O. 14.— Gaur. Eztaiak. Ta. Sator. 15.— I. ATx. Uu. Orakunde. Zio.

"El Ferial"eko feria

T. MANTEROLA

1. Udazkeneko sasoi honetan
bidexurra hostoz bete
ikastolara dihoaz haurrak
udaberria heldu arte.
Aurten berriz ez daukate erreza,
bide txarra daramate
ikastola eta estatala
daude oraindik aparte.

2. Mondragoen gertatu da gauza
benetan lotsagarria
elkarren kontra aritutzea
ez al da penagarria.
Istilu hauek sortu nahia—
ez da egoera berria
Madrilgoarentzat ez da txarra
guretzako da larria.

3. Ikastola asko hazi da ta
umetxoak ugaritu
konturature egin baino len
tokirik gabe gelditu.
Estatalean umeak gutxi,
konponbidea aurkitu!
«Gure haur denak lasai sartzeko
adina gela baditu».

4. Estataleko kastellanoak
ez ziren jarri kontentu
esan zuten: «ikastolakoak
eskola digute kendu».
Hortik borrokan hasi artean
ez zen izan bi momentu
hemen bizi den komunitate
arteko gerra zen lertu.

5. Ikastolako haurrak El Ferial
ezagutu zuten antza
ez da seguru eskola ote zen
edo oiluaren gantza.
Amak oihuka, haurrak atean
alde bateko balantza
Hoiek eskola libra zezaten
bidali zuten Ertzantza.

6. Guraso ta ertzainen artean
asmatu zuten kirola
Porra altxatuz alde batetik
bestetikan guardasola.
Parre piska bat egingo nuke
gauza gerta balitz hola
Baina ertzantza polizia da
ta hoiek daukate pistola.

7. Indarra lagun ikastolaurrak
eskolara berrirore
kastellanoek ertzainen paren
emana zuten amore.
Ferialean batzuk barruan
hasi dirade dotore
Andereñoen lezioari
nahiz ta ez egin kasore.

8. Alde batetik eta bestetik,
gauza izan da azkarra,
manifestapen eta pankarta
beti jende barra barra.
Harrigarria baldin badare
jende guzian algar:
«Haurrek nahi dute Euskal Eskola,
Publikoa ta bakarra».

9. Oihu eder horren bestaldean
ezkutatzen da egia
Madrilgoek eta Gasteizkoek
ondo gorde nahi beria.
Madrilek dio «Gasteizek eindu
eskoletako aberia».
«Transferentzik ez —dio Gasteizek—
haiena baita legia».

10. Gerra honekin sortua dute
mila saltsa ta nahaste
estataletan euskaraz aldiz
ez dira sekula hasten.
Euskal eskola eskuratzeko
—hori dut behintzat nik uste—
nahikoa zaigu borrokatzeko
elkarganatzea laster.

26an greba egingo dut

ALDEZ aurretik ba dakit, askok artikulu honi panfleto itxura hartuko diotela. Eta zer? Panfletoa idazteko gogoia dut, horixe baita, agian, informazio politikoa emateko biderik zuzena, gure egoeran behinpehin.

Inor ausartuko al da Euskal Herrian dagoen errepresioak marka guztiak apurtu dituela ukatzera? Ikus, bestela, egunero gertatzen ari diren astakeriak: jendearen atxilotetak eta bahiketak noiznahi, detentiuak desagerturik non dauden aurkitu ezinik, sekulako razziak, gustu, maila eta mota guztietako torturak (telefono-liburuen bidezko kolpeak, kirofanoa, bainera, elektrodoak...) eta abar luzea. Eta beti ere, delitu bakarra, euskalduna izatea.

Lehengo egunean, Espainiako telebistan «Generalen gaua» izeneko filmea ikusteko aukera izan nuen. Egoera errepresiboen agerpena egin nahi izaten den beste askotan bezala, azken mundu-gerrako alemaniarren jokabidea adierazten zen bertan. Benetan hunkigarriak ohi dira holako irudiak, filme hartan kasu, general aleman baten aginduen arauera Poloniako herri oso bat triskatzen ikus-tea, poloniar erresistente batzu hiltzeko asmoz. Erraz sinetsiko didazue, irudi haietan aurtengo Barakaldo, Pasaia, Hernani... ikusi nituela esaten badizuet. Hain ziren antzekoak! Ihes egiteko aukera guztiak mozturik, metodo basatienak erabiliz, triskantza hutsa. Polonian gerratean bezala, hementxe gaur egun.

JENDE askoren kontzientziak, ordea, lasai dirau, Alemaniarekin gertatutakoa amets txartzat jorik, gaur eta hemen eze jazoko ez bailitzen. Ikusi arren eziku-

J.R. ETXEBARRIA

siarena egin, horixe baita jokabiderik lasaiena, arazo gutxien sortzen duenekoa (poliziarekin bederen).

Hala ere, errepresioa ez da Cantabriari gertatzen, eta ez Burgosen edo Errioxan (Arabakoan bai), eta ez Zaragozan ere (oraingo uneko arazo puntualak salbu). Kasualitate handia izan arren, Nafarroan, Araban, Bizkaian eta Gipuzkoan gertatzen da. Eta Iparraldeko zokoetan ere, ez baitira edonon lantegiak berez erretzen, eta are gutxiago errefuxiatuak mertzenarien bidez hiltzen. Bai! Kasualitate handiegia da kasualitatea izateko.

Arrazoia, lehen aipaturiko filmeko berbera da, alegia, gerratean Polonian bezala, hemen ere herri-nazio batetako erresistenteak daudela.

Eta errepresioa politikoa da, beraren bidez estali gura den arazoa, isil erazi nahi den eskaria, guztiz politikoa delako. Politikoa izan den legez, Fresnes-ko gartzelan egon direnek eraman duten burruka.

TESTUINGURU honetan ulertu behar da estradizioen problematika eta Frantziako gobernuaren traizio handia, Espai-

niako poliziaren txostenetan finkatuz —fidagarriak bailiren; eta balira ere!— herri oso baten gurari politikoari irain eginez. Berdin izan dio gobernu horri, hemengo indar politikoen gehiengo estradizioen aurka egotea; berdin izan dio, Baskongadetako lehendakaria bera ere horren aurka mintzatzea; berdin izan dio, milaka lekutan eginiko manifestazio herritarrak ikustea —delikuenteen aldekoak holakoak izaten al dira?—; berdin izan dio, 200.000 sinaduraren bilketa;... azkenean, estradizioak eta deportazioak. Egia esan, ez ginen fidatu behar Mitterrand-en gobernuaz, Francois-ek Argelia-ko herriaren burrukan izan zuen jarrera eza-guturik.

Gure indarretan eduki behar dugu konfidantza, Frantzia eta Espainiatik ezin espero baitezakegu ezer. Eta noski, euskaldunok ezin dugu holako irainik erantzun gabe utzi.

ORAIN, inoiz baino gehiago, herri bat, nazio bat garela frogatu behar dugu, gure arazoa politikoa dela, Fresneskoena bezala; eta ahots batez altxatu behar dugu Espainiako eta Frantziako gobernuen aurrean. Besteren artean hor dugu hogeitaseiko greba. Aukera ona dute/dugu estradizioen aurka agertu direnek/garenek, beren/geure amorrua erakusteko. PNV eta EEri zuzentzen natzaie, aukera hau pasatzen uzteko baino lotsa handiagoa izango dutelakoan. Hortik ezkerretakoez ez dut dudarik egiten. Eta PSOE, UPN eta CP taldeetakoez hobe ez mintzatzea, horien alaitasuna euskaldunon negarra baita gehiengotan.

Beraz, hasieran esandakoa: nik 26an greba egingo dut. Eta zuk, zergatik ez?

Horixe da Auzmendi. Bitxia. Berezia.

Donostiako estiloa.

**kirolzaleen
zerbitzutan**

miner

donostia

271050 eta 270447

30 segunduren buruan zeure eragiketak eginik daude.

"Tarjeta 24 CAP" txartelaz gure Kutxazain Automatikoak erabiliaz dirua atera, dirua sar, taloi edo txeke, zure kontuaren laburpena eska, talonari berri bat eska eta hori dena herrenkan jarrita itxoin beharrik gabe,

denbora asko aurreztuz. 30 segunduz behetik, eta batere konplikaziorik gabe, Gure

Kutxazain Automatikoak egunaren 24 ordutan zerbitzeko

baitauzkazu, nola funtzionatzen duen pausoz pauso azaltzen dizute.

Kutxazain Automatikoa

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA